

REPUBLIKA CRNA GORA
AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE I
POŠTANSKU DJELATNOST

GODIŠNJI IZVJEŠTAJ ZA 2005. GODINU

Podgorica, 2006. godine

SADRŽAJ

1. Uvodna riječ	2
2. Stanje na telekomunikacionom tržištu Crne Gore	4
2.1. Fiksna telefonija	5
2.2. Mobilna telefonija	15
2.3. Servis javnih telefonskih govornica	24
2.4. Internet servis	25
3. Univerzalni servis	29
4. Upravljanje radio-frekvencijskim spektrom	31
4.1. Implementacija sistema monitoringa i kontrole radio-frekvencijskog spektra	31
4.2. Procedure i aktivnosti na izdavanju licencij	32
4.3. Procedure i aktivnosti na izdavanju dozvola za radio stanice	35
5. Pregled telekomunikacionih aktivnosti u 2005. godini	37
5.1. Pravna regulativa donijeta tokom 2005. godine	37
5.2. Zaštita interesa korisnika i rješavanje sporova	40
5.3. Interkonekcija	41
5.4. Informacija o tarifama javnih telekomunikacionih servisa	44
5.5. Mobilne komunikacione mreže treće generacije (3G)	46
5.6. VoIP u Crnoj Gori	47
5.7. Inspekcijski nadzor	48
5.8. Informacioni sistem Agencije	49
5.9. Savjet Agencije za telekomunikacije	50
5.10. Informacija o Međunarodnoj konferenciji "Elementi liberalizacije telekomunikacionog tržišta"	52
5.11. Javni konsultativni procesi	53
5.12. Regulacija poštanske djelatnosti u Crnoj Gori	54
5.13. Međunarodna saradnja	55
5.14. Odnosi sa javnošću	57
6. Planirane aktivnosti Agencije u 2006. godini	58
6.1. Plan Budžeta za 2006. godinu	59
7. Izvještaj o izvršenoj reviziji godišnjeg računa za 2005. godinu	60
8. Prilozi	81
8.1. Važeća regulativa u oblasti telekomunikacija i poštanske djelatnosti u Crnoj Gori	81
8.2. Internet prezentacija	83
8.3. Nagrade dobijene tokom 2005. godine	84
8.4. Izdate licence	85

1. Uvodna riječ

Republika Crna Gora se uključila u savremene trendove liberalizacije i regulacije telekomunikacionog tržišta krajem 2000. godine, donošenjem Zakona o telekomunikacijama i osnivanjem nezavisnog regulatornog tijela – Agencije za telekomunikacije, u martu 2001. godine.

Od osnivanja, misija Agencije se ogledala u: kreiranju kvalitetnog regulacionog režima u cilju obezbjeđivanja visokog kvaliteta telekomunikacionih servisa, zaštiti interesa korisnika telekomunikacionih servisa, promovisanju ulaganja i afirmacije konkurentskog tržišta. Sve svoje aktivnosti Agencija sprovodi na otvoren, pouzdan, transparentan i nediskriminatoran način, funkcionalno nezavisno od svih subjekata koji na bilo koji način imaju dodirne tačke sa sektorom telekomunikacija u Crnoj Gori.

Svi smo svjedoci da početak novog milenijuma karakteriše brz razvoj telekomunikacija i Interneta koji se naročito ogleda u novim, savremenim tehničkim i tehnološkim pronalascima i dostignućima. Pojava novih tehnoloških rješenja nameće stalnu potrebu za dodatnom edukacijom i osposobljenošću zaposlenih u regulatornom tijelu u cilju kvalitetne regulacije sektora i obezbjeđivanja uslova za ulazak novih operatora i primjenu novih tehnoloških rješenja. Smatramo, da smo uspjeli da sve ove godine obezbjedimo jedan stabilan regulatorni okvir u Republici, a najbolja potvrda za to je privatizacija dominantnog telekomunikacionog operatora koji je bio u većinskom državnom vlasništvu - Telekomu Crne Gore koja je uspješno sprovedena u 2005. godini.

Osnovne karakteristike telekomunikacionog tržišta u Crnoj Gori na kraju 2005. godine su:

- Ukupan broj korisnika fiksne telefonije je iznosio 171.221, mobilne telefonije 543.220 i procjenjuje se da je ukupno bilo oko 123.000 korisnika Internet servisa;
- Stopa tržišne penetracije fiksne telefonije u Crnoj Gori (broj uključenih glavnih linija na 100 stanovnika) u 2005. godini je iznosila 27,60%;
- Stopa tržišne penetracije mobilne telefonije u Crnoj Gori (broj mobilnih pretplatnika na 100 stanovnika) u 2005. godini je iznosila 87,60%;
- Stopa Internet penetracije u Crnoj Gori (broj Internet korisnika na 1.000 stanovnika) u 2005. godini iznosila je 19,8%;
- Stepen digitalizacije mreže u 2005. godini je iznosio 99,9%.
- Ukupan prihod od telekomunikacionih servisa je iznosio 184.095.637 eura i činio je 11,20% bruto nacionalnog proizvoda u Republici. Mobilna telefonija je u ukupnom prihodu učestvovala sa 58,38%, fiksna sa 39,37% a Internet servisi sa 2,25%. Udio servisa mobilne telefonije i Internet servisa je porastao na račun fiksne telefonije.

Želimo naglasiti da je Agencija za telekomunikacije, shodno Zakonu o telekomunikacijama, nadležna da upravlja radio-frekvencijskim spektrom na teritoriji Republike Crne Gore u skladu sa Planom namjene radio-frekvencija i Planom raspodjele radio-frekvencija. Shodno tome, Agencija je obavezna da koncipira, projektuje, uspostavi i održava sistem kontrole radio-frekvencijskog spektra u Crnoj Gori što predstavlja i preduslov za efikasno upravljanje istim. Tokom 2005. godine isporučena je oprema za Mobilnu kontrolno-mjernu stanicu od renomiranog proizvođača opreme i uređaja za kontrolu i monitoring RFS-a njemačke firme Rohde&Schwarz. Nabačeno je i vozilo marke Mercedes Sprinter. Donošenjem odluke da se umjesto nabavke kompletno opremljenog vozila, koje je bilo ponuđeno od strane Rohde&Schwarz-a, kupe zasebno oprema i uređaji sa jedne i vozilo sa druge strane, i da se naknadna adaptacija vozila i ugradnja opreme i uređaja vrše kod lokalnih, crnogorskih izvođača radova, Agencija za telekomunikacije je uštedjela nevjerojatnih oko 300.000 €. Aktivnosti na uspostavljanju sistema monitoringa RFS-a su nastavljene i tokom 2005. godine, raspisivanjem Međunarodnog tendera za nabavku opreme za Glavni kontrolno-mjerni centar koji će biti lociran na Dajbabskoj gori kod Podgorice, Regionalnog kontrolno-mjernog centra lociranog na Crnom rtu kod Sutomora i jedne Daljinski upravljane kontrolno-mjerne stanice na lokaciji Vijenac kod Pljevalja. Prema utvrđenim Programskim aktivnostima planirano je da Sistem za kontrolu i monitoring RFS-a bude instaliran i počne sa radom krajem 2006. ili početkom 2007. godine.

U 2005. godini smo nastavili sa tradicionalnom organizacijom međunarodne konferencije "Regulatorna djelatnost u sektoru telekomunikacija". Treća po redu konferencija je održana pod radnim nazivom "Elementi liberalizacije telekomunikacionog tržišta". Uspješna organizacija Konferencije, kvalitetna izlaganja eksperata iz renomiranih Evropskih institucija i zemalja iz okruženja donijeli su Agenciji još jednu vrijednu nagradu Infofest-a, koja je ovaj put dodijeljena "za izuzetan doprinos kvalitetu Festivala informatičkih dostignuća".

Sredinom 2005. godine donijet je Zakon o poštanskim uslugama kojim se uređuju uslovi i način obavljanja univerzalne poštanske usluge i drugih poštanskih usluga, ovlaštenja regulatornog organa za poštansku djelatnost kao i druga pitanja u vezi sa poštanskom djelatnošću. Agenciji za telekomunikacije su pridodate nadležnosti iz oblasti regulatorne funkcije za poštansku djelatnost utvrdene Zakonom o poštanskim uslugama a te nadležnosti se odnose na: izdavanje i oduzimanje licenci i rješenja za obavljanje poštanskih usluga, praćenje cijena sa stanovišta ravnopravnosti i njihove pristupačnosti i preduzimanje mjera za spriječavanje nepravilnosti u vezi sa cijenama, davanje saglasnosti na uslove i cijene pristupa mreži univerzalnog poštanskog operatora, davanje saglasnosti na posebne uslove za obavljanje poštanskih usluga, praćenje razvoja poštanskih usluga, vođenje registra poštanskih operatora kao i obavljanje drugih poslova u skladu sa Zakonom.

Više detalja o sprovedenim aktivnostima Agencije tokom 2005. godine možete pronaći u nastavku Izvještaja, a želja nam je bila da, kao i prethodnih godina, u Izvještaju prezentiramo podatke koji karakterišu sektor telekomunikacija a koji će biti od koristi Vladi Crne Gore i Ministarstvu ekonomije, operatorima, korisnicima, naučnim domaćim i stranim institucijama kao i potencijalnim investitorima zainteresovanim za nova ulaganja u ulazak na tržište telekomunikacija u Crnoj Gori.

Direktor
Zoran Sekulić

2. STANJE NA TELEKOMUNIKACIONOM TRŽIŠTU U CRNOJ GORI

Osnovne karakteristike telekomunikacionog tržišta u Crnoj Gori na kraju 2005. godine su:

- Ukupan broj korisnika fiksne telefonije je iznosio 171.221, mobilne telefonije 543.220 i procijenjuje se da je ukupno bilo oko 123.000 korisnika Internet servisa;
- Stopa tržišne penetracije fiksne telefonije u Crnoj Gori (broj uključenih glavnih linija na 100 stanovnika) u 2005. godini je iznosila 27,60%;
- Stopa tržišne penetracije mobilne telefonije u Crnoj Gori (broj mobilnih pretplatnika na 100 stanovnika) u 2005. godini je iznosila 87,60%;
- Stopa Internet penetracije u Crnoj Gori (broj Internet korisnika na 1.000 stanovnika) u 2005. godini iznosila je 19,8%;
- Stepenn digitalizacije mreže u 2005. godini je iznosio 99,9 %.

U sljedećoj tabeli su dati osnovni statistički podaci u sektoru telekomunikacija za period od 2001-2005. godine¹.

OSNOVNI STATISTIČKI PODACI TRŽIŠTELEKOMUNIKACIJA		2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
OPŠTE INFORMACIJE	Ukupna broj korisnika fiksne telefonije (u hiljadama)	184	190	188	185	171
	Ukupna broj korisnika mobilne telefonije (u hiljadama)	356	445	420	483	543
	Ukupna broj korisnika fiksne i mobilne telefonije (u hiljadama)	540	635	608	668	714
FIKSNA TELEFONIJA	Broj fiksnih prtplatničkih linija (u hiljadama)	184	190	188	185	171
	Penetracija - Broj uključenih telefonskih linija na 100 stanovnika	28,4	28,6	28,0	29,0	27,6
	Procenat digitalizacije mreže	87,0	92,5	98,0	99,8	99,9
MOBILNA TELEFONIJA	Broj korisnika (u hiljadama)	356	445	420	483	543
	Penetracija - Broj mobilnih pretplatnika na 100 stanovnika	53,9	67,4	62,7	78,0	87,6
	Procenat korisnika mobilne telefonije u ukupnom broju korisnika	65,9	70,0	69,0	72,5	76,0
INTERNET	Broj pretplatnika (u hiljadama)	18	27	37	51	68
	Broj korisnika (u hiljadama)	18	27	83	100	123
	Internet penetracija - Broj Internet korisnika na 1.000 stanovnika	2,6	4,1	12,5	16,1	19,8
	Broj Internet servis provajdera	1	2	2	2	5

¹ Izveštaji o poslovanju telekomunikacionih operatora sa Izveštajima revizora za 2005. godinu nijesu dostavljeni Agenciji za telekomunikacije i poštansku djelatnost

2.1. FIKSNA TELEFONIJA

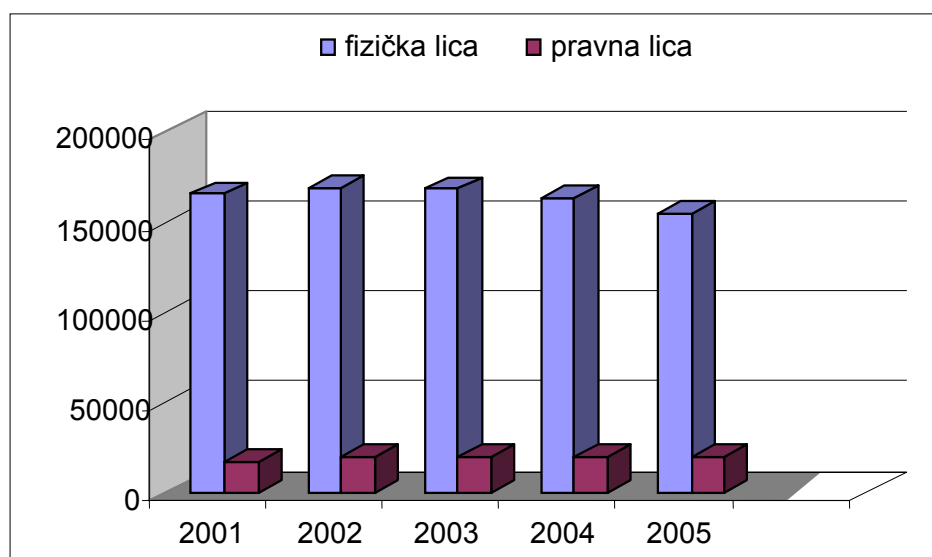
Jedini operator fiksne telefonije u Crnoj Gori je Telekom Crne Gore, u čijem sastavu su operator mobilne telefonije Monet i prvi pužalac internet servisa Internet Crna Gora. Djelatnost kompanije obuhvata održavanje i eksploatacija telekomunikacionih sistema na području Crne Gore, razvoj telekomunikacionih tehnologija i obezbjeđivanje usluga korisnicima.

Vlada Republike Crne Gore je 19. 10. 2004. godine raspisala međunarodni tender za prodaju 51,12% akcijskog kapitala Telekoma Crne Gore. Odlukom Savjeta za privatizaciju, a na osnovu tenderskih pravila i kriterijuma vrednovanja, za najpovoljnijeg ponuđača odabrana je kompanija Mađar Telekom. Mađar Telekom je vlasnik 51,12% kapitala Telekom-a Crne Gore koji je bio u državnom vlasništvu do marta mjeseca 2005. godine. Pored toga, Mađar Telekom je otkupio i dodatnih 21,92% akcija manjinskih vlasnika, tako da je prema stanju od 24. 05. 2005. godine posjedovao 76,53% kapitala kompanije.

Broj korisnika i kapaciteti

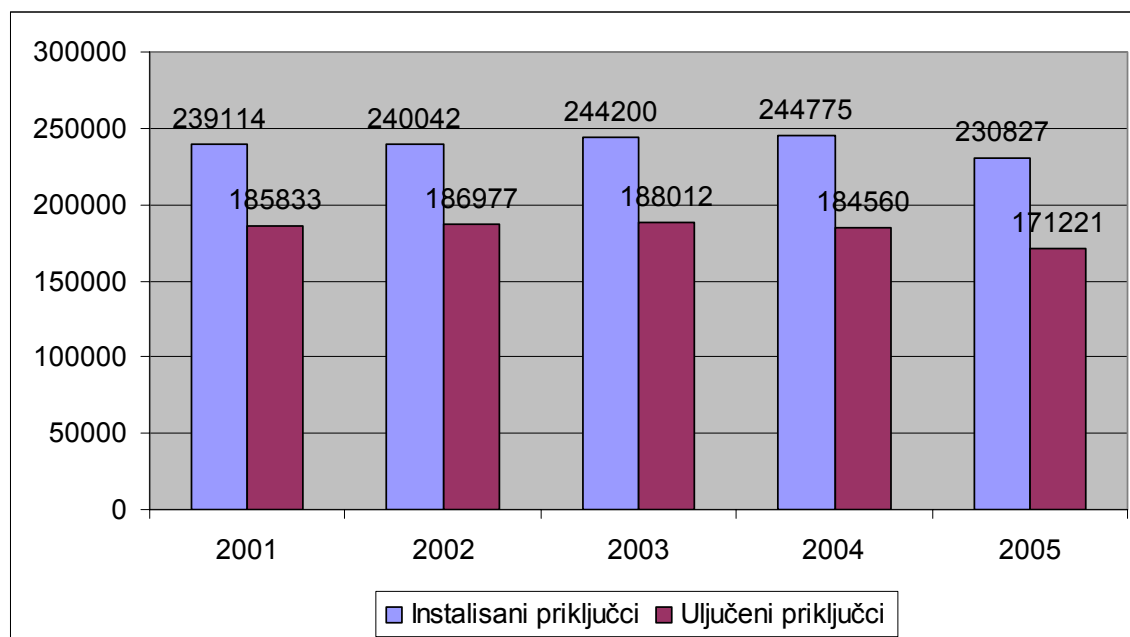
U 2005. godini nastavljen je trend smanjivanja ukupnog broja pretplatnika i krajem godine je iznosio 171.221 pretplatničkih linija, što predstavlja naizrazitiji pad u petogodišnjem periodu, odnosno 9% manje u poređenju sa 2004. godinom. Smanjivanje broja telefonskih priključaka je rezultat prelaska jednog broja korisnika sa dosadašnjih klasičnih telefonskih linija na bazne ISDN uređaje. Međutim, osnovni razlog smanjenja broja pretplatnika je uticaj konkurencije i rastuća penetracija u mobilnoj telefoniji.

Struktura pretplatnika prema kategorijama fizička i pravna lica u proteklom petogodišnjem periodu predstavljena je sledećim grafikonom:

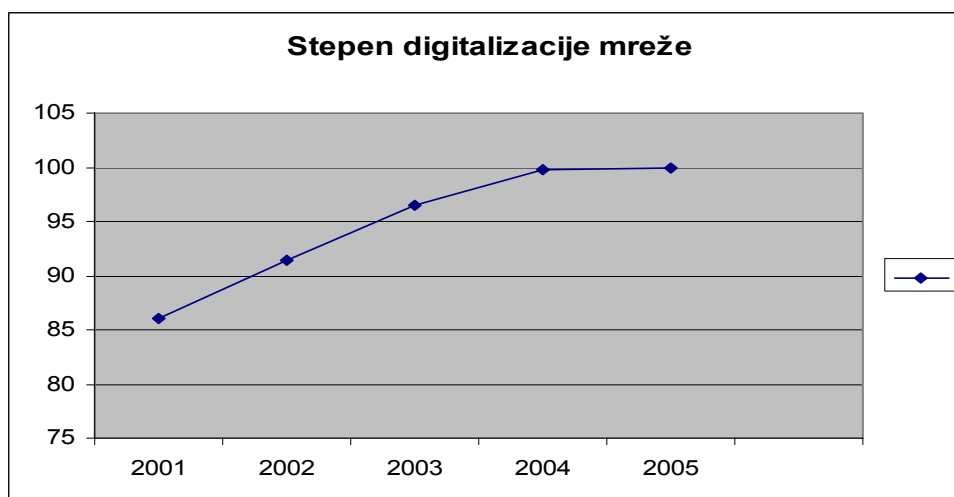

Na kraju 2005. godine instalisani kapacitet je iznosio 230.827 priključaka, što je za 6% manje od u poređenju sa 2004. godinom. Stepem iskorišćenosti kapaciteta centrala iznosi oko 75%. Na

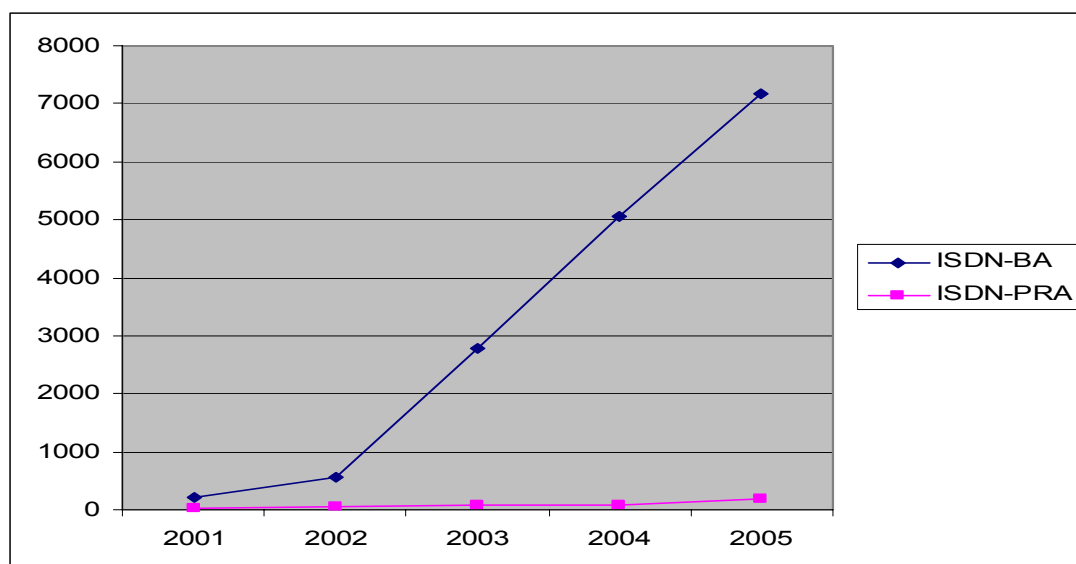
sledećem grafiku je dat uporedni prikaz podataka o broju instalisanih i uključenih priključaka Telekoma Crne Gore za period 2001-2005. godina.

Investicijama u telekomunikacionu infrastrukturu sistema Telekom-a postignuta je gotovo potpuna digitalizacija (99,9%), povećan je kvalitet odvijanja telekomunikacionog saobraćaja i stvoreni preduslovi za pružanje širokog spektra visokokvalitetnih servisa. Dinamika zamjene analognih priključaka mreže u prethodnom periodu ilustrovana je sledećim grafikom:

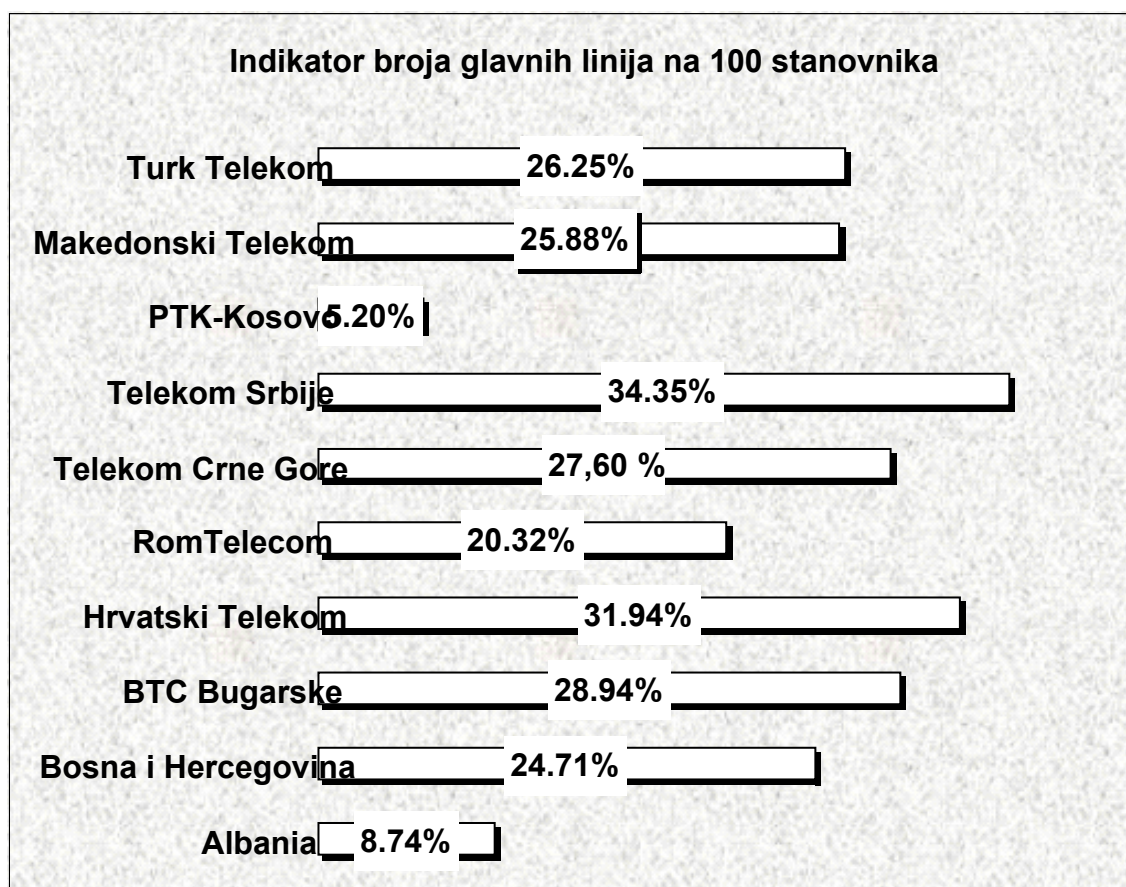

Stepen iskorišćenosti ISDN priključaka u baznom pristupu (ISDN-BA) u 2005. godini je iznosio 71,6%, dok je stepen iskorišćenosti ISDN priključaka u primarnom pristupu (ISDN-PRA) iznosio 58,6%. Dinamika uključivanja u saobraćaj ISDN priključaka u baznom pristupu i ISDN priključaka u primarnom pristupu od 2001. godine kada je počelo sa njihovom komercijalnom upotrebom je prezentirana sledećim grafikom:

Indikator broja glavnih linija na 100 stanovnika u 2005. godini iznosi 27,60%, dok nivo tržišne penetracije u fiksnoj telefoniji (PSTN+ ISDN) iznosi 28,8%.

Uporedni prikaz vrijednosti indikatora tržišne penetracije u fiksnoj telefoniji Telekoma Crne Gore i telekomunikacionih operatora u okruženju.

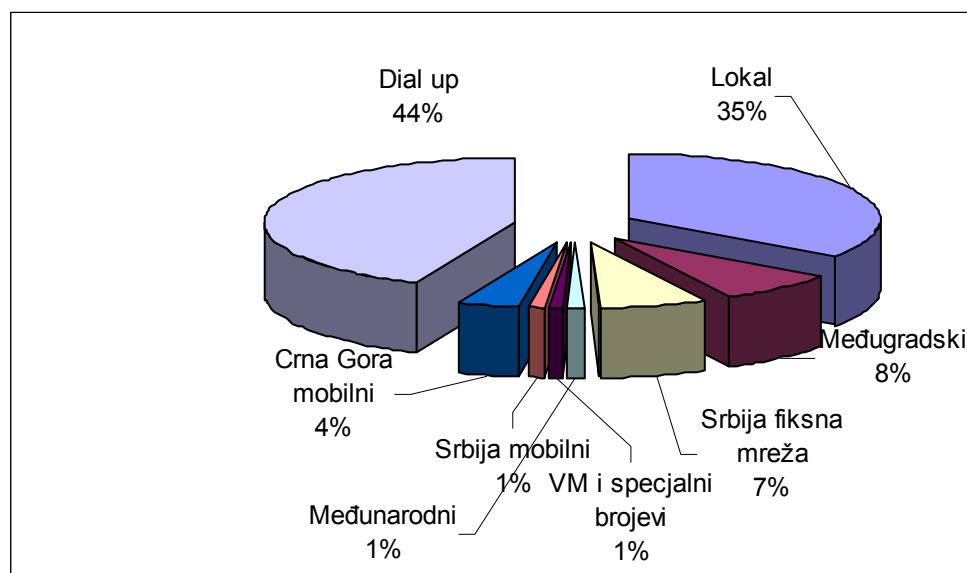

Telekom Crne Gore je sredinom 2004. godine pustio u rad MIPNet mrežu. Od početka komercijalne upotrebe do kraja 2005. godine je registrovano 239 pretplatnika MIPNet mreže.

U 2005. godini Telekom je započeo sa komercijalizacijom ADSL servisa, koji u broadband tehnologiji omogućavaju veoma brzu i efikasnu komunikaciju i stvaraju pretpostavke za uvođenje drugih IP servisa. Prema stanju 31. 12. 2005. godine Telekom je imao 2.314 instalisanih ADSL priključaka.

Obim i struktura saobraćaja

Telekom Crne Gore, kao jedini fiksni operator u Crnoj Gori obezbjeđivao je telekomunikacione servise zadovoljavajućeg kvaliteta. Obim odlaznog saobraćaja u 2005. godini je iznosio 874.621.842 minuta, od čega se 81,7% odnosilo na potrošnju fizičkih lica, a 18,3% na potrošnju pravnih lica. Uporedna analiza podataka o obimu saobraćaja u 2005. godini u odnosu na 2004. godinu je ograničena činjenicom da stari biling sistem nije pratio i iskazivao lokalni i međugradski saobraćaj u minutama, a implementacija novog biling sistema je otpočela u 2005. godini. Struktura odlaznog saobraćaja Telekom-a u 2005. godini prikazana je na sledećem grafiku:

Tarife

Telekom Crne Gore je u decembru 2004. godine sproveo rebalans cijena svojih servisa, čime su se povećale cijene za lokalni i međumjesni telefonski saobraćaj za 200% i smanjile cijene telefonskog saobraćaja ka mobilnim operatorima i cijene telefonskog međunarodnog saobraćaja za 15%.

Organizacija za ekonomski razvoj i saradnju (OECD) je ustanovila harmonizovanu metodologiju koja omogućava međunarodnu uporedivost nacionalnih telekomunikacionih servisa, korišćenjem korpe različitih tarifnih elemenata za određeni servis.

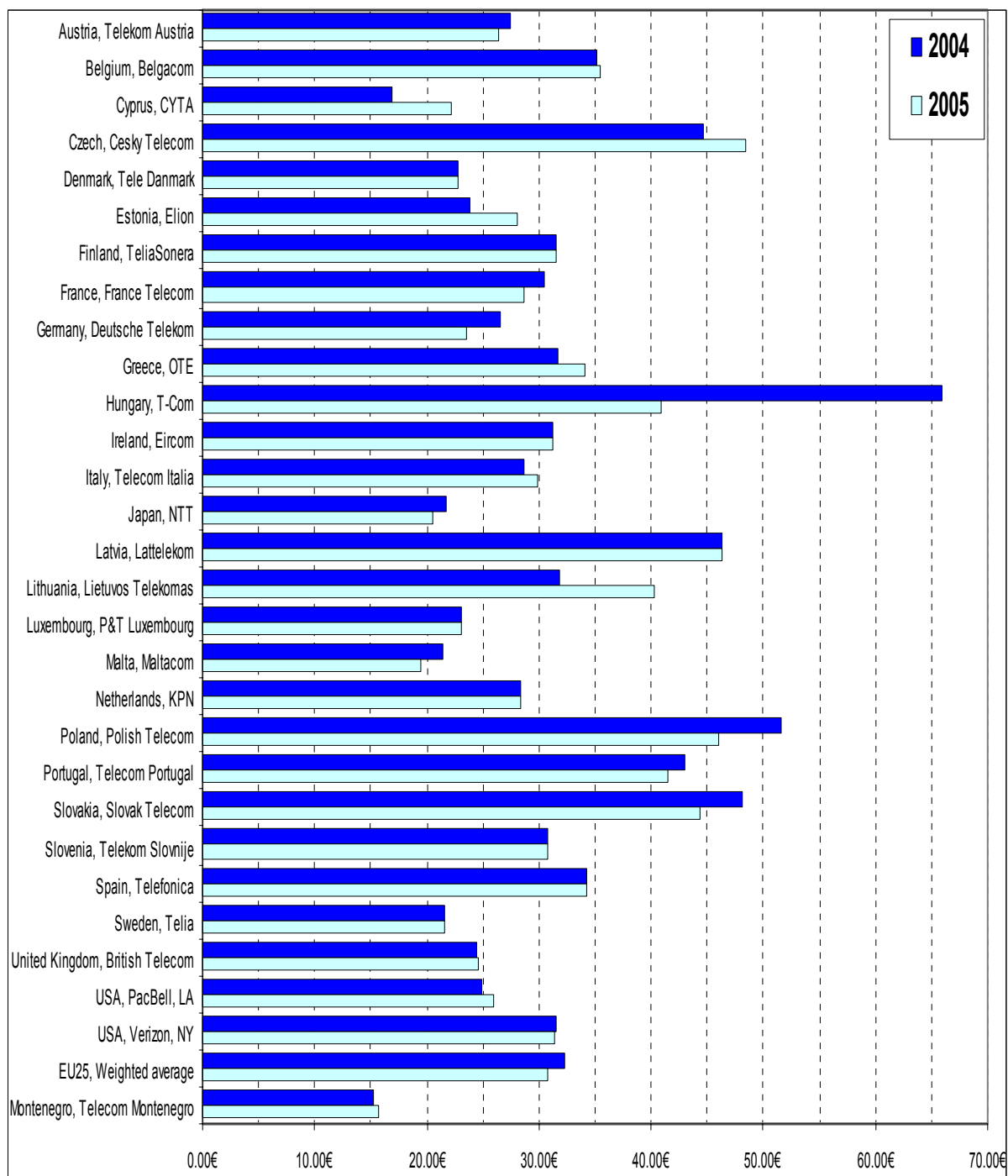
Struktura OECD korpi fiksne telefonije sastoji se od sledećih komponenti:

- Fiksna komponenta koja se odnosi na cijenu priključka, distribuiranu na period od 5 godina, odnosno 1/5 cijene priključka;
- Fiksna komponenta koja se odnosi na iznos mjesečne pretplate na godišnjem nivou;

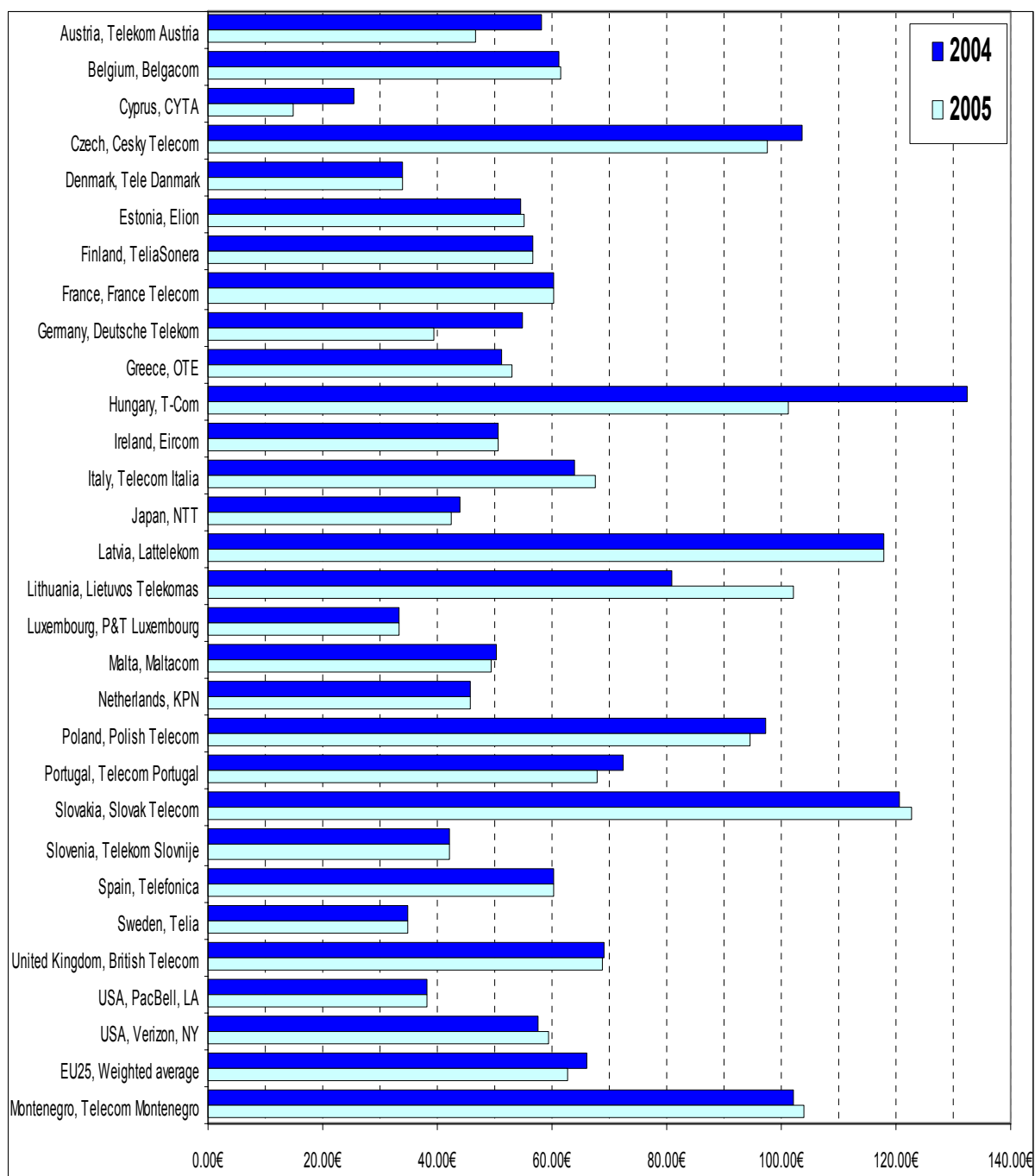
- c) Varijabilna komponenta koja se odnosi na ostvarene odlazne pozive prema fiksnoj telefoniji i to: 1.200 odlaznih poziva koje ostvari fizičko lice, odnosno 3.600 odlaznih poziva koje ostvari pravno lice na godišnjem nivou;
- d) Varijabilna komponenta koja se odnosi na ostvarene odlazne pozive prema mobilnoj mreži i to: 120 odlaznih poziva koje ostvari fizičko lice, odnosno 360 odlaznih poziva koje ostvari pravno lice na godišnjem nivou.

Varijabilne komponente korpi servisa fiksne telefonije distribuirane su prema kriterijumima udaljenosti između krajnjih korisnika, periodu dana i trajanju poziva u minutima.

Korpa servisa fiksne telefonije za fizička lica (nacionalni nivo) za 2004/2005.

Korpa servisa fiksne telefonije za pravna lica (nacionalni nivo) za 2004/2005.

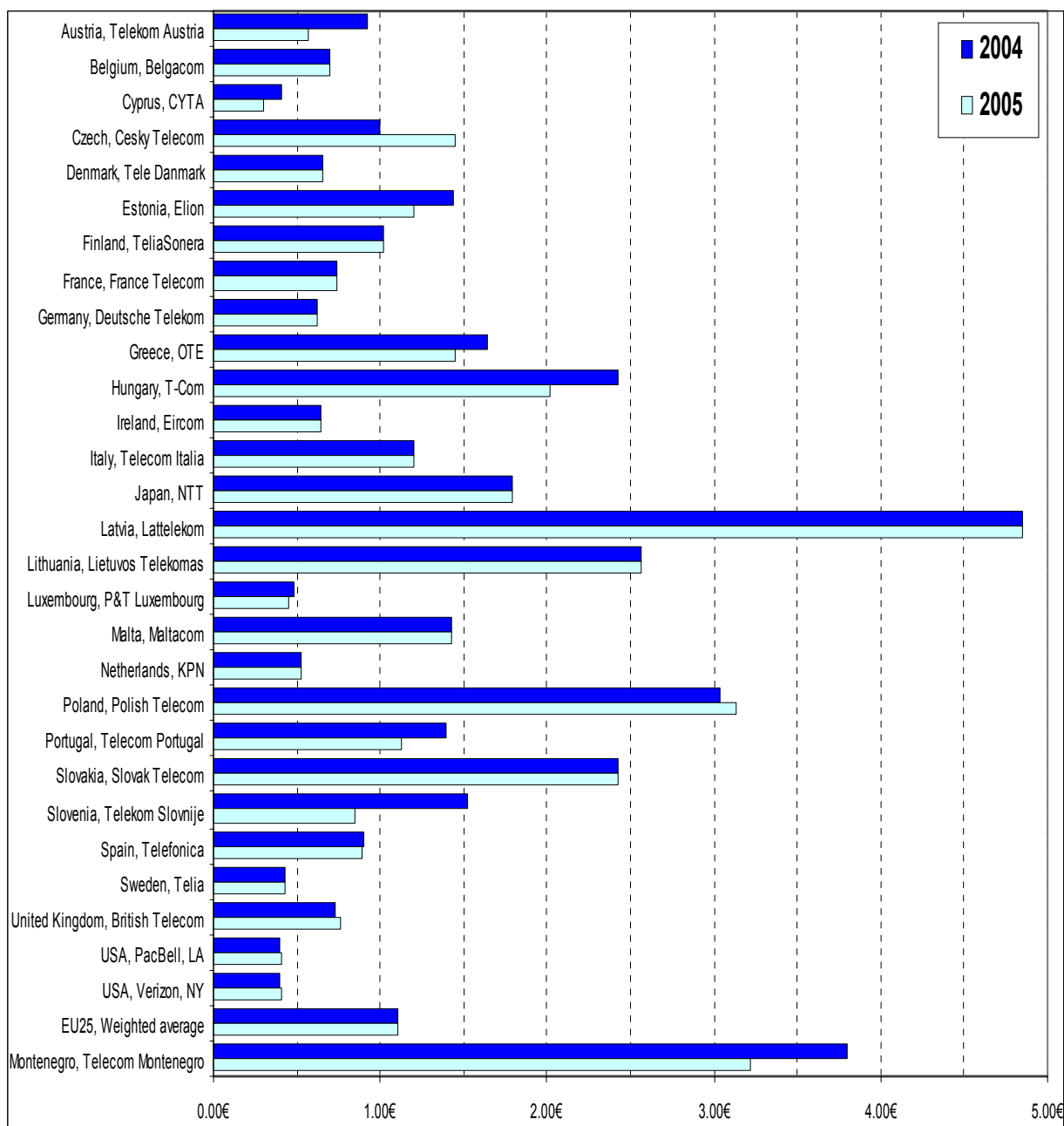
Komparacijom nivoa korpi servisa fiksne telefonije obračunatih primjenom tarifa koje su važile prije i nakon rebalansa izvode se sledeće konstatacije:

- Vrijednost korpe servisa fiksne telefonije na nacionalnom nivou za fizička lica iskazuje porast od 3%, a korpe za pravna lica porast od 1,7% nakon rebalansa u odnosu na vrijednost prije rebalansa;
- Vrijednost korpe fiksne telefonije za međunarodni saobraćaj u slučaju fizičkih lica ostvaruje pad od 16%, a u slučaju pravnih lica pad od 15% nakon rebalansa u poređenju sa periodom prije rebalansa (rezultat različitog metodološkog pristupa kod obračuna korpe za pravna lica- tarife bez PDV-a u odnosu na korpu za fizička lica-tarife sa PDV-om);

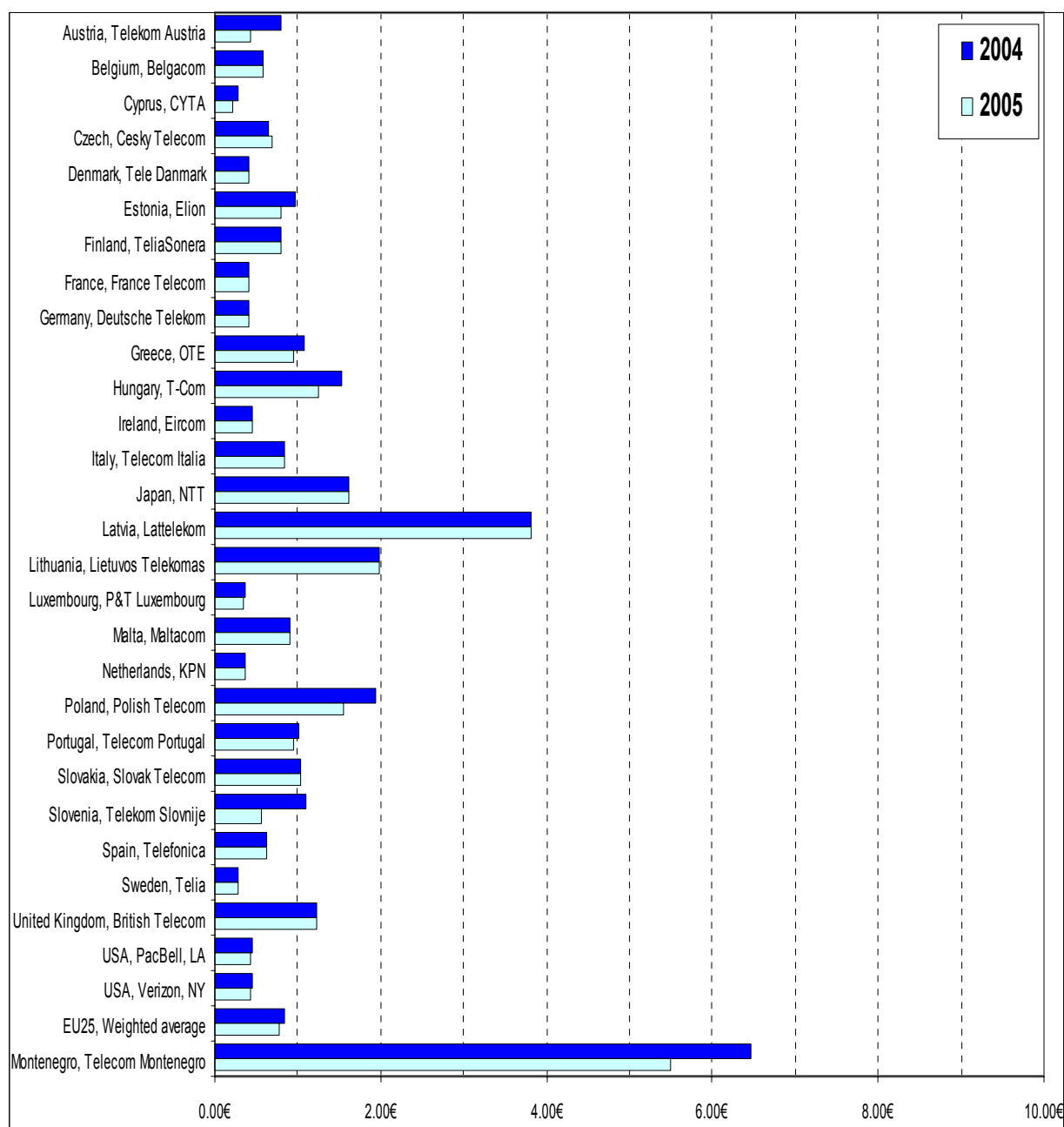
- Vrijednost kompozitne korpe (nacionalni i međunarodni saobraćaj) je manja za 8% i u slučaju fizičkih i pravnih lica nakon rebalansa u odnosu na vrijednost prije rebalansa tarifa.

Poređenjem vrijednosti pojedinih korpi servisa Telekom-a Crne Gore u odnosu na telekomunikacione operatore zemalja OECD-a i ponderisanim prosjekom EU 25 izvode se slijedeće konstatacije: Nivo korpe servisa fiksne telefonije na nacionalnom nivou za fizička lica je među najnižim u poređenju sa zemljama OECD-a i predstavlja polovinu ponderisanog prosječnog nivoa referentne korpe u zemljama EU25. U pogledu nivoa korpe servisa fiksne telefonije na nacionalnom nivou za pravna lica Telekom Crne Gore pripada grupaciji operatora sa najvišim vrijednostima i predstavlja dvostruko veći nivo od ponderisanog prosječnog nivoa referentne korpe u zemljama EU25.

Korpa servisa fiksne telefonije za fizička lica (međunarodni nivo) za 2004/2005.

Korpa servisa fiksne telefonije za pravna lica (međunarodni nivo) za 2004/2005.

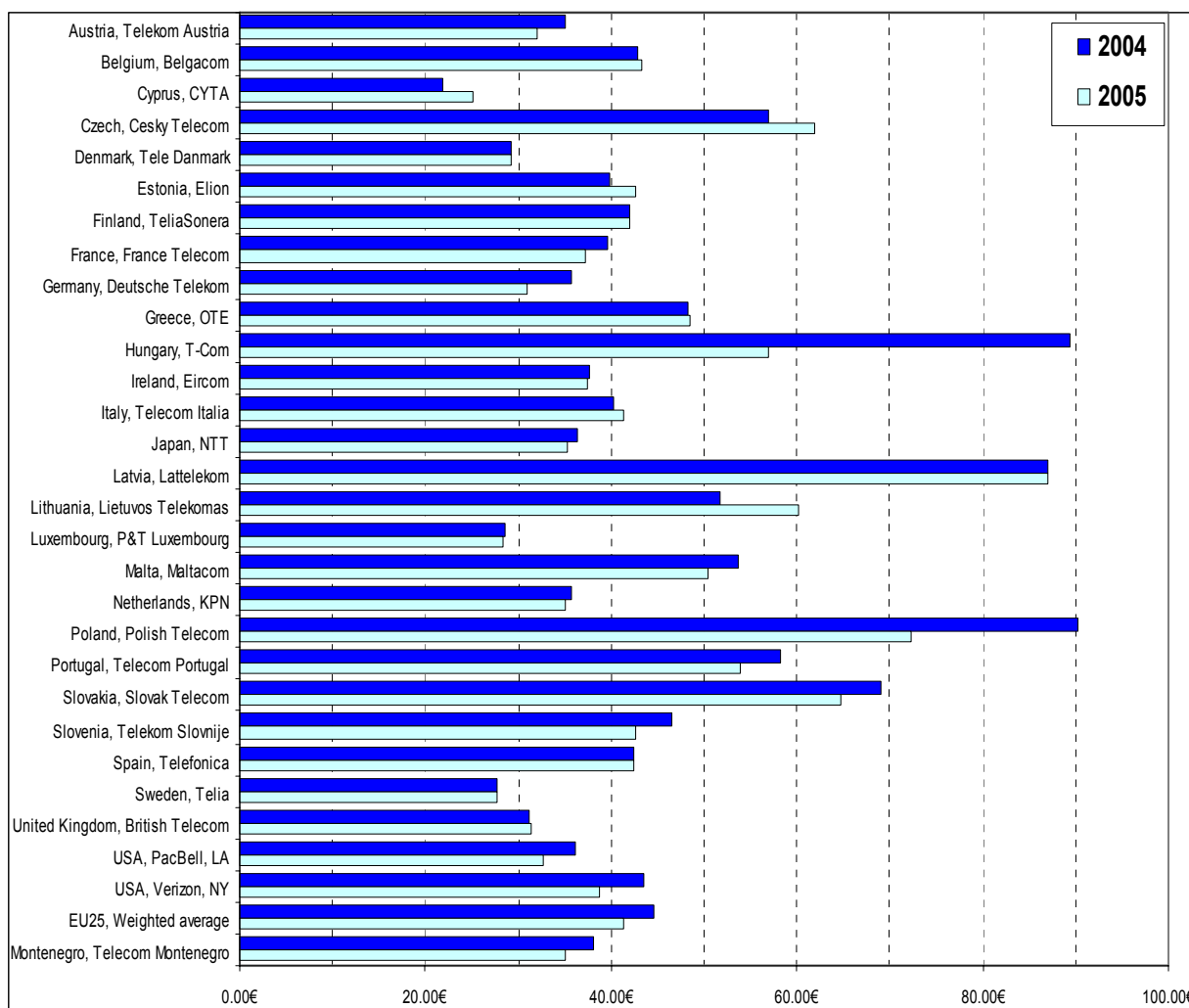

Korpe servisa fiksne telefonije koje se odnose na servis međunarodnog saobraćaja se prema metodologiji utvrđuju saglasno ITU statistici međunarodnog saobraćaja, za period od poslednjih 5 godina za koje postoje raspoloživi podaci. Kako postoje specifičnosti u tarifnom sistemu za međunarodni saobraćaj Telekoma CG (sedam međunarodnih zona), nije bilo moguće primijeniti ITU klasifikaciju međunarodnog saobraćaja. Zbog toga su prilikom proračuna uzeti podaci o raspodjeli ostvarenog saobraćaja za 2004/2005 godinu, dobijeni od Telekoma CG.

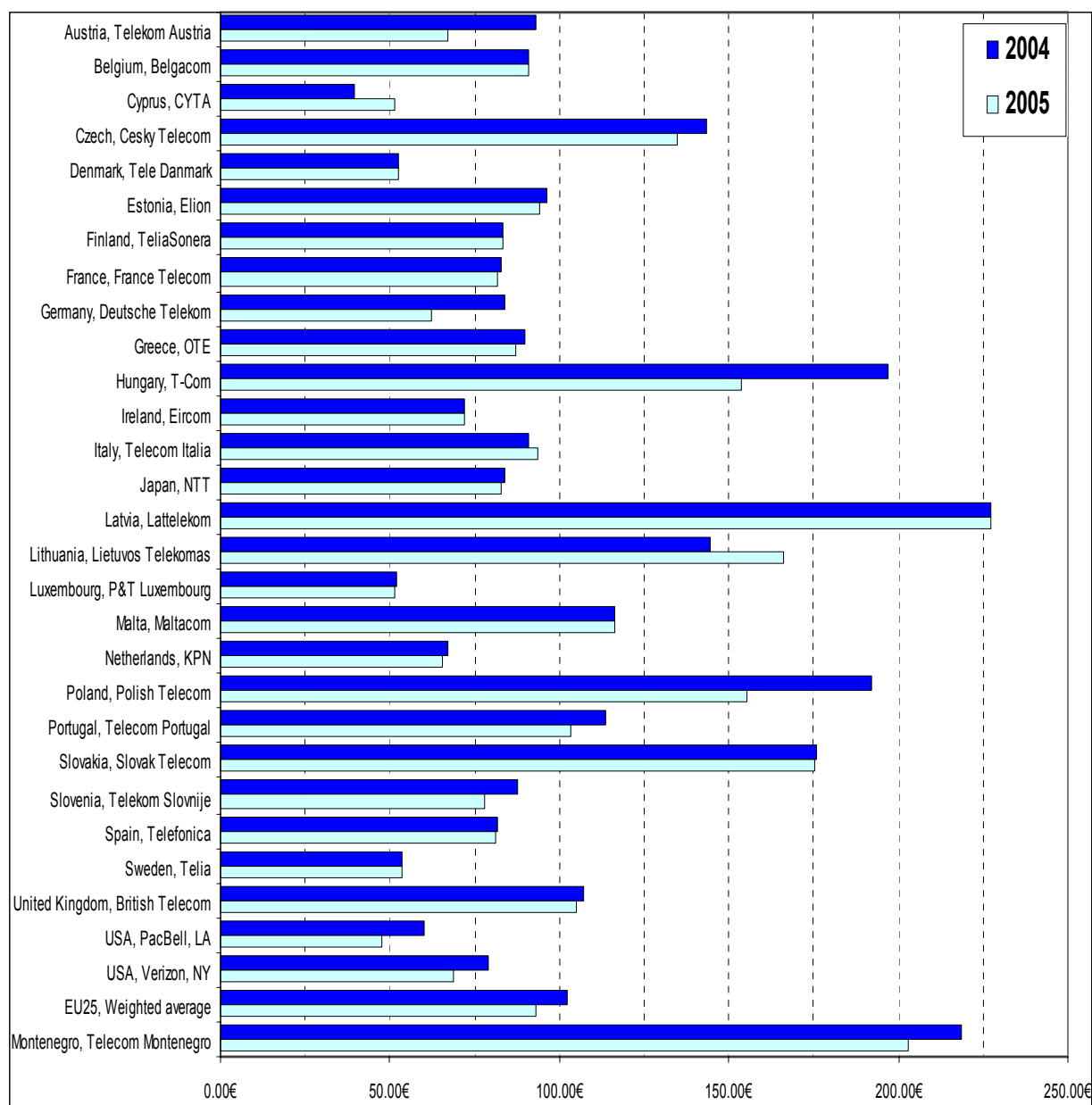
Prema nivou korpe servisa na međunarodnom nivou za fizička lica Telekom Crne Gore je na drugom mjestu i predstavlja trostruki iznos ponderisanog prosječnog nivoa referentne korpe operatora u zemljama EU25. Takođe, Telekom Crne Gore je sa svojom vrijednošću korpe servisa na međunarodnom nivou za pravna lica na prvom mjestu, dvostruko veći iznos

vrijednosti korpe od drugog po redu telekomunikacionog operatora i šest puta veći nivo od ponderisanog prosječnog nivoa referentne korpe operatora u zemljama EU25.

Kompozitna korpa servisa fiksne telefonije za fizička lica

Kompozitna korpa servisa fiksne telefonije za pravna lica

Kompozitna korpa servisa fiksne telefonije integriše vrijednosti korpe servisa fiksne telefonije na nacionalnom i internacionalnom nivou. Vrijednost kompozitne korpe (nacionalni i međunarodni nivo) za fizička lica Telekom-a Crne Gore odgovara prosjeku telekomunikacionih operatora zemalja OECD-a i približava se ponderisanom prosječnom nivou referentne korpe u zemljama EU25. Nivo kompozitne korpe za pravna lica Telekom-a Crne Gore je među najvećim u odnosu na telekomunikacione operatore zemalja OECD-a i dvostruko veći od ponderisanog prosječnog nivoa referentne korpe u zemljama EU25.

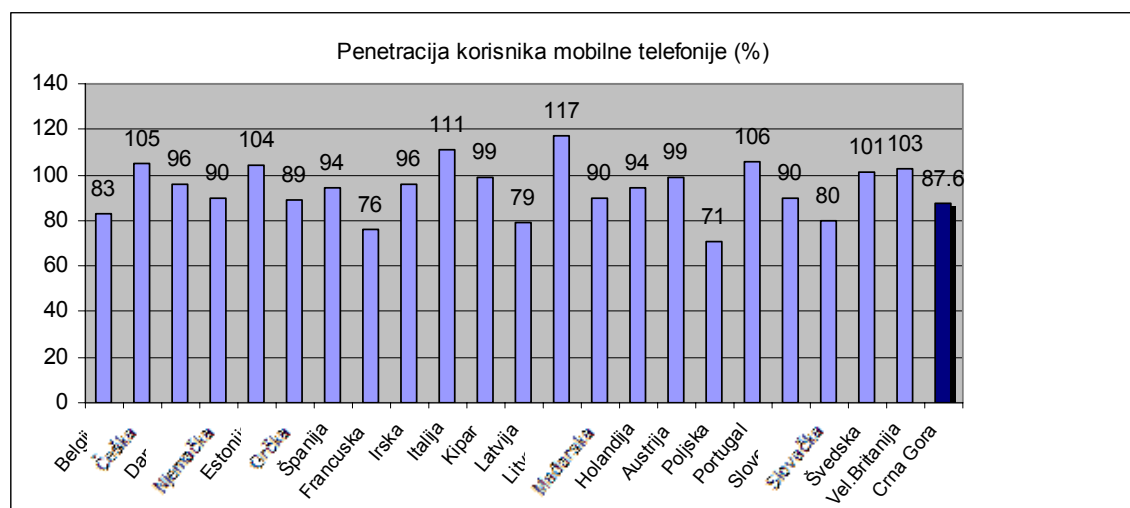
2.2. MOBILNA TELEFONIJA

Tržište mobilne telefonije u Crnoj Gori ima karakteristike duopola, koga čine:

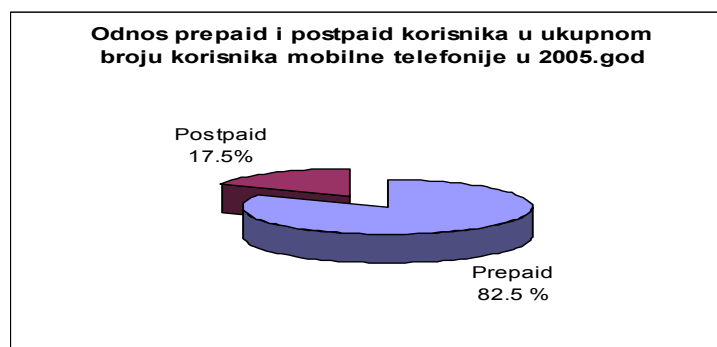
- ProMonte GSM, kompanija u 100% vlasništvu Telenor Mobile Communications AS, najvećeg provajdera telekomunikacionih servisa u Norveškoj, koji je otpočeo sa komercijalnim radom 1996. godine;
- Monet d.o.o, u vlasništvu Telekoma Crne Gore A.D., koji je otpočeo sa komercijalnim radom 2000. godine.

Broj korisnika

Oblast mobilne telefonije je segment sektora telekomunikacija koji ostvaruje najdinamičniji razvoj. Ukupan broj korisnika mobilne telefonije na kraju 2005. godine je iznosio 543.220, što predstavlja povećanje od 12,5% u poređenju sa 2004. godinom. Ovaj broj korisnika odgovara penetraciji od 87,60% i kreće se u granicama prosjeka u zemljama članicama Evropske unije, što je ilustrovano sljedećim grafikom.

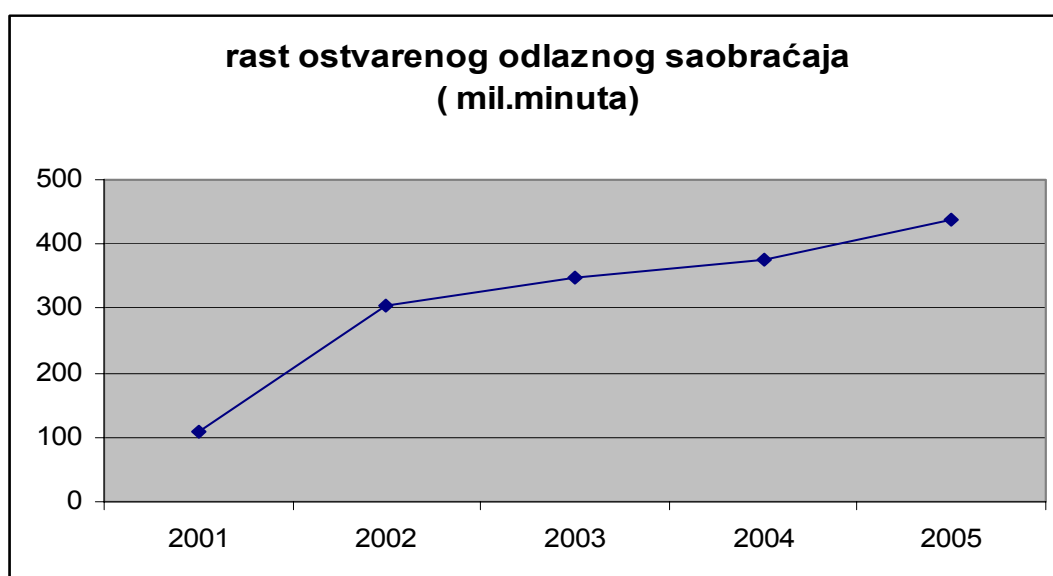
Navedeni podaci ukazuju da postoji izuzetno visok stepen tržišne penetracije mobilne telefonije i da je tržište sa stanovišta broja korisnika u fazi saturacije. U 2005. godini je, uz ostvarenu stopu rasta broja pretplatnika od 12,5%, zadržano relativno učešće kategorija korisnika u ukupnoj strukturi korisnika. Visoke stope rasta na tržištu mobilnih telekomunikacija su rezultat uvođenja inovativnih i fleksibilnih cjenovnih šema koje nude brojne povoljnosti svojim korisnicima.

Konkurencija se ne reflektuje samo na cijene i raznovrsnost usluga koje operatori pružaju, već vodi i poboljšanju kvaliteta signala, pokrivenosti teritorije i dr. ProMonte GSM signalom mreže pokriva 98,7% naseljene teritorije Crne Gore, a Monet 99% stanovništva Republike.

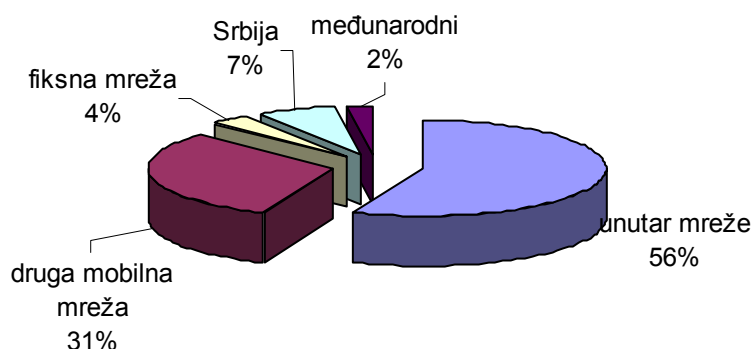
Obim i struktura saobraćaja

Ukupan ostvareni odlazni saobraćaj u mobilnoj telefoniji u 2005. godini je iznosio 436.884.928 minuta, što predstavlja rast od 16% u poređenju sa 2004. godinom. Trend rasta ukupnog saobraćaja u poslednjih pet godina prikazan je sljedećim grafikonom.

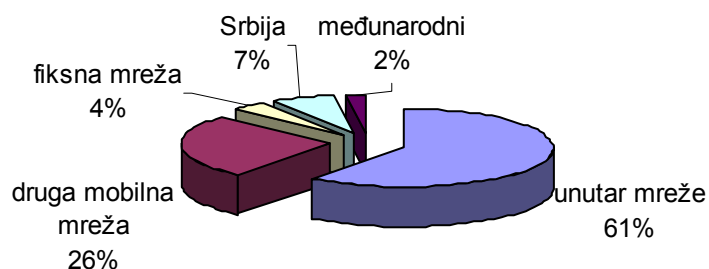

Struktura odlaznog saobraćaja mobilnih operatora prema mrežama drugih operatora je prikazana na sljedećim graficima:

Struktura odlaznog saobraćaja Moneta

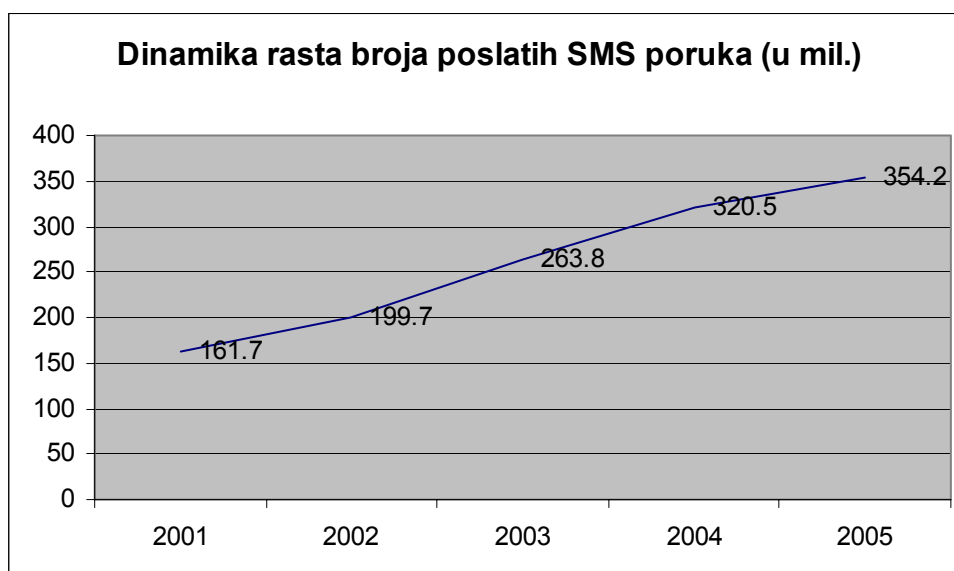

Struktura odlaznog saobraćaja ProMonte-a

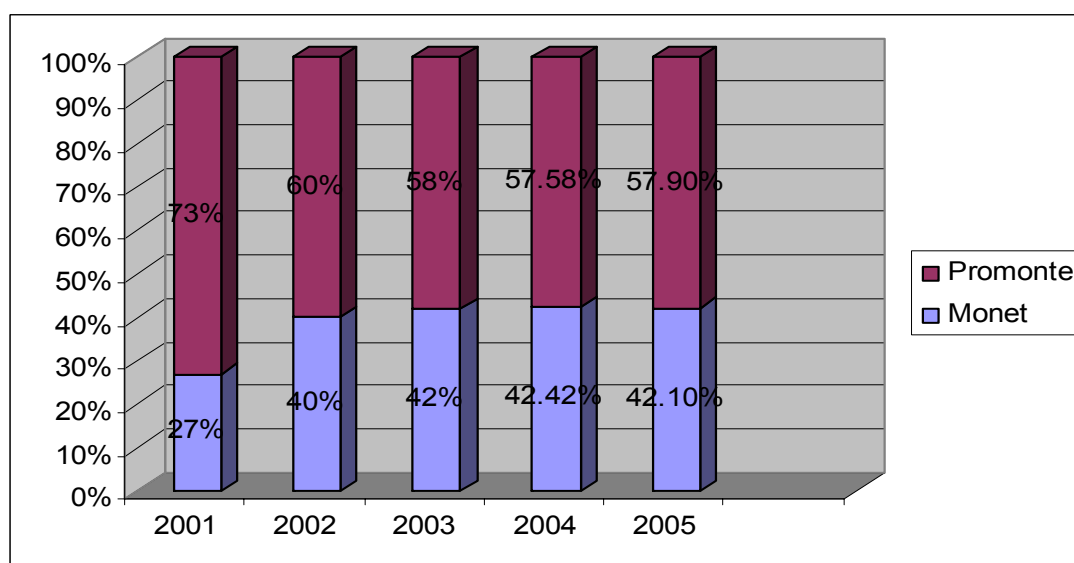
U strukturi odlaznog saobraćaja Monet-a pozivi upućeni prema mreži ProMonte-a učestvuju sa 31%, dok u strukturi odlaznog saobraćaja ProMonte-a pozivi upućeni prema mreži Monet-a iznose 26%, što je rezultat razlike u broju pretplatnika. Kod oba operatora je dominantno učešće poziva unutar mreže (preko 50%). Obim ostvarenog odlaznog saobraćaja u 2005. godini kod ProMonte-a iznosio je 231.075.114 minuta, dok je kod Monet-a iznosio 205.809.814 minuta.

Trend rasta pokazuje i broj ostvarenih SMS poruka. U 2005. godini je evidentiran rast od 10,5% u poređenju sa prethodnom godinom. Dinamika rasta broja poslatih SMS poruka tokom proteklih pet godina prikazana je na sljedećem grafiku.

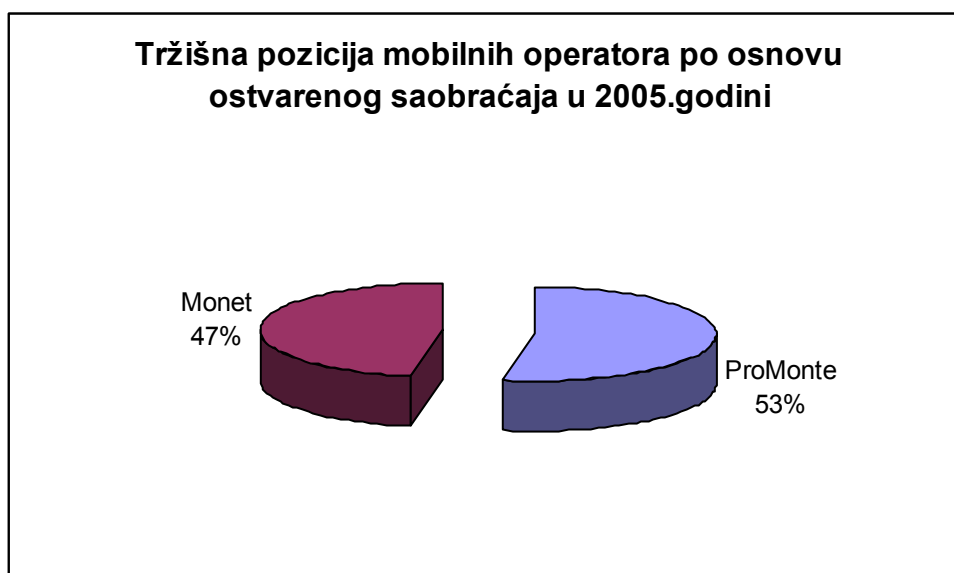
Tržišna pozicija Operatora

Tržišno učešće operatora prema broju korisnika mobilne telefonije tokom proteklih pet godina predstavljeno je sledećim grafikom:

Uočava se relativno ujednačeno učešće na tržištu mobilne telefonije prema broju korisnika u poslednje tri godine.

Tržišnu poziciju mobilnih operatora po osnovu ostvarenog saobraćaja u 2005. godini ilustruje naredni grafik:

Tarife

Analiza cijena mobilnih servisa na nacionalnom nivou je bazirana na redefinisanoj OECD korpi digitalnih mobilnih servisa postpaid i prepaid tarifnih paketa koji uključuju i servis SMS-a.

Struktura OECD korpi servisa mobilne telefonije sastoji se od sljedećih komponenti:

- a) Fiksna komponenta koja se odnosi na cijenu priključka, distribuiranu na period od 3 godine, odnosno 1/3 cijene priključka;
- b) Fiksna komponenta koja se odnosi na iznos mjesečne pretplate na godišnjem nivou;
- c) Varijabilna komponenta koja se odnosi na ostvarene odlazne pozive u toku mjeseca;
- d) Varijabilna komponenta koja se odnosi na poslate SMS poruke u toku mjeseca.

Korpe OECD servisa mobilne telefonije su sljedeće:

- **Korpa nižeg nivoa potrošnje (LOW USER)** obuhvata 25 odlaznih poziva mjesečno, pri čemu 28% poziva odnosi na pozive ka fiksnoj lokalnoj mreži, 14% na pozive u fiksnoj mreži na nacionalnom nivou, dok se 40% odnosi na pozive unutar mreže, a 18% na pozive prema drugoj mobilnoj mreži. Ova korpa sadrži i 30 SMS poslatih poruka u toku mjeseca;
- **Korpa srednjeg nivoa potrošnje (MEDIUM USER)** obuhvata 75 odlaznih poziva mjesečno, pri čemu 24% poziva se odnosi na pozive ka fiksnoj lokalnoj mreži, 12% na pozive u fiksnoj mreži na nacionalnom nivou, dok se 43% odnosi na pozive unutar mreže, a 21% na pozive prema drugoj mobilnoj mreži. Ova korpa sadrži 35 SMS poslatih poruka u toku mjeseca;
- **Korpa višeg nivoa potrošnje (HIGH USER)** obuhvata 150 odlaznih poziva mjesečno, pri čemu 26% poziva se odnosi na pozive ka fiksnoj lokalnoj mreži, 14% na pozive u fiksnoj mreži na nacionalnom nivou, dok se 42% odnosi na pozive unutar mreže, a 18% na pozive prema drugoj mobilnoj mreži. Ova korpa sadrži 42 SMS poslatih poruka u toku mjeseca.

Metodologija OECD korpi servisa mobilne telefonije predviđa raspodjelu poziva koji su definisani za pojedine korpe servisa mobilne telefonije prema kriterijumima vremena u kom su ostvareni i dužini trajanja poziva.

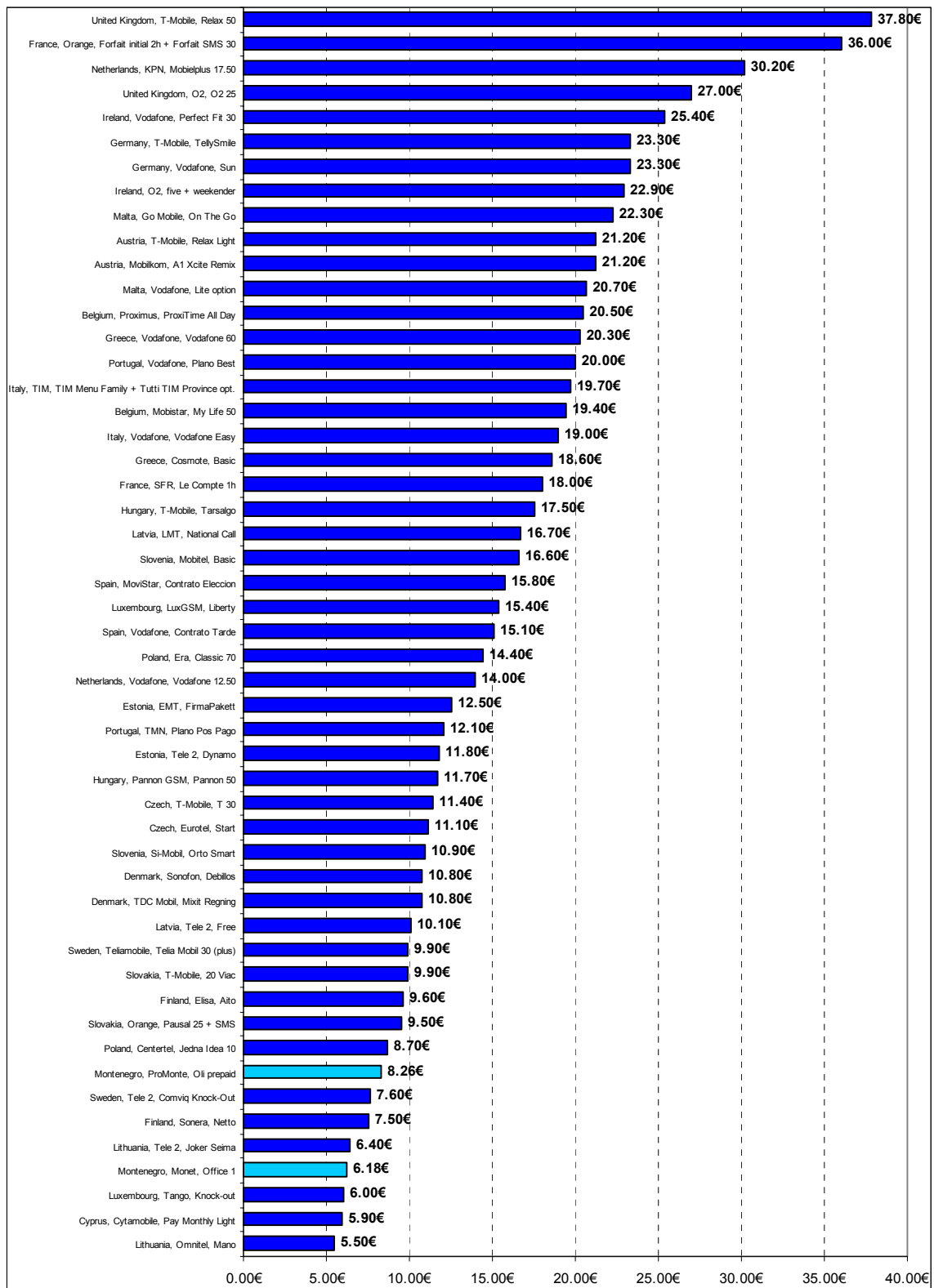
Za kategoriju korisnika tzv. nižeg nivoa potrošnje (LOW USER), mobilni operatori u Crnoj Gori nude povoljne tarifne pakete u poređenju sa operatorima iz zemalja EU25, sa iznosima od 8,26€ u slučaju ProMonte Oli Prepaid paketa i još povoljnijim Monet Office 1 tarifnim paketom u iznosu od 6,18€.

Za kategoriju korisnika tzv. srednjeg nivoa potrošnje (MEDIUM USER) najpovoljniji su tarifni paketi Monet-a Libero 10 u iznosu od 18,26€, odnosno ProMonte Business Active u iznosu od 17,37€. Takođe, u poređenju sa tarifnim paketima telekomunikacionih operatora zemalja EU25 ovi tarifni paketi spadaju među najpovoljnije za ovu kategoriju korisnika.

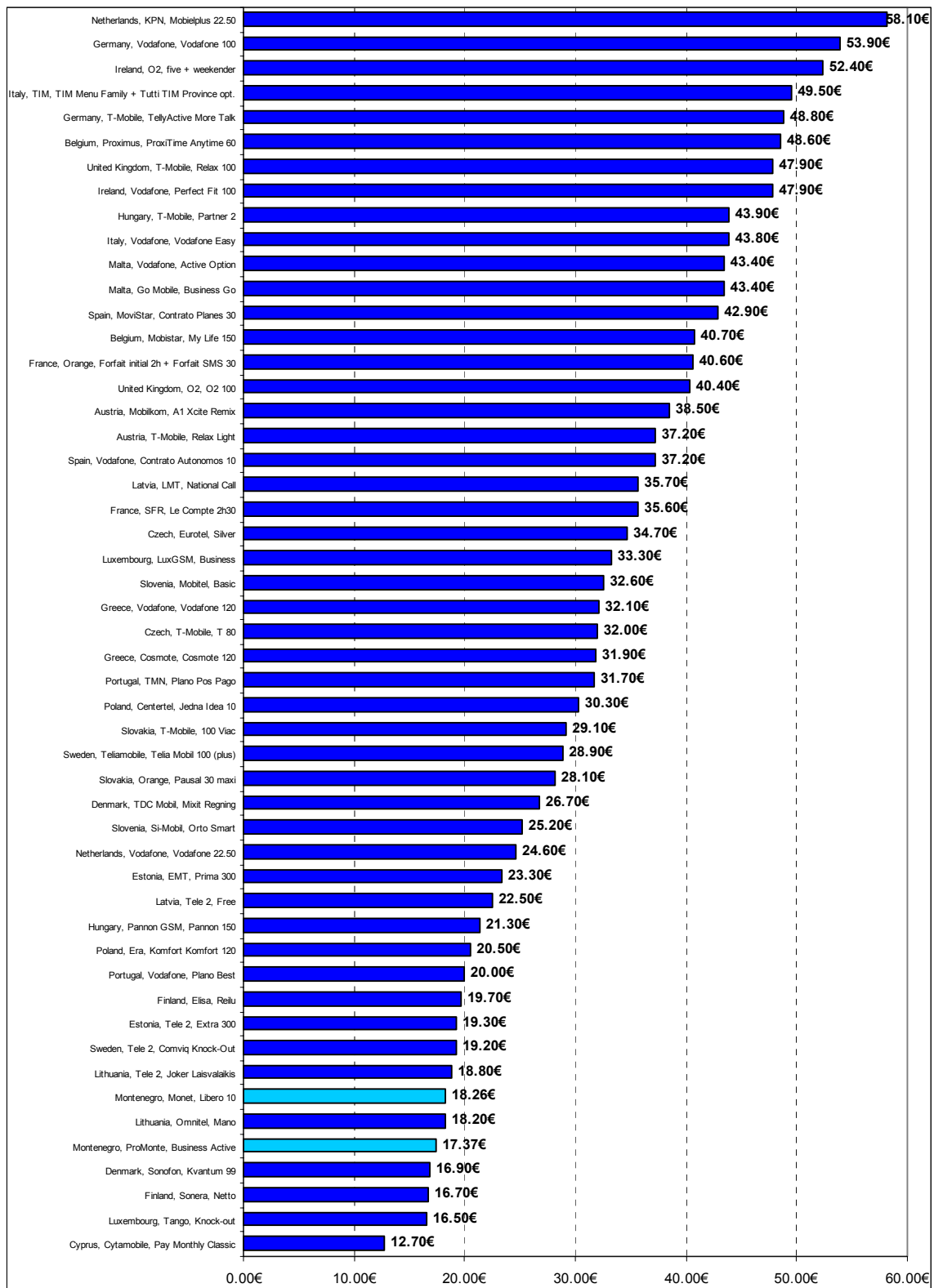
Za kategoriju korisnika tzv. višeg nivoa potrošnje (HIGH USER) tarifni paketi Monet Libero 10 u iznosu od 32,48€ i ProMonte Business Active u iznosu od 30,17€ su najpovoljniji u poređenju sa tarifnim paketima operatora zemalja EU25.

Poređenje korpi servisa mobilne telefonije dato je na sljedećim graficima.

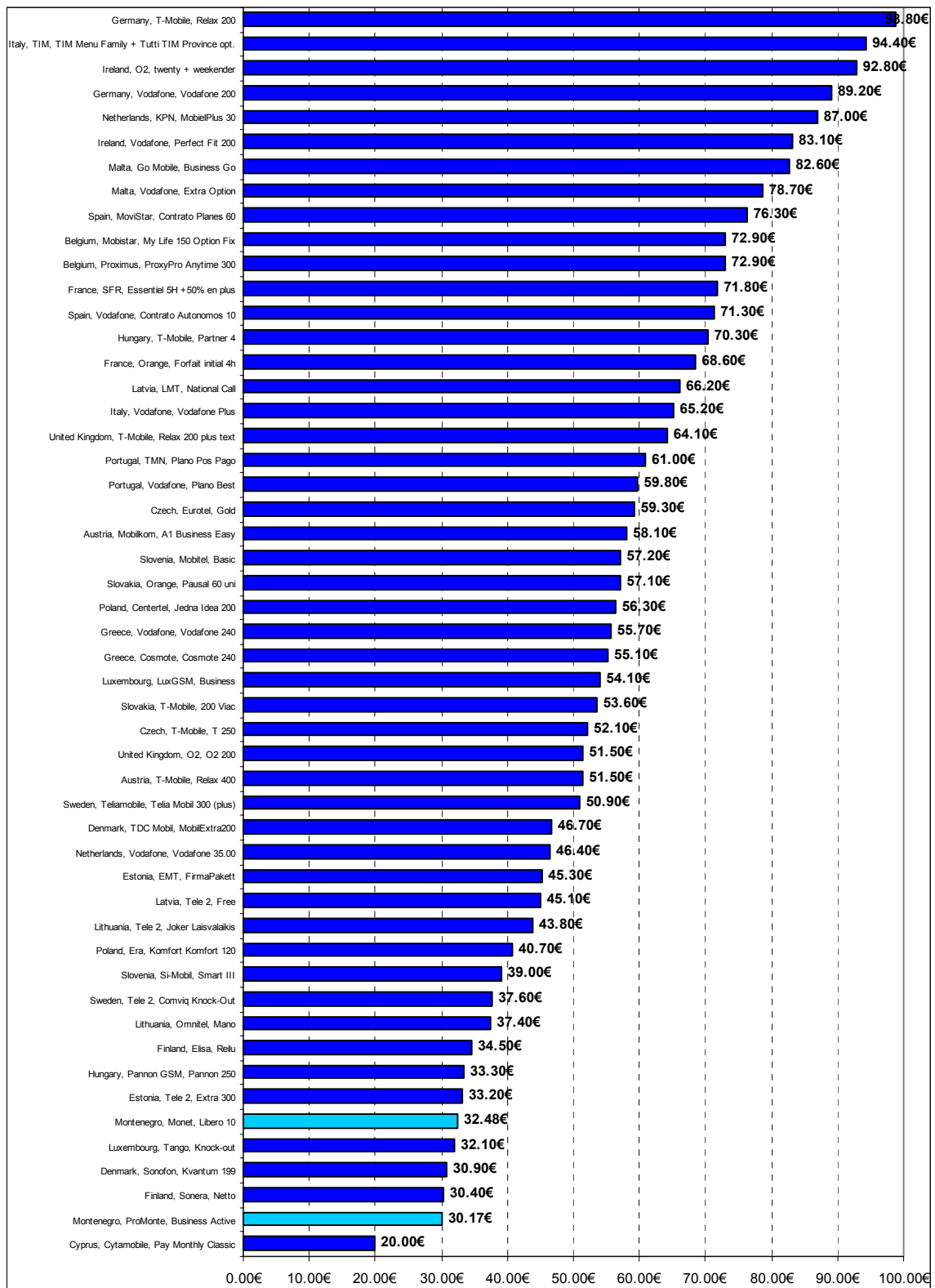
Korpa nižeg nivoa potrošnje (LOW USER)

Korpa srednjeg nivoa potrošnje (MEDIUM USER)

Korpa višeg nivoa potrošnje (HIGH USER)

2.3. SERVIS JAVNIH TELEFONSKIH GOVORNICA

Do sada licence za obavljanje djelatnosti pružanja usluga javnih telefonskih govornica imaju:

- Montenegro Card d.o.o. koji je osnovan 17. 11. 1999. godine sa vlasničkom strukturom: Telekom Crne Gore a.d (51%), Hellascom A.E. Atina (40%) i Jugoimport Mont d.o.o. (9%);
- Pošta Crne Gore d.o.o , koja je osnovana 31. 12. 1998. godine odlukom o podjeli JP PTT saobraćaja Crne Gore na Poštu Crne Gore d.o.o. i Telekom Crne Gore a.d.
- Bristol d.o.o. iz Herceg Novog, koji je osnovan 30. 07. 2003. godine.

Broj javnih telefonskih govornica

Montenegro Card je imao u 2005. godini 350 instaliranih javnih govornica i zavisio je od obima saobraćaja, potreba iskazanih od strane građana, lokalnih organa, kao i zainteresovanih privrednih subjekata. Imajući u vidu broj stanovnika u Republici dolazi se do prosjeka od 1.910 stanovnika na jednu telefonsku govornicu.

U Pošti Crne Gore d.o.o. je tokom godine bilo u funkciji oko 380 javnih telefonskih govornica.

Bristol d.o.o. je imao 14 instaliranih govornica i to isključivo na području opštine Herceg Novi.

Na bazi podataka o ukupnom broju govornica sva tri operatora tokom 2005 godine dobija se pokazatelj od prosječno 1,2 javnih telefonskih govornica na 1.000 stanovnika.

Obim saobraćaja

Na kraju 2005. godine zabilježen je dalji trend smanjenja obima saobraćaja ostvarenog od javnih telefonskih govornica. Kao i prethodnih godina tokom turističke sezone došlo je do povećanja obima saobraćaja što se zaključuje i na osnovu strukture ostvarenog saobraćaja koja je bila sljedeća: lokalni saobraćaj 1,64%, međumjesni saobraćaj 2,62%, saobraćaj prema Srbiji 31,87%, međunarodni saobraćaj 39,43% i saobraćaj prema mobilnim mrežama 24,44%.

Pošta Crne Gore koristi post-paid način naplate svojih servisa. Ukupna naplata se sastoji iz dvije komponente. Prvu komponentu čine utrošeni impulsi, koji se naplaćuju po tarifi Telekoma Crne Gore za pravna lica. Drugu komponentu čine manipulativni troškovi za svaki obavljeni poziv, u visini deset startnih impulsa, po istoj tarifi.

Pošta Crne Gore je u 2005. godini ostvarila 131.685.000 impulsa, što predstavlja povećanje obima ostvarenog saobraćaja (u impulsima) od 1,3% u odnosu na 2004. godinu. Ostvareni fizički obim usluga u 2005. godini veći je u odnosu na 2004. godinu u svim segmentima, osim kod usluga TF govornica kod kojih je ostvaren pad broja telefonskih razgovora za 9%.

Montenegro Card je u 2005. godini ostvario 15.773.399 impulsa, što predstavlja smanjenje ostvarenog saobraćaja (u impulsima) od 26% u odnosu na 2004. godinu. Struktura saobraćaja, očigledno, pokazuje sezonski karakter tako da procentualno lokalni saobraćaj učestvuje u ukupno ostvarenom sa 1,83%, međumjesni sa 2,22%, saobraćaj prema Srbiji sa 30,80%, međunarodni saobraćaj sa 44,50% i saobraćaj prema mobilnim operatorima sa 20,65%.

Kvalitet Servisa

Montenegro Card posjeduje računarski sistem i softver za upravljanje i nadgledanje telefona, odnosno registovanje kvarova na njima. Zahvaljujući tome, vrijeme otklanjanja kvara je u prosjeku od 16-36 časova od registrovanja kvara. Ukupan broj kvarova u 2005. godini iznosio je 843.

2.4. INTERNET SERVISI

U 2005. godini tržište Interneta u Crnoj Gori je obilježilo puštanje širokopojasnih servisa od strane Telekoma Crne Gore putem ADSL-a. Poslije dužeg testnog perioda ADSL usluge su počele da se pružaju od aprilia 2005. godine i to samo preko ISDN priključka. Paketi su formirani prema brzini i količini saobraćaja. Kasnije je Telekom Crne Gore ponudio ove servise i preko analognih priključaka. Tokom godine udvostručen je dozvoljeni saobraćaj, i uveden je poseban paket za studente. Telekom Crne Gore ne nudi "flat rate" pakete i prodaju ADSL portova drugim operatorima. Na kraju godine bilo je 1.095 korisnika ovog servisa, od čega su 753 fizička lica.

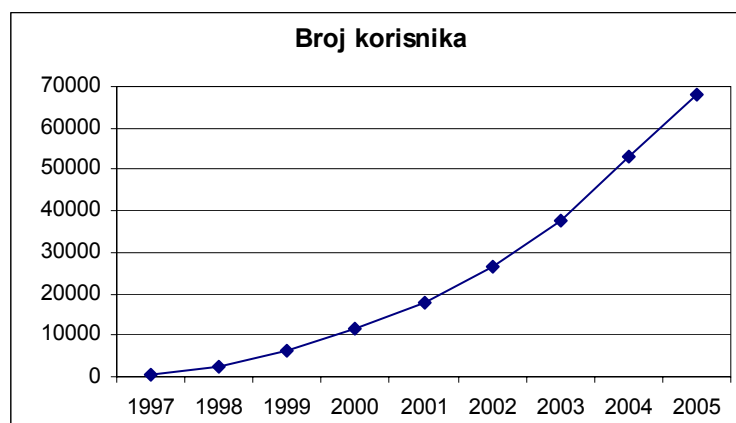
U julu 2005. godine dodijeljene su tri nove licence za pružanje javnih internet servisa bežičnim putem preduzećima Infomont d.o.o. iz Podgorice, Zirex d.o.o. iz Kotora i Neboelectronic d.o.o. iz Herceg Novog. Infomont d.o.o. je pustio u komercionalni rad dvije bazne stanice na 5,4 GHz na lokacijama Ljubović i Sjenica, a WiFi sistem na 2,4 GHz je u probnom radu i očekuje se komercijalno puštanje u rad 2006. godine. Zirex-ov WiFi sistem na 2,4 GHz je u probnom radu u Kotoru i planira se proširenje na Boka Kotorsku, Podgoricu, Budvu i Bar, nakon čega će početi sa komercijalnim radom. Neboelectronic d.o.o. još nije počeo sa radom.

Na kraju 2005. godine, i dalje je Internet Crne Gore dominantni Internet servis provajder koji ima 90% udjela u tržišta, dok drugi ISP MontSky ima 10%. Poslije privatizacije Telekoma Crne Gore, Telekom crne Gore je otkupio preostale akcije Interneta Crne Gore koje su bile u vlasništvu Republičkog sekretarijata za razvoj, tako da je Internet Crne Gore postao u 100% vlasništvu Telekoma Crne Gore. Internet Crne Gore je udvostručio svoj pristup ka Internet kičmi i sada ima dva linka od 155 Mbps. Dial -up je i dadlje dominantan način pristupa Internetu. U sljedećoj tabeli dati su osnovi podaci o dva ISP u Crnoj Gori.

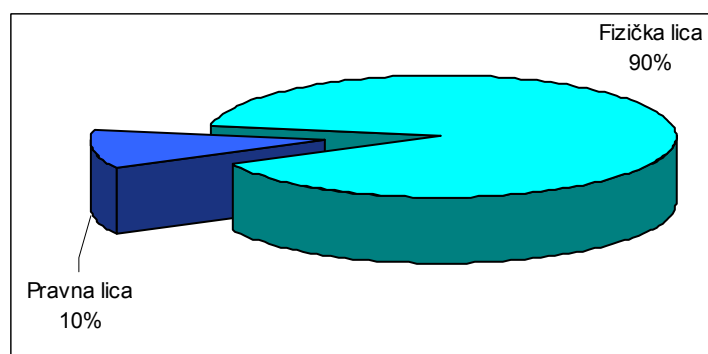
	Internet Crne Gore	MontSky
Početak rada	1997.	2003.
Pristup Internek kičmi	2x155 Mbps	2 Mbps
Broj pristipnih linija	1530	60
Broj pristunih tačaka (POP)	12	1
Negeografski broj	9802	9830

ISP nude širok spektar usluga za fizička i pravna lica, od dial-up pristupa, iznajmljenih linija, web hosting-a, web dizajna, VPN itd. Internet crna Gora ima servise: Easy Net, mogućnost uplate internet sati posredstvom mobilnog telefona, bežični pristup Internetu, Radio streaming. Oba provajdera imaju nekoliko vrsta hosting paketa. Internet Crne Gore ima i Internet roaming sa EUNET-om iz Srbije.

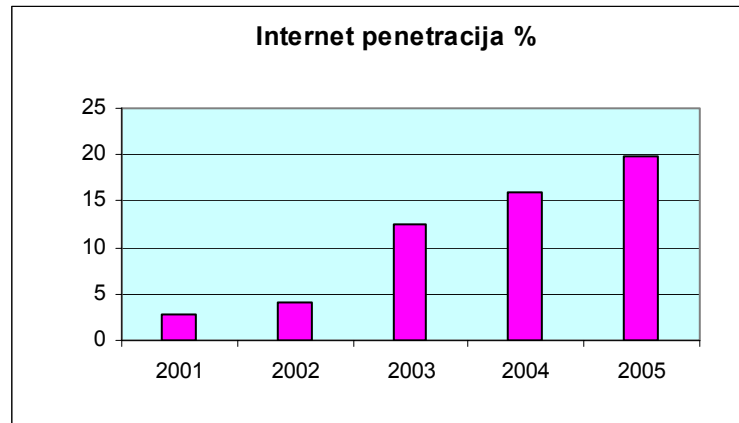
Broj korisnika Interneta je u stalnom porastu, tako se broj dial-up pretplatnika Interneta Crne Gore povećao za 24,88 % u odnosu na prošlu godinu i iznosi 61.402, dok se broj pretplatnika MontSky povećao za 80,17 % i iznosi 6.742.

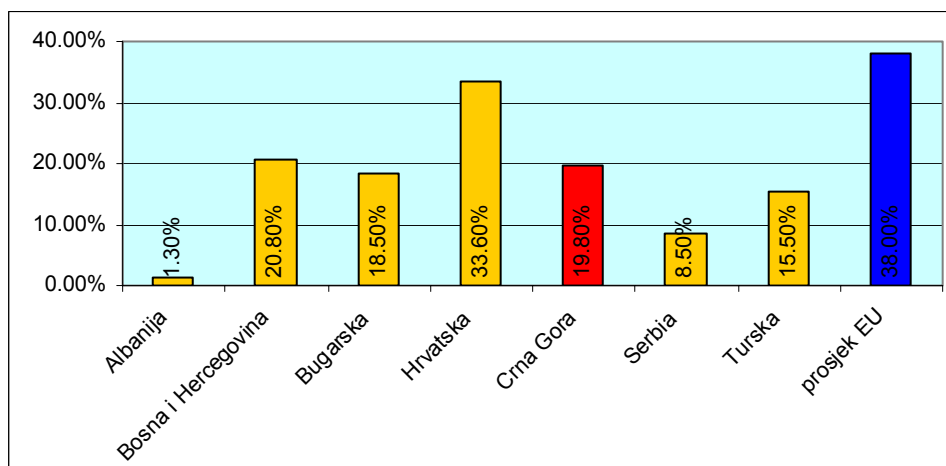
Odnos između predplatnika koja su fizička i pravna lica se neznatno promjenio u odnosu na 2004. godinu

Na osnovu istraživanja Interneta Crne Gore iz oktobra 2005. godine, koje je uzelo u obzir da isti korisnički nalog koristi više korisnika, procijenjeno je da u Crnoj Gori ima oko 123.000 korisnika Interneta, što daje penetraciju od 19,8%, što je povećanje od 3,8% u odnosu na 2004. godinu. Sljedeći grafik sadrži pregled Internet penetracije u posljednjih 5 godina.

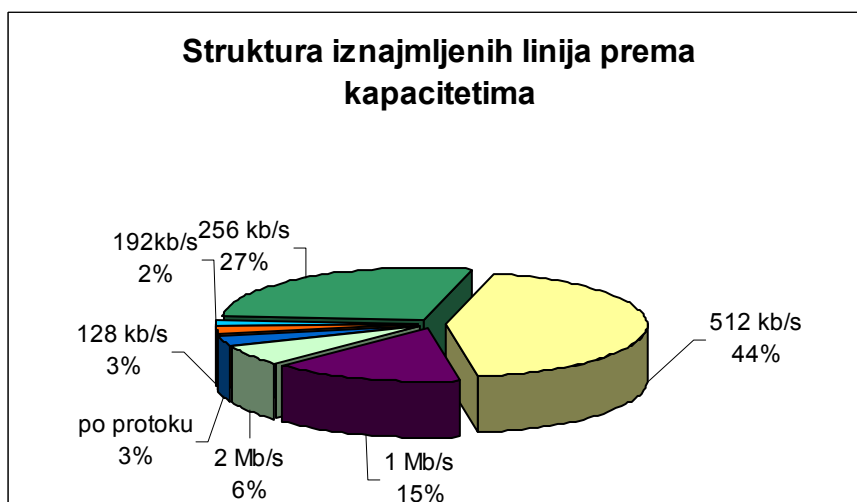

Komparativna analiza stope Internet penetracije u Crnoj Gori sa referentnim pokazateljem u državama jugoistočne Evrope i prosjeka u zemljama Evropske unije data je na sljedećem grafiku.

Podaci Cullen International

Na osnovu prethodnog grafika može se zaključiti da smo na nivou Internet penetracije nekih država iz regiona, dok još zaostajemo za prosjekom članica EU.

Internet Crne Gore je imao 117 iznajmljenih linija na kraju 2005. godine, čija je struktura prema kapacitetima prikazana na narednom u grafiku.

MontSky je imao 15 iznajmljenih linija u 2005. godini.

Tarife

Cijene ISP za pojedine kategorije dial up-a (10, 20 i 40 sati) su ostale su nepromjenjene u odnosu na 2004. godinu.

TARIFE INTERNET SERVISA Dial-up korisnici sa PDV-om	FIZIČKA LICA (EUR)		PRAVNA LICA (EUR)	
	ICG	MontSky	ICG	MontSky
10 sati	4,00	3,60	6,00	5,62
20 sati	7,00	6,30	10,00	9,95
40 sati	13,00	11,70	19,00	17,78
100 sati	20,00	20,00	35,00	35,00
Neograničen pristup mjesečno	40,00	-	40,00	-

Pored cijena koje su navedene u tabeli dial-up korisnici plaćaju Telekomu Crne Gore za potrošene impulse po cijeni manjoj od lokalnog poziva.

Cijene iznajmljenih linija Interneta Crna Gora su se smanjile u odnosu na 2004. godinu i kreću se oko prosjeka zemalja u okruženju. U cijenu je uračunat najam konekcijske opreme i zakup vodova kod Telekoma Crne Gore, dok nije uključen PDV.

CIJENE IZNAJMLJENIH LINIJA PO KAPACITETIMA ICG	EUR
512 Kbps	500
1 Mbps	850
2 Mbps	1390
4 Mbps	2500

U sljedećoj tabeli su prikazane cijene ADSL paketa bez uračunatog PDV-a.

ADSL PAKETI	MJESEČNA PRETPLATA	
	FIZIČKA LICA	PRAVNA LICA
Paket M (512/128Kbps;10GB)	29.99	59.99
Paket L (1024/256Kbps;20GB)	42.99	129.99
Paket XL (2048/512Kbps;10GB)	84.99	213.99
Student paket (512/128Kbps;5GB)	16.99	-

Cjenovna politika za ostale servise (web dizajn, Web hosting, Internet reklame itd.) nije se znatno mijenjala, a cijene ovih usluga su uglavnom na nivou istih u najbližem okruženju.

Cijena sata je 0,4 € (sa porezom) za dopunu računa preko mobilnog telefona. Bežični pristup se naplaćuje isto kao za dial-up korisnike.

Cijena jednog sata usluge roming-a sa EUNET-om se računa kao cijena 3 (tri) sata u lokalnu.

3. UNIVERZALNI SERVIS

Zakonom o telekomunikacijama, Crna Gora je prihvatila univerzalni servis kao skup telekomunikacionih servisa određenog kvaliteta i obima koji treba da se stave na raspolaganje korisnicima u Republici, bez obzira na njihovu geografsku lokaciju i po prihvatljivim i nediskriminatorskim cijenama.

Ovim Zakonom je propisano da Ministarstvo ekonomije donosi propise za pružanje univerzalnog servisa i procedure koje se primjenjuju u finansiranju tog servisa.

Ovim propisima Ministarstvo treba da obezbijedi da sve opravdane zahtjeve za povezivanjem na javnu fiksnu telekomunikacionu mrežu na fiksnoj lokaciji zadovolji najmanje jedan operator.

Propisi o pružanju univerzalnog servisa sadrže:

- 1) identifikaciju i opis univerzalnog servisa kog treba obezbijediti;
- 2) procedure koje se koriste u izboru pružaoca univerzalnog servisa (prema specificiranim kriterijumima, kao što su veličina i rasprostranjenost mreže, konkurencija, itd.);
- 3) metode za određivanje maksimalnih cijena za univerzalni servis, koje treba da budu prihvatljive, zasnovane na troškovima i geografski balansirane;
- 4) mehanizam utvrđivanja naknade pružaocu univerzalnog servisa od strane pružalaca telekomunikacionih servisa (uključujući i doprinose drugih pružalaca javnih telekomunikacionih servisa i javnih telekomunikacionih operatora);
- 5) podatke koje moraju obezbijediti javni telekomunikacioni operatori i pružaoci javnih telekomunikacionih servisa u svrhu izračunavanja troškova pružanja univerzalnog servisa;
- 6) ostale odredbe.

Takođe, ovim zakonom propisano je da Ministarstvo ekonomije utvrđuje početnu grupu univerzalnih servisa, a periodično, najmanje jednom u dvije godine razmatra grupu univerzalnih servisa i može promijeniti listu servisa koji se smatraju univerzalnim.

Početna grupa univerzalnih servisa mora obuhvatiti:

- 1) pristup servisu javne fiksne telefonije;
- 2) jednak pristup i prihvatljivost javno raspoloživih telefonskih servisa za korisnike invalide i korisnike sa posebnim socijalnim potrebama;
- 3) besplatan pristup hitnim službama;
- 4) pristup službama operatora i servisu telefonskog imenika.

Iako je Telekomu Crne Gore formalno-pravno ukinuto ekskluzivno pravo na servise fiksne telefonije, a kojim je bila vezana i obaveza pružanja univerzalnih servisa, Telekom Crne Gore je nastavio da daje usluge ruralnog pristupa svojoj mreži. Ruralni pristup se omogućava preko mreže GSM operatora Monet, a cijena obavljenog poziva je ista kao za ostale pretplatnike fiksne telefonije po jedinstvenom cjenovniku Telekoma Crne Gore. Priključenje na ruralnu telefoniju podrazumijeva plaćanje standardne cijene priključka na fiksnu telefoniju i ukupne cijene terminalnog aparata za ruralnu telefoniju. Zajedničkom aktivnošću Telekoma, Agencije za

telekomunikacije i opština snižena je cijena terminalnog uređaja za ruralnu telefoniju sa 298,00 € na 32,00 €. Broj korisnika ruralne telefonije je povećan u odnosu na 2004. godinu za 192 i iznosi 3038 korisnika.

Broj	TK centar	Broj ruralnih telefona u 2004. godini	Broj ruralnih telefona u 2005. godini
1.	Podgorica	560	635
2.	Bar	316	343
3.	Pljevlja	455	458
4.	Bijelo Polje	180	180
5.	Mojkovac	167	180
6.	Nikšić	330	334
7.	Rožaje	160	160
8.	Budva	139	144
9.	Danilovgrad	186	195
10.	Kolašin	151	194
11.	Cetinje	142	151
12.	Berane	30	30
13.	Kotor	3	3
14.	Plužine	5	5
15.	Heceg Novi	22	26
	Ukupno ruralnih korisnika	2.846	3.038

4. UPRAVLJANJE RADIO-FREKVENCIJSKIM SPEKTROM

4.1. IMPLEMENTACIJA SISTEMA MONITORINGA I KONTROLE RADIO-FREKVENCIJSKOG SPEKTRA

Shodno zakonskim obavezama, Agencija za telekomunikacije je nadležna da upravlja radio-frekvencijskim spektrom na teritoriji Republike Crne Gore u skladu sa Planom namjene radio-frekvencija i Planom raspodjele radio-frekvencija. Shodno tome, Agencija je obavezna da koncipira, projektuje, uspostavi i održava sistem kontrole radio-frekvencijskog spektra u Crnoj Gori što predstavlja i preduslov za efikasno upravljanje istim. Monitoring radio-frekvencijskog spektra podrazumijeva mjerenje tehničkih parametara radio emisija i praćenje njihove usaglašenosti sa važećim propisima i izdatim licencama, odnosno dozvolama za radio stanice. Ovo podrazumijeva identifikaciju i lociranje nelegalnih radio emisija, kao i identifikaciju i lociranje izvora štetnih smetnji. Osim toga, aktivnosti u monitoringu radio-frekvencijskog spektra obezbjeđuju povratnu spregu za planiranje i racionalno korišćenje raspoloživog radio-frekvencijskog spektra, s posebnim naglaskom na koordinaciju radio-frekvencija sa susjednim državama.

Agencija je, na osnovu Elaborata o osnovama tehničke dokumentacije za realizaciju kontrole radio-frekvencijskog spektra u Crnoj Gori², pristupila realizaciji sistema za monitoring radio-frekvencijskog spektra još u 2004. godini, da bi se aktivnosti po ovom pitanju intezivirale tokom 2005. godine. Rukovodeći se uputstvima iz Elaborata, Agencija je u 2005. godini sprovela niz aktivnosti u cilju realizaciji predmetnog sistema, što je podrazumijevalo nabavku i adaptaciju mobilne kontrolno-mjerne stanice (MKMS), aktivnosti na rješavanju imovinsko-pravnih odnosa za lokacije Glavnog kontrolno-mjernog centra (GKMC) na Dajbabskoj gori u Podgorici, Regionalnog kontrolno-mjernog centra na Crnom Rtu u Sutomoru i Daljinski upravljane kontrolno-mjerne stanice (DUKMS) na Vijencu u Pljevljima, kao i raspisivanje tendera za nabavku opreme i uređaja za navedene objekte i ispitno-mjernu laboratoriju (IML).

Nakon sprovedene procedure izbora najpovoljnije ponude po Međunarodnom javnom tenderu za prikupljanje ponuda za nabavku vozila, opreme i uređaja za mobilnu kontrolno-mjernu stanicu raspisanom sredinom 2004. godine, početkom 2005. godine Republička komisija za javne nabavke je dala saglasnost na potpisivanje ugovora o isporuci sa najpovoljnijim ponuđačima. Vozilo marke Mercedes Sprinter 316 CDI je kupljeno od preduzeća Ljetopis Automotive d.o.o. – ovlašćenog dilera Mercedes-Benz-a za Crnu Goru, a mjerna oprema od renomiranog njemačkog proizvođača Rohde & Schwarz. Vozilo je isporučeno Agenciji u maju 2005. godine, dok je mjerna oprema isporučena u avgustu iste godine. Agencija se opredijelila za kupovinu antenskog teleskopskog stuba od britanskog proizvođača Clark Masts Ltd, te je isti isporučen u oktobru 2005. godine.

² *Elaborat o osnovama tehničke dokumentacije za realizaciju kontrole radio-frekvencijskog spektra u Crnoj Gori je uradila Ekspertska grupa za potrebe Agencije za telekomunikacije i u decembru mjesecu 2003. godine*

Donošenjem odluke da se u procesu nabavke MKMS-e ne kupi kompletno ponuđeno rješenje za MKMS-u od strane renomiranih isporučilaca, već da se adaptacija vozila i ugradnja uređaja i opreme vrše naknadno, Agencija za telekomunikacije je uštedjela oko 300.000 €. Shodno ovoj odluci Agencija je u maju 2005. uradila Projekat opremanja vozila MKMS-e.

Nakon izrade Projekta, Agencija je angažovala preduzeće Ljetopis Automotive d.o.o. za glavnog izvođača radova na adaptaciji pomenutog vozila. Radovi na adaptaciji i opremanju vozila su otpočeli u decembru 2005. godine i završeni su u aprilu 2006. godine.

U okviru rješavanja imovinsko-pravnih odnosa, Agencija je u maju 2005. godine sa Ministarstvom finansija sklopila Ugovor o zakupu zemljišta za Glavni kontrolno-mjerni centar na lokaciji Dajbabska gora u Podgorici. Takođe, u aprilu iste godine sa JP Morsko dobro Crne Gore sklopljen je Ugovor o korišćenju morskog dobra za Regionalni kontrolno-mjerni centar na Crnom Rtu u Sutomoru. U junu su dobijena Rješenja o lokaciji od strane Ministarstva za zaštitu životne sredine i uređenje prostora, a tokom juna i jula pribavljeni su i tehnički uslovi od strane relevantnih institucija za elektro-energetske, vodovodno-kanalizacione i telekomunikacione priključke za navedene objekte. U cilju izrade Glavnih projekata za objekte GKMC-a, RKMC-a i DUKMS-e, Agencija je krajem godine potpisala ugovor sa preduzećem Eling d.o.o. iz Podgorice za izradu Glavnih projekata za pomenute objekte. Agencija je u junu 2005. godine pokrenula aktivnosti na rješavanju imovinsko-pravnih odnosa za lokaciju Vijenac u opštini Pljevlja gdje će biti instalirana prva daljinski upravljana kontrolno-mjerna stanica u Crnoj Gori, a koja je naročito značajna u cilju monitoringa i kontrole radio emisija sa šireg područja Pljevalja, Republike BiH i Republike Srbije. U okviru ovih aktivnosti Agencija se obratila Direkciji za nekretnine, Upravi za šume kao vlasniku zemljišta, Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i opštini Pljevlja kao nadležnim organima.

Pošto je opredijelila neophodna finansijska sredstva, Agencija je krajem 2005. godine raspisala Otvoreno međunarodno nadmetanje (br. 02/05) za izbor najpovoljnijeg dobavljača za nabavku kontrolno-mjerne opreme i uređaja za GKMC, RKMC, DUKMS i ispitno-mjernu laboratoriju koja će biti u okviru GKMC.

4.2. PROCEDURE I AKTIVNOSTI NA IZDAVANJU LICENCI

Agencija za telekomunikacije izdaje licence operatorima shodno Pravilniku o načinu izdavanja i registru opštih i posebnih licenci³. U tabeli je dat prikaz broja izdatih licenci od osnivanja Agencije do kraja 2005. godine.

³ Pravilnik o načinu izdavanja i registru opštih i posebnih licenci – „Službeni list republike Crne Gore“ broj 08/02

Godina	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.
Broj izdatih licenci	5	10	13	12	17

Posebne licence za korišćenje radio-frekvencija

Posebnom licencom za telekomunikacione mreže i telekomunikacione servise, daje se pravo korisniku da gradi, posjeduje, eksploatiše i održava javnu telekomunikacionu mrežu u cilju pružanja javnih telekomunikacionih servisa.

Posebnom licencom za korišćenje radio-frekvencija, na osnovu Pravilnika, daje se pravo korišćenja funkcionalne radio mreže i korišćenja radio frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti.

Agencija je u 2005. godini izdala licence za korišćenje radio-frekvencija sljedećim telekomunikacionim operatorima:

Preduzeću "Guardian" d.o.o, Budva

Posebna licenca, broj 01 - 75, za korišćenje radio-frekvencija u cilju predaje i prijema poruka za potrebe vršenja svoje djelatnosti, izdata 14. 01. 2005. godine na period od 5 godina.

Preduzeću "Bum Tek" d.o.o, Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 76, za radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti, izdata 24. 01. 2005. godine, na period od 10 godina.

Preduzeću "Novex Trade" d.o.o, Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 77, za radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti, izdata 15. 04. 2005. godine, na period od 10 godina.

JZU "Dom zdravlja" Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 78, za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti, izdata 28. 04. 2005. godine, na period od 10 godina.

Preduzeću "Podgorički Lux" d.o.o, Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 79, za radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti, izdata 18. 05. 2005. godine, na period od 10 godina.

Preduzeću "Kombinat aluminijuma" a.d, Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 80, za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti, izdata 01. 07. 2005. godine, na period od 10 godina.

Udruženju taksista "Royal taxi", Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 81, za za radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti, izdata 16. 08. 2005. godine, na period od 10 godina.

Preduzeću "Luka Bar" a.d, Bar

Posebna licenca, broj 01 - 82, za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti, izdata 01. 09. 2005. godine, na period od 5 godina.

Ministarstvu odbrane - Upravi za odbranu Republike Crne Gore

Posebna licenca, broj 01 - 83, za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti, izdata 25. 10. 2005. godine, na period od 10 godina.

Preduzeću "Duvanski kombinat" a.d, Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 84, za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti, izdata 15. 10. 2005. godine, na period od 10 godina.

Javnom preduzeću za Nacionalne parkove, Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 85, za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti, izdata 01. 11. 2005. godine, na period od 10 godina.

Direkciji za izgradnju autoputeva, Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 86, za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti, izdata 20. 11. 2005. godine, na period od 10 godina.

Udruženju taksista "Elit taxi", Podgorica

Posebna licenca, broj 01 - 87, za radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti, izdata 25. 11. 2005. godine, na period od 10 godina.

Opšte licence

Opšte licence, na osnovu Pravilnika, izdaju se pravnom ili fizičkom licu za obavljanje telekomunikacionih aktivnosti za koje se ne traži posebna licenca, odnosno, gdje korisnik licence ne koristi radio-frekvencijski spektar, ne uživa posebna prava, niti mu se nameću posebne obaveze. Agencija za telekomunikacije je u 2005. godini izdala 4 opšte licence i to:

„InfoMont“ d.o.o, Podgorica

Opšta licenca za pružanje javnih Internet servisa, izdata 08. 07. 2005. godine na period od 5 godina.

„Zirex“ d.o.o, Kotor

Opšta licenca za pružanje javnih Internet servisa, izdata 08. 07. 2005. godine na period od 5 godina.

„Neboelectronic“ d.o.o, Herceg Novi

Opšta licenca za pružanje javnih Internet servisa, izdata 08. 07. 2005. godine na period od 5 godina.

„Javno preduzeće za prenos i emitovanje radio-difuznih signala“ d.o.o, Podgorica

Opšta licenca za izgradnju, održavanje i iznajmljivanje javne telekomunikacione mreže, izdata 17. 11. 2005. godine na period od 2 godine od početka pružanja odobrenog servisa.

4.3. PROCEDURE I AKTIVNOSTI NA IZDAVANJU DOZVOLA ZA RADIO STANICE

Shodno odredbama Zakona o telekomunikacijama i Pravilnika o obrascima i naknadama za izdavanje dozvola za radio stanice, Agencija izdaje dozvole za radio stanice.

U toku 2005. godine ukupno je izdato 357 dozvola i to:

- ProMonte GSM d.o.o. – 6 dozvola za radio stanice u radio-relejnim vezama na period od 10 godina;
- Monet d.o.o. – 55 dozvola za bazne radio stanice na period od 10 godina i radio stanice u radio-relejnim vezama na period od 1 do 10 godina;
- Telekom Crne Gore A.D. – 32 dozvole za radio stanice u radio-relejnim vezama na period od 10 godina;
- Bel Pagette Bell Message – 2 dozvole za mobilne radio stanice u taksi vozilima na period od 5 godina;
- Bum Tek d.o.o. – 28 dozvola za repetitorsku, fiksnu i mobilne radio stanice u taksi vozilima na period od 10 godina;
- Guardian d.o.o. – 4 dozvole za mobilne radio stanice na period od 4 godine;
- Kombinat aluminijuma Podgorica – 10 dozvola za radio stanice na period od 10 godina;
- JZU Dom zdravlja Podgorica – 12 dozvola za radio stanice na period od 10 godina;
- Agencija za kontrolu letjenja SCG d.o.o.- 4 dozvole za radio uređaje na period od 1 godine;
- Crnogorska Komercijalna Banka AD – 1 dozvola za VSAT na period od 10 godina;
- SNV Netherlands Development Organization – 1 dozvola za VSAT na period od godinu dana;
- Remont pruga Sarajevo d.d. – 10 dozvola za privremenu semidupleksnu radio-mrežu za potrebe remonta željezničke pruge;
- Luka Bar A.D. – 3 dozvole za radio stanice na period od 10 godina;

- Ministarstvo odbrane - Uprava za odbranu Crne Gore – 81 dozvola za radio stanice na period od 10 godina;
- JP Nacionalni parkovi Crne Gore – 40 dozvola za radio stanice na period od 10 godina;
- 39 dozvola za radio stanice na plovilima na period od 5 godina;
- 5 dozvola za radio stanice na vazduhoplovima na period od 10 godina;
- 24 dozvole za radioamaterske stanice članovima Saveza radioamatera Crne Gore na period od 4 godine.

5. PREGLED TELEKOMUNIKACIONIH AKTIVNOSTI U 2005. GODINI

5.1. PRAVNA REGULATIVA DONIJETA TOKOM 2005. GODINE

Agencija za telekomunikacije je u cilju obavljanja poslova iz Zakonom definisanih nadležnosti, izradila set pravilnika rukovodeći se datim nadležnostima iz Zakona i važećim principima i direktivama Evropske Unije, Međunarodne unije za telekomunikacije (ITU) kao i drugih relevantnih međunarodnih institucija, a pri tome koristeći i regulatornu praksu zemalja kako članica tako i kandidata za ulazak u Evropsku Uniju.

Tokom 2005. godine donijeti su i stupili na snagu slijedeći pravilnici:

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu izdavanja i registru opštih i posebnih licenci ("Službeni list Republike Crne" broj 28/05)

Izmjenama i dopunama ovog Pravilnika definiše se izdavanje opšte licence za izradu tehničke dokumentacije za telekomunikacione mreže i telekomunikacione objekte, a izvršene su i dopune u smislu definisanja sadržaja licence, kao i podataka koji se dostavljaju uz prijavu za dobijanje licence za pravna odnosno fizička lica, te su istovremeno, shodno nadležnostima Agencije za radio-difuziju, urađene i izmjene ovog Pravilnika isključivanjem odredbi koje se tiču oblasti radio-difuzije.

Pravilnik o uslovima korišćenja frekvencijskog opsega za implementaciju bežičnih sistema pristupa uključujući lokalne radio mreže ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 40/05)

Ovim Pravilnikom propisuju se uslovi korišćenja radio frekvencijskih opsega 2,4GHz i 5GHz koji su Planom namjene radio frekvencija u Crnoj Gori („Službeni list Republike Crne Gore“ broj 11/ 05) predviđeni za implementaciju bežičnih pristupnih sistema uključujući lokalne radio mreže. Stupanjem na snagu ovog Pravilnika prestao je da važi Pravilnik o uslovima korišćenja uređaja kratkog dometa koji se koriste za lokalne radio mreže u frekvencijskom opsegu 2400-2483,5 MHz (objavljen u "Službenom listu Republike Crne" broj 32/04).

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zaštiti korisnika javnih telekomunikacionih servisa ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 40/05)

Izmjena Pravilnika (osnovni tekst objavljen u ("Službenom listu Republike Crne Gore", broj 63/03) se odnosi na preciziranje odredbe člana 15. stav 1, u vezi računanja momenta od kojeg korisnik ima pravo da zahtjeva listing.

Pravilnik o numeraciji i adresiranju u telekomunikacijama ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 65/05)

Ovim Pravilnikom se uređuju uslovi, način i postupak za dodjelu brojeva i adresa, oduzimanje i prenos prava na upotrebu dodijeljenih brojeva i adresa, obavještenje o promjenama i druga pitanja od značaja za numeraciju i adresiranje javnim telekomunikacionim operaterima i

pružaocima javnih telekomunikacionih servisa, s tim što se Agencija u prelaznim i završnim odredbama Pravilnika obavezala donijeti i objaviti Plan numeracije i Plan adresiranja u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog Pravilnika, a pitanje naknada za korišćenje brojeva i adresa u telekomunikacijama ostavila da se uredi posebnim pravilnikom.

Pravilnik o uslovima i načinu pružanja javnih internet servisa ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 65/05)

Ovim Pravilnikom se propisuju uslovi i način pružanja javnih Internet servisa.

Pravilnik o zajedničkom korišćenju telekomunikacione infrastrukture ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 65/05)

Pravilnikom se uređuje zajedničko korišćenje telekomunikacione infrastrukture, uključujući zajednički smještaj opreme, a u cilju podsticanja racionalnog korišćenja postojeće i izgradnje nove telekomunikacione infrastrukture i postupanje Agencije u određenim slučajevima po pitanju zajedničkog korišćenja telekomunikacione infrastrukture.

Pravilnik o uslovima za postavljanje i korišćenje uređaja za ograničavanje upotrebe mobilnih terminala ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 65/05)

Ovim pravilnikom se propisuju uslovi za postavljanje i korišćenje uređaja za ograničavanje upotrebe mobilnih terminala, postupak za dobijanje odobranja za postavljanje i korišćenje tih uređaja čime se omogućava određenim institucijama da, na osnovu odobrenja od Agencije za telekomunikacije, postavljaju i koriste uređaje za ograničavanje upotrebe mobilnih terminala na ograničenom prostoru, u objektima i prostorijama, koji su u njihovom vlasništvu.

U 2005. godini su objavljeni i zakonski i podzakonski akti, od značaja za rad Agencije i to:

Zakon o poštanskim uslugama ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 46/05), kojim se Agenciji za telekomunikacije dodaje u nadležnost obavljanje regulatorne funkcije u oblasti poštanske djelatnosti i

Plan namjene radio frekvencija ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 11/05)

Plan namjene koji je usvojen od Vlade Republike Crne Gore, a na prijedlog Agencije za telekomunikacije, uz saglasnost Ministarstva ekonomije i kojim se na racionalan i efikasan način uređuje korišćenje radio frekvencija i upravljanje radio frekvencijskim spektrom kao ograničenim prirodnim resursom.

Tokom 2005. godine Agencija je uradila i pripremila za objavu sljedeće Pravilnike i dokumenta:

- ***Pravilnik o uslovima, programu i načinu polaganja stručnog ispita za izradu tehničke dokumentacije za telekomunikacione mreže***⁴
- ***Pravilnik o uslovima za izgradnju telekomunikacionih mreža***⁵
- ***Plan adresiranja i Plan numeracije***⁶
- ***Pravilnik o dopuni Pravilnika o tarifama javnih telekomunikacionih servisa***⁷

⁴ Pravilnik je objavljen u "Službenom listu Republike Crne Gore", broj 01/06)

⁵ Pravilnik je objavljen u "Službenom listu Republike Crne Gore", broj 01/06)

⁶ Pravilnik je objavljen u "Službenom listu Republike Crne Gore", broj 09/06)

⁷ Pravilnik je objavljen u "Službenom listu Republike Crne Gore", broj 13/06)

Agencija je tokom 2005. godine otpočela izradu i sljedećih pravilnika i dokumenata:

- *Upustvo o načinu popunjavanja dozvola za radio stanice* kojim će se bliže urediti način popunjavanja obrazaca za dozvole za radio stanice.
- *Pravilnik o načinu utvrđivanju tehničkih parametara i propisanih uslova iz licence neophodnih za puštanje u rad telekomunikacionih mreža i telekomunikacione opreme* kojim će se shodno odredbi člana 57 Zakona o telekomunikacijama bliže urediti način provjere ispunjenosti uslova za puštanja u rad i korišćenje telekomunikacionih mreža i telekomunikacione opreme ili onog njihovog djela koji predstavlja tehnološku cjelinu, saglasno uslovima propisanim licencom i tehničkom dokumentacijom.
- *Pravilnik o načinu utvrđivanju tehničkih parametara i propisanih uslova iz licence i dozvole za radio stanicu prije puštanja u rad radio stanica*, kojim će se definisati uslovi za utvrđivanje ispunjenosti uslova iz licence i dozvole za radio stanicu prije puštanja u rad uređaja i radio stanica.
- *Pravilnik o tehničkoj dokumentaciji za izdavanje dozvole za radio stanice* kojim će se urediti sadržaj tehničke dokumentacije koja se podnosi Agenciji za telekomunikacije u postupku izdavanja dozvole za radio stanicu kao i uslovi za njenu izradu.
- *Pravilnik o registraciji korisnika* kojim će se zbog učestale zloupotrebe korišćenja prepaid mobilnih telefonskih kartica kao i potreba zaštite korisnika javnih telekomunikacionih servisa utvrditi obaveza operatora da se prepaid kartice mogu prodavati uz obavezno vođenje evidencije o prodatim brojevima i ličnim podacima kupaca - korisnika prepaid kartica.
- *Pravilnik o metodologiji računovodstvenih obuhvata i alokacija troškova telekomunikacionih operatera sa značajnom tržišnom pozicijom* kojim će se omogućiti usvajanje i kontrola implementacije metodologije alokacije troškova servisa telekomunikacionih operatora sa značajnom tržišnom pozicijom u cilju utvrđivanja jediničnih troškova relevantnih servisa; ustanovljavanje FDC troškovnog modela (troškovni model baziran na potpuno raspodjeljenim ili alociranim troškovima) od strane telekomunikacionih operatora i dostavljanje izvještaja sa podacima o troškovima relevantnih servisa utvrđenim na osnovu troškovnog modela Agencije za telekomunikacije koja tako pribavljene podatke koristi u postupku utvrđivanja troškovno orjentisanih tarifa.
- *Pravilnik o odvojenom računovodstvenom plaćanju poslovnih aktivnosti telekomunikacionih operatora sa značajnom tržišnom pozicijom* kojom se propisuje metodologija odvojenog računovodstvenog praćenja poslovnih aktivnosti telekomunikacionih operatora sa značajnom tržišnom pozicijom.
- *Pravilnik o radio i telekomunikacionoj terminalnoj opremi* kojim će se bliže urediti uvoz i prodaja radio i telekomunikacione terminalne opreme na teritorije Cgne Gore kao i obaveza postojanja određenih atesta i sertifikata za istu, a imajući u vidu i odredbe R&TTE direktive 1999/5/EC.
- *Odluka o naknadama za korišćenje radio frekvencija* kojom će se shodno članu 41 Zakona o telekomunikacijama urediti obaveza plaćanja naknade za korišćenje radio frekvencija, njena visina i način i uslovi plaćanja.

5.2. ZAŠTITA INTERESA KORISNIKA I RJEŠAVANJE SPOROVA

Pravilnikom o zaštiti korisnika javnih telekomunikacionih servisa uređuje se zaštita prava korisnika javnih telekomunikacionih servisa i postupak rješavanja prigovora korisnika na račune telekomunikacionih usluga u cilju implementacije odredaba Zakona o telekomunikacijama, kao i prakse proistekle iz preporuka u oblasti telekomunikacija Evropske Unije i direktiva Evropskog Parlamenta i Evropskog Savjeta i preporuka Međunarodne unije za telekomunikacije. Osnovna prava korisnika su: pristup javnoj telekomunikacionoj mreži; nesmetana i kvalitetna upotreba telekomunikacionih servisa; detaljan račun sa cijenom telekomunikacionih servisa u formi koja omogućava kontrolu utroška i tajnost telekomunikacija; pristup opštim informacijama pružaoca servisa. Ostala prava korisnika su prava propisana zakonom, ovim pravilnikom i ugovorom o zasnivanju pretplatničkog odnosa.

Nakon osnivanja Agencije i donošenja Pravilnika, broj korisnika koji su se javljali Agenciji u cilju zaštite prava se svake godine povećavao i dat je u sljedećoj tabeli.

Godina	2001	2002	2003	2004	2005
Broj podnijetih zahtjeva	22	34	42	123	159

I ove, 2005. godine, najveći broj podnijetih zahtjeva od strane korisnika se odnosio na preispitivanje visine računa telekomunikacionih usluga. U sljedećoj tabeli je dat prikaz podnijetih i riješenih zahtjeva za svaku od opština u Crnoj Gori:

Opština	Broj podnijetih zahtjeva	Broj usvojenih zahtjeva	Procenat usvojenih zahtjeva	Broj odbijenih zahtjeva
Podgorica	47	17	36.2%	30
Herceg Novi	15	5	33.3%	10
Kotor	5	2	40%	3
Danilovgrad	9	1	11.1%	8
Tivat	5	3	60%	2
Bar	15	8	53.3%	7
Cetinje	4	3	75%	1
Berane	2	0	0	2
Bijelo Polje	8	0	0	8
Nikšić	24	14	58.3%	10
Ulcinj	6	0	0	6
Pljevlja	7	0	0	7
Budva	2	1	50%	1
Mojkovac	3	2	66.7%	1
Plav	4	0	0	4
Rožaje	3	1	33.3%	2
Ukupno	159	57	35.85%	102

5.3. INTERKONEKCIJA

Obezbeđivanje interkonekcije između javnih telekomunikacionih operatora i/ili pružalaca javnih telekomunikacionih servisa pod pravednim, proporcionalnim i nediskriminatornim uslovima je esencijalna i neophodna premisa za razvoj otvorenog i konkurentnog tržišta, ukoliko se omogućava interoperativnost *end-to-end* servisa, povećava opseg izbora za krajnje korisnike, stimuliše ulazak na tržište novih operatora i pružalaca servisa, omogućava novim operatorima i pružaocima servisa pristup postojećim korisnicima i reducira telekomunikacione troškove.

Interkonekcioni režim u Crnoj Gori je ustanovljen Zakonom o telekomunikacijama i Pravilnikom o opštim uslovima ugovora o interkonekciji ("Službeni list Republike Crne Gore", broj 36/01), na sljedeći način:

- Pravo i obaveza pregovaranja o uslovima interkonekcije između operatora javnih telekomunikacionih mreža i/ili pružalaca javnih telekomunikacionih servisa.
- Operatorima sa značajnom tržišnom pozicijom se mogu nametnuti sljedeće obaveze: poštovanje principa nediskriminacije u obezbeđivanju interkonekcije, transparentnost i troškovna orijentacija pri određivanju cijena za servise interkonekcije, vođenje odvojenog računovodstva za različite poslovne aktivnosti i objavljivanje referentne interkonekcionne ponude.
- Uloga Agencije za telekomunikacije u kontekstu interkonekcije je raznovrsna: definiše i objavljuje opšte uslove koje sadrže ugovori o interkonekciji; određuje i objavljuje minimum informacija koje treba da sadrži referentna interkonekciona ponuda; određuje i objavljuje minimum informacija koje treba da sadrži troškovni računovodstveni sistem; interveniše na svoju inicijativu ili na zahtjev neke od strana u pregovorima o ugovoru o interkonekciji; rješava sporove na zahtjev strana; i nameće obaveznu interkonekciju i određuje odgovarajuće uslove.

Cijene interkonekcionih servisa

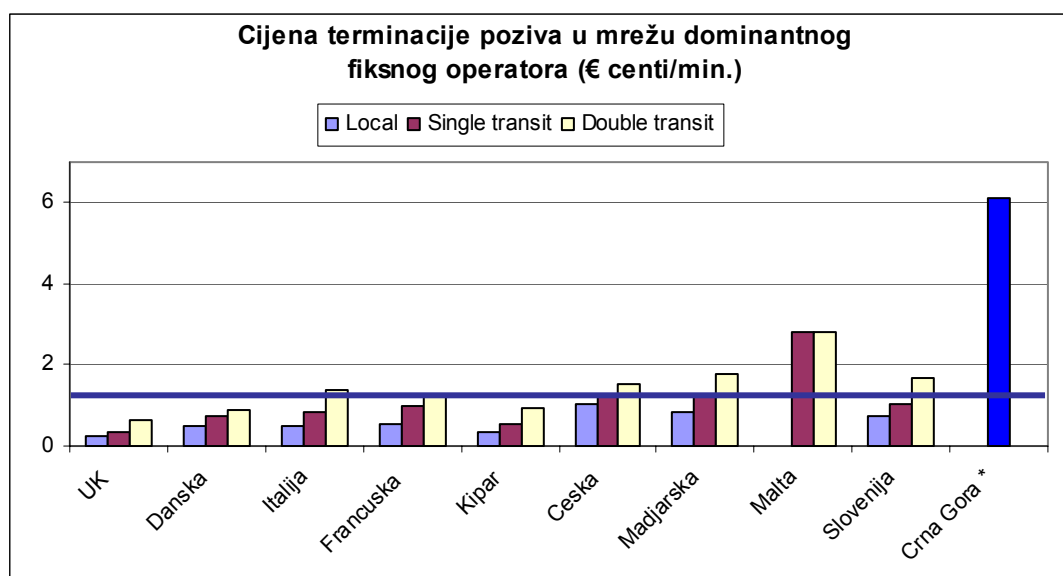
Tokom 2005. godine nije došlo do promjena u ugovorima o interkonekciji između Telekoma Crne Gore a.d. i mobilnih operatora koji se primjenjuju od početka 2004. godine, izuzev u dijelu koji se odnosi na smanjenje cijena prilikom obračuna za obavljeni međunarodni saobraćaj koje naplaćuje Telekom Crne Gore.

Cijena za servis terminacije poziva u fiksnu mrežu Telekoma Crne Gore, koju plaćaju mobilni operatori iznosi 6.1 € centa/min., isto koliko je iznosila i u 2004. godini.

Cijena za servis terminacije poziva u mobilnu mrežu koju Telekom Crne Gore plaća mobilnim operatorima iznosi 16.5 € centi/min., isto koliko je iznosila i u 2004. godini. Cijena koju mobilni operatori plaćaju za servis terminacije poziva drugom mobilnom operatoru za pozive koji idu iz jedne mobilne mreže u drugu su ostale na nivou iz 2003. godine i iznosi 3 € centa/min, što pokazuje da ove tarife nijesu troškovno orijentisane.

Za poređenje sa članicama EU je korišćen 11 izvještaj o regulativi i tržištu Evropskih elektronskih komunikacija 2005⁸. Podaci iz ovog izvještaja pokazuju da postoji značajna razlika između novih i starih članica EU, pri čemu postoji jaka korelacija između nivoa cijena interkonekcionih servisa i uvođenja liberalizacije na tržištu.

Na sljedećem grafikonu su prikazane cijene za servis terminacije poziva u fiksnu mrežu dominantnog operatora, za države članice EU. U većini država se primjenjuju sva tri tipa naknada za interkonekciju (*local, single transit i double transit*)⁹, što nije slučaj u Crnoj Gori. Na grafikonu je data i prosječna vrijednost nakanade za *single transit* interkonekciju za 25 članica EU koja iznosi 0.94 € centa/min, što je mnogo manje nego u Crnoj Gori (prosječna vrijednost za *local* terminaciju iznosi 0.60 € centa/min, dok je prosječna vrijednost za *double transit* 1.39 € centa/min).

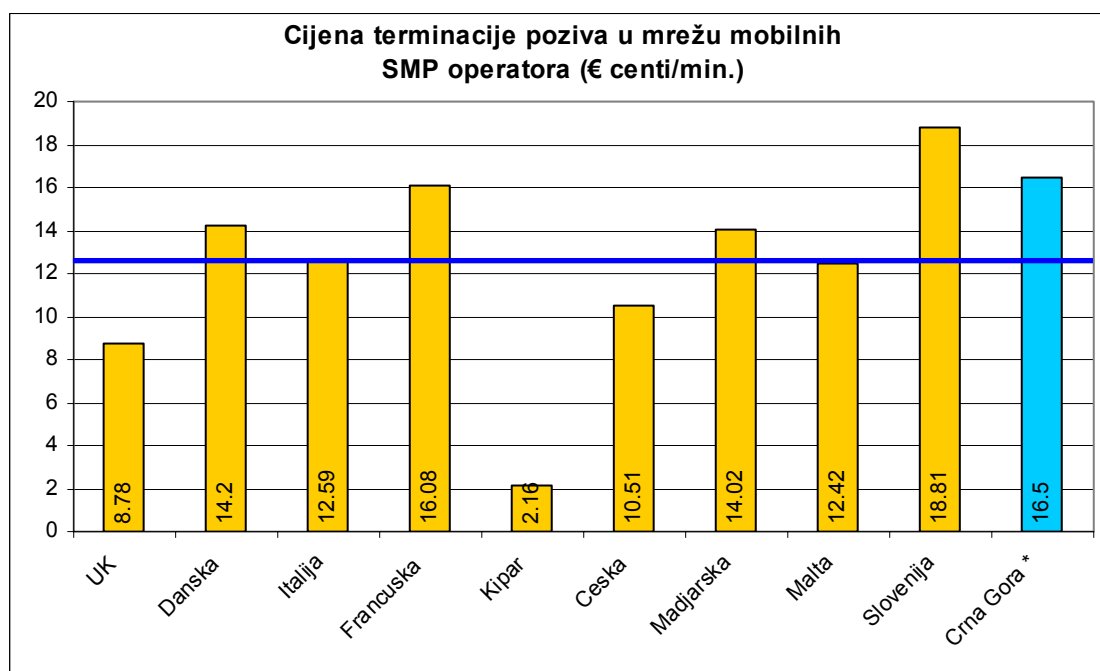

Sljedeći grafikon pokazuje uporedne podatke za cijene terminacije poziva u mreže SMP operatora, kao i prosjek za te tarife u 25 članica EU. Kao što se sa grafikona vidi, Nivo ovih tarifa u Crnoj Gori je nešto iznad prosjeka u članicama EU koji iznosi 12.64 € centa/min. Takođe, treba napomenuti činjenicu da se tarifa za terminaciju u mobilnu mrežu značajno smanjuje proteklih godina u članicama EU, a prosječno smanjenje u posljednjih godinu dana je iznosilo 10%.

⁸ European electronic communications regulation and market 2005 (11th Report)

⁹ Postoje tri tipične kategorije servisa terminacije poziva koje se pružaju u fiksni telefonskim mrežama:

- *Local terminacija poziva: kada se pozivi prenose preko interkonekcionog linka do lokalne centrale na koju je direktno povezan krajnji korisnik.*
- *Single Transit terminacija poziva: kada se pozivi prenose preko interkonekcionog linka do tranzitne centrale koja ima direktan link sa lokalnom centralom na koju je direktno povezan krajnji korisnik.*
- *Double Transit terminacija poziva: kada se pozivi prenose preko interkonekcionog linka do tranzitne centrale koja nema direktan link sa lokalnom centralom na koju je direktno povezan krajnji korisnik.*

Izvor: European electronic communications regulation and market 2005 (11th Report)

Aktivnosti Agencije

Nakon Rješenja kojim je dala saglasnost na Referentnu interkonekcionu ponudu Telekoma Crne Gore a.d., u decembru 2004. godine, Agencija je tokom 2005. godine organizovala niz sastanaka oko problema u vezi interkonekcije koje operatori nijesu uspjeli u međusobnim razgovorima da riješe. Kako se na sastancima nije moglo postići obostrano prihvatljivo rješenje, Agencija je donijela sljedeće odluke:

- Odluku, br. 01-211/15 od 14. 04. 2005. godine, kojom se obavezuje Telekom Crne Gore a.d, da prilikom obračuna naknada za obavljene međunarodni saobraćaj koju ProMonte plaća Telekomu Crne Gore u potpunosti primijeni smanjenje cijena od 15% u odnosu na cijene koje su važile prije 01. 12. 2004. godine.
- Odluku, br. 01-886/4 od 17. 06. 2005. godine, kojom se obavezuje Telekom Crne Gore da obezbijedi ProMonte-u GSM rutiranje saobraćaja ProMonte – Mobtel preko Telekoma Crne Gore, pri čemu će se primjenjivati identični uslovi i cijene koje Telekom Crne Gore primjenjuje za rutiranje saobraćaja Monet – Mobtel.

S obzirom na cijene servisa interkonekcije prethodno navedenih, Agencija planira da u 2006. godini sprovede aktivnosti koje bi rezultirale padom ovih cijena, a u interesu krajnjih korisnika i podsticanja konkurencije.

5.4. INFORMACIJA O TARIFAMA JAVNIH TELEKOMUNIKACIONIH SERVISA

Agencija za telekomunikacije Crne Gore, na osnovu članova 12 i 29 Zakona o telekomunikacijama, dala je saglasnost na rebalans tarifa Telekomu Crne Gore a.d. krajem 2004. godine. Rebalans tarifa se odnosio na:

- povećanje cijena usluga u mjesnom i međumjesnom telefonskom saobraćaju za 200%;
- smanjenje cijena telefonskog saobraćaja ka mobilnim operatorima za 15% i
- smanjenju cijene međunarodnog saobraćaja za 15%.

Takođe, na zahtjev Telekomu Crne Gore data je saglasnost na *Predlog rebalansa tarifa za 2005. 2006. i 2007. godinu i metodologiju rebalansa tarifa za period od 2008 – 2010. godine*, a koji se odnosio na promjene tarifa za fizička i pravna lica i to: mjesečne telefonske pretplate, lokalnog i međumjesnog telefonskog saobraćaja – zona I, međumjesnog telefonskog saobraćaja – zona II, saobraćaja prema mobilnim operatorima – zona III, međunarodnog saobraćaja i Internet konekcije.

Planirane promjene tarifa za 2006. i 2007. godinu izvršiće se u IV kvartalu 2006. godine, odnosno IV kvartalu 2007. godine, o čemu će Agencija za telekomunikacije na zahtjev Telekomu Crne Gore A.D. donijeti posebno rješenje.

Agencija za telekomunikacije prati efekte izvršenog rebalansa tarifa, i kroz analizu ekonomskih i drugih parametara sagledava stepen usklađenosti cijena usluga, sa stvarnim troškovima tih usluga, što je i cilj rebalansa tarifa. Sledstveno tome, moći će se potpunije sagledati i procijeniti opravdanost predloga rebalansa tarifa u predloženom vremenskom periodu od 2005 – 2007. godine, nakon čega će Agencija donositi konačna rješenja o izmjenama cijena, posebno u slučajevima gdje su predviđena povećanja cijena usluga.

Agencija je sredinom 2006. godine dala saglasnost na Odluku Telekomu Crne Gore o izmjeni Cjenovnika usluga Telekomu Crne Gore, u dijelu zasnivanja pretplatničkog odnosa za ruralni telefon kojom je cijena zakupa terminalne opreme smanjena sa 298,00 na 32,00 EUR-a. Nakon izmjene Cjenovnika u dijelu zasnivanja pretplatničkog odnosa za ruralni telefon, povećana je zainteresovanost za servisom ruralne telefonije i zabilježeno je oko 250 novih zahtjeva za uspostavljanje pretplatničkog odnosa za ovaj servis.

U trećem kvartalu 2005. godine, Agencija je na osnovu zahtjeva Telekomu Crne Gore dala saglasnost na Odluku o izmjeni Cjenovnika usluga Telekomu Crne Gore, u dijelu prenosa TV signala optičkim vlaknom i dopuni Cjenovnika u djelu pretplate u unutrašnjem telefonskom saobraćaju gdje je dodata nova tačka koja se odnosila na uvođenje pretplate za korisnički paket Holiday a koji je namijenjen pretplatnicima koji nemaju prebivalište u Crnoj Gori a kojima bi se račun za pretplatu ispostavljao tri puta godišnje u iznosima od po 9,99 EUR-a. U slučaju obavljenog saobraćaja pretplatnik dobija poseban račun u koji nije uračunata pretplata. Imajući u vidu da se pretplata naplaćuje svaka četiri mjeseca, cijena je povoljnija jer bi iznos za isti period po standardnom paketu iznosio 10,24 EUR-a.

Telekom Crne Gore je u IV kvartalu 2005. godine obavijestio Agenciju o uvođenju novog ADSL paketa namijenjenom studentima Univerziteta Crne Gore. Analizom dobijenih informacija ocijenjeno je da je pomenuta akcija pozitivna sa aspekta krajnjih korisnika, u ovom slučaju studentske populacije u Crnoj Gori zbog čega je i dala saglasnost na istu.

Krajem novembra 2005. godine, Telekom Crne Gore je informisao Agenciju o planiranoj ponudi paketa usluga «3O» (tri omiljena broja), koji se bazira na primjeni popusta prema preferiranim korisničkim brojevima. Mjesečna pretplata za ovaj paket iznosi 1,99 EUR-a a ponuđena kombinacija brojeva se odnosi na:

- jedan broj u Monetovoj mreži (u periodu skupog saobraćaja)
- jedan broj u fiksnoj mreži na teritoriji Crne Gore (non stop)
- jedan broj u fiksnim mrežama na teritoriji Srbije i Crne Gore (non stop).

Takođe, Telekom je obavijestio Agenciju i o novoj marketinškoj akciji koja se odnosi na ADSL pakete usluga, koji će svim korisnicima koji se prijave u periodu od 2. decembra do 17. januara omogućiti popuste na ADSL pakete u okviru Winter ADSL promotivne kampanje. Popusti na fizička lica se odnose na:

- popust na naknadu za zasnivanje pretplatničkog odnosa za ADSL pakete u iznosu od 30%
- popust na mjesečnu pretplatu za ADSL pakete u iznosu 30% za period od 6 mjeseci

dok se popust za pravna lica odnosi na:

- popust na naknadu za zasnivanje pretplatničkog odnosa za ADSL pakete u iznosu od 30%.

Popust za nove korisnike koji se prijave 16 i 17. januara 2006. godine se odnosi na:

- popust na naknadu za zasnivanje pretplatničkog odnosa za ADSL pakete u iznosu 100%.

Pretplatnički ugovori se potpisuje na određeno vrijeme od 12 mjeseci a popust se odnosi na postojeći paket usluga, privremenog je karaktera i u skladu sa politikom Telekoma. Na zahtjev Agencije, Telekom je izvršio korekcije u svom Cjenovniku i unio nove servise i usluge u isti prema instrukcijama datim od strane Agencije.

Krajem 2005. godine Telekom Crne Gore je obavijestio Agenciju o povećanju cijena za dial-up konekciju u iznosu od 150% u periodu intenzivnog saobraćaja, što u konkretnom slučaju iznosi:

- za fizička lica sa 0,00184 € na 0,0046 € i
- za pravna lica sa 0,0036 € na 0,0092 €,

dok su odnosne cijene 50% niže u periodu slabog saobraćaja.

Agencija je utvrdila da su promjene cijena u skladu sa rješenjem koje je izdala o prihvaćenom Rebalansu tarifa Telekoma za period od 2005-2007. godine i na osnovu toga odobrila povećanje cijena u pomenutoj kategoriji.

5.5. MOBILNE KOMUNIKACIONE MREŽE TREĆE GENERACIJE (3G)

Osnovni cilj implementacije mobilnih komunikacionih mreža treće generacije (3G) sadržan je u želji da se raspolože globalnim sistemom koji će podržavati nove širokopojasne servise i koji će se razviti iz osnove koju predstavljaju mobilne mreže druge generacije (2G). Kao rezultat takvih nastojanja razvijen je sistem definisan setom standarda usvojenim od strane ITU pod nazivom IMT-2000. Kao 3G standard u Evropi je prihvaćen UMTS sa WCDMA tehnikom pristupa. Mogućnosti koje pruža 3G su značajno naprednije u odnosu na mreže prethodnih generacija. Servisi obuhvataju niz govornih i negovornih usluga, uključujući video telefoniranje, širok spektar multimedijalnih i *m*-aplikacija, kao i Internet pristup znatno većim brzinama (u prvoj fazi 384 kb/s, kasnije do 2 Mb/s).

Kada je u pitanju uvođenje 3G mobilnih komunikacionih mreža, prisutan je čitav niz različitih pristupa. U principu, specifična rješenja su određena stanjem na konkretnom telekomunikacionom tržištu, opštim stepenom ekonomskog razvoja, kao i iskustvima u implementaciji mobilnih radio mreža prethodnih generacija. Dosadašnja trendovi na globalnom planu ukazuju na činjenicu da se tranzicija sa 2G mreža prema 3G mrežama dešava postepeno, uvođenjem osnovnih multimedijalnih aplikacija kroz 2.5G sisteme. U tim uslovima, glavni zadatak regulatora je da omogući dalji razvoj otvorenog tržišta u ovom segmentu telekomunikacija, obzirom da je politika fer nadmetanja bez dileme faktor koji je u velikoj mjeri doveo do razvoja tržišta mobilnih komunikacija i kada je Crna Gora u pitanju. Pored toga, regulator mora da izbalansira oprečne interese operatora (kako postojećih, tako i novih), korisnika i države u kojoj funkcioniše.

Dakle, uvođenje mobilnih komunikacionih mreža treće generacije predstavlja izazov ne samo za mobilne operatore, već i za nacionalno regulatorno tijelo. Stoga se Agencija za telekomunikacije opredijelila da proces dodjele 3G licenci sprovede odgovorno, sagledavajući sve aspekte implementacije nove tehnologije. U tom smislu, u Agenciji je velika pažnja posvećena identifikaciji ključnih pitanja vezanih za proces dodjele 3G licenci i specificiranju samih odgovora, vodeći računa o osobenostima crnogorskog telekomunikacionog tržišta i opšteg regulatornog i ekonomskog ambijenta. U okviru regulatorne konferencije koju Agencija organizuje u sklopu INFOFEST-a, u septembru 2005. godine je održana rasprava na temu "Proces dodjele 3G licenci" na kojoj su svoje prezentacije, pored Agencije, imali i postojeći GSM operatori u Crnoj Gori. U cilju sagledavanja svih aspekata implementacije 3G mobilnih mreža Agencija je od Elektrotehničkog i Ekonomskog fakulteta u Podgorici naručila izradu studije pod nazivom "Elaborat o tehno-ekonomskoj opravdanosti uvođenja mobilnih komunikacionih mreža treće generacije (3G) u Crnoj Gori". Cilj studije je upravo da pomogne Agenciji za telekomunikacije u procesu definisanja izbalansirane i objektivne strategije implementacije mobilnih komunikacionih mreža treće generacije na crnogorskom telekomunikacionom tržištu.

Dakle, Agencija za telekomunikacije je riješena da stvori kvalitetan regulatorni ambijent za uvođenje mobilnih komunikacionih mreža treće generacije. Početni koraci su napravljeni u 2005. godini, a glavni dio posla koji uključuje raspisivanje i sprovođenje javnog tendera za dodjelu 3G licenci i samo izdavanje licenci nas očekuje tokom 2006. godine a zabilježeno je interesovanje vodećih mobilnih operatora u svijetu za proces uvođenja 3G mreža u Crnoj Gori.

5.6 VoIP U CRNOJ GORI

Do skoro jedini, a danas još uvijek dominantni način ostvarivanja govorne komunikacije između fiksnih korisnika je posredstvom javne fiksne telefonske mreže. Prilikom uspostavljanja poziva, između krajnjih korisnika (pozivaoca i pozvanog) se po principu tzv. komutacije kola alociraju potrebni kapaciteti mreže koji su zauzeti tokom trajanja poziva i dodijeljeni isključivo korisnicima. Stoga je kvalitet tako ostvarene govorne komunikacije izvanredan.

S druge strane, razvoj tzv. mreža sa komutacijom paketa (paketskih mreža) omogućio je distribuciju različitih sadržaja posredstvom jedne mrežne infrastrukture. Dakle, umjesto da za svaki pojedinačni servis (radio i TV difuzija, prenos govora, slike, podataka) postoje nezavisne telekomunikacione mreže, tendencija razvoja telekomunikacija se ogleda u tome da se različiti servisi pružaju preko jedne paketske mreže. Ta tendencija se definiše kao konvergencija mreža i dovodi nas do tzv. mreža sljedećih generacija (NGN).

Druga i sve popularnija mogućnost ostvarivanja govorne komunikacije je preko IP infrastrukture (Interneta). Generisani govor se digitalizuje i u vidu paketa prenosi IP mrežom do svog odredišta, gdje se iz IP paketa rekonstruiše poslani signal. Ovaj vid komunikacije se označava kao **VoIP (Voice over Internet Protocol)**. Upravo je VoIP servis jedan od najvažnijih aspekata sveprisutne opšte konvergencije mreža.

VoIP servis je u pogledu broja korisnika posljednjih godina doživio veliku ekspanziju. U tabeli 1. su prikazani podaci o broju VoIP pretplatnika i dohotku za prethodne tri godine u SAD i Kanadi, iz koje se jasno uočava tendencija veoma brzog porasta popularnosti VoIP-a. Podatak koji takođe govori o velikoj popularnosti VoIP servisa je da je procentualno učešće VoIP saobraćaja u ukupnom međunarodnom govornom saobraćaju porastao sa 0.2% (1998. godine) na 12.8% (2003. godine).

Godina	2003.	2004.	2005.
Pretplatnika	100.000	1.300.000	4.500.000
Dohodak	34 miliona USD	390 miliona USD	1,35 milijardi USD

Tabela 1

Glavni razlog za veliku ekspanziju VoIP tehnologije je niža cijena razgovora, posebno u međunarodnom saobraćaju, kao i veći broj zanimljivih servisa koji se nude uz osnovni servis prenosa govora. Osim što je povoljna za krajnjeg korisnika, VoIP je takođe zanimljiv i potencijalnim pružaocima servisa. Naime, ulazak VoIP provajdera na tržište prenosa govora je daleko jednostavnije i povoljnije nego za operatore tradicionalne fiksne telefonske mreže, čime se stvara mogućnost postojanja velikog broja malih VoIP provajdera koji bi bili alternativa velikom fiksnom operatoru. Dakle, VoIP tehnologija je prepoznata i kao izvanredna mogućnost za uvođenje i pospješivanje konkurencije na tržištu prenosa govora.

Imajući u vidu nisku cijenu i širok spektar servisa koje nudi VoIP tehnologija, njenu mogućnost za uvođenje konkurencije, riješenost Crne Gore da prati svjetske trendove i uvodi nove tehnologije, Agencija za telekomunikacije Crne Gore je odlučila da reguliše prenos govora preko IP mreža (VoIP). Tu odluku dodatno pojačava i činjenica da već postoji zainteresovanost pojedinih subjekata za optočinjanje pružanja VoIP servisa, kao i pojedine zloupotrebe koje su se pojavile tokom 2005. godine.

Stoga je Agencija, sredinom 2005. godine, formirala Radnu grupu čiji je zadatak sprovođenje aktivnosti na uvođenju VoIP tehnologije u Crnoj Gori. Pristupi u načinu regulisanja VoIP-a su različiti, tako da ni sama Evropska komisija u tom pogledu ne daje konkretne predloge, pa stoga postoji čitav spektar različitih načina regulacije, počev od Španije sa izuzetno blagim zahtjevima prema VoIP provajderima, pa do skandinavskih zemalja koje VoIP provajderima nameću stroge uslove koje ovi moraju zadovoljiti. Zbog toga je Radna grupa izvršila detaljnu analizu stanja regulacije VoIP servisa u evropskim zemljama. Sa tim analizama Agencija se predstavila svojom prezentacijom „VoIP“ na Infofestu (Budva, septembar 2005. godine) i stručnim radom i prezentacijom „Regulacija VoIP servisa“ na konferenciji PosTel (Beograd, decembar 2005. godine).

Agencija za telekomunikacije će u 2006. godini završiti rad na regulisanju VoIP servisa čime bi se do kraja 2006. godine moglo očekivati da će i u Crnoj Gori startovati sa radom VoIP servis provajderi.

5.7. INSPEKCIJSKI NADZOR

Osnovni okvir za vršenje inspekcijuskog nadzora u 2005. godini bio je Plan rada inspekcije za telekomunikacije za 2005 godinu. Planom su, kao i svake kalendarske godine, eksplicitno određeni subjekti nadzora kod kojih se obavezno moraju izvršiti redovni inspekcijuski pregledi (zbog značaja i „težine“ njihove uloge na telekomunikacionom tržištu u Republici), kao i lokacije, na kojima je makar jednom godišnje potrebno izvršiti mjerenja u cilju redovne kontrole komponenti radio-frekvencijskog spektra.

Shodno zacrtanim planskim zadacima inspektori telekomunikacija su u toku 2005. godine izvršili redovne preglede kod sledećih subjekata: ProMonte-a, Monet-a, Montenegro Card-a, Pošte Crne Gore, Telekom-a Crne Gore (TK centri u svim opštinama u Republici kao i Magistralni TK centar Podgorica).

Kroz redovne inspekcijuske preglede, predmet pažnje inspektora prvenstveno su bili zakonitost u radu operatora, kvalitet pružanih usluga, ispravnost aplikacija za statistiku saobraćajnih pokazatelja, ispravnost tarifnih uređaja, provjera ulaznih parametara za tarifiranje usluga, korektna primjena javno objavljenih cjenovnika, vođenje propisanih evidencija o stanju sistema, poštovanje mjera zaštite ljudi i opreme u pogonima telekomunikacionih operatora itd.

Takođe, Inspekcija za telekomunikacije je vršila kontrolu radio-frekvencijskog spektra na svim planiranim lokacijama u Republici (Podgorica, Ulcinj, Bar, Sutomore, Petrovac, Budva, Tivat, Kotor, Risan, Perast, Bijela, Herceg Novi, Cetinje, Danilovgrad, Nikšić, Plužine, Šavnik,

Žabljak, Pljevlja, Kolašin, Mojkovac, Bijelo Polje, Berane, Rožaje, Plav i Andrijevica) u cilju praćenja poštovanja Plana namjene radio-frekvencija, zaposjednutosti spektra, a posebno registrovanje sporednih zračenja emisionih postrojenja kao potencijalnih izvora ometajućih signala. Treba napomenuti da se u Podgorici, kao administrativnom centru Republike, skoro svakodnevno vrši kontrola komponenti radio-frekvencijskog spektra pomoću antenskog sistema koji se nalazi na krovu zgrade Agencije za telekomunikacije. Vanredne inspekcijske preglede inspekcija je vršila po ukazanoj potrebi. Ovi pregledi su vršeni u cilju rješavanja različitih problema:

- oštećenja telekomunikacione infrastrukture Telekoma Crne Gore prilikom izvođenja radova drugih subjekata (Stari Aerodrom, Bečići, Gornja Gorica...);
- lokalizovanje firme „IDEA TIM“ i sprečavanje dalje aktivnosti na prodaji opreme i neregularnog pružanja VoIP servisa;
- otkrivanje izvora ometajućih signala aerodromske kontrole letenja u Tivtu kao i eliminisanje istih;
- po zahtjevu kompanije ProMonte izvršena su mjerenja intenziteta elektromagnetne emisije baznih stanica lociranih u krugu objekata graničnih jedinica MUP-a Crne Gore (karaule Božaj i Jagoda). O utvrđenom stanju sačinjeni su (i poslani naručiocu) posebni izvještaji – elaborati sa mjernim rezultatima jačine električnog polja i gustine snage radijacije;
- po zahtjevu „Podgoričkog LUX TAXI“-ja vršena su višednevna osmatranja spektra u okolini dodijeljenih mu frekvencija, nakon toga izvršen je i inspekcijski pregled opreme i uređaja smještenih u sjedištu firme, te konstatovanje nedostataka na antenskim instalacijama operatora;
- prisustva ometajućih signala u Podgorici na radio-frekvencijama namijenjenim djelatnostima kao što su vazduhoplovna, komunalna, hidrometeorologija, drumski saobraćaj i dr, a koji su poticali od radio-difuznih stanica. Izvršeni su inspekcijski pregledi „sumnjivih“ uređaja i opreme na punktu Sjenica, utvrđeni uzroci i izvori nedozvoljenog zračenja. Intervencijom na problematičnoj opremi, predmetni problemi su sanirani.

Inspektori su se, kao i svake godine, uredno odazvali na sve pozive građana u vezi sa problemima vezanim za telekomunikacione usluge, kao i na pozive operatora u vezi sa zaštitom njihovih prava i interesa. U septembru mjesecu, na krovu objekta Agencije za telekomunikacije u ulici Bulevar revolucije 1, izgrađen je montiran vrlo praktičan i funkcionalan rotirajući antenski sistem, koji se može dalje nadograđivati i prilagođavati svim segmentima spektra. Obzirom da ovaj sistem omogućava puno iskorišćenje raspoloživih instrumenata i (po potrebi) „svakodnevni“ monitoring radio-frekvencijskog spektra u Podgorici, isti u ovom trenutku predstavlja ispomoć do implementacije i izgradnje glavnog kontrolno mjernog centra na Dajbabskoj gori.

5.8. INFORMACIONI SISTEM AGENCIJE

Agencija za telekomunikacije Crne Gore je važećim Zakonom o telekomunikacijama obavezana na vođenje registra izdatih licenci operatorima i pružaocima servisa, registra izdatih licenci kojima se dodjeljuju radio-frekvencije ili radio-frekvencijski opsezi, registra izdatih tehničkih

dozvola za radio-stanice i registra zaključenih ugovora o interkonekciji. Takođe, opseg obaveza definisanih zakonom je proširen usvajanjem Zakona o poštanskim uslugama u dijelu koji se odnosi na vođenje registra poštanskih operatora.

Pored primarne regulative (zakona), takođe postoji i obiman skup podzakonskih akata koje je Agencija uradila u prethodnom periodu od svog osnivanja, a koji u velikoj mjeri određuju aktivnosti Agencije po pitanju formiranja i održavanja različitih baza podataka.

Nadalje, krajem 2005. godine konačno je završena procedura preuzimanja dijela podataka iz Ministarstva za kapitalne investicije Srbije koji se odnose na Crnu Goru, a koji su gašenjem nekadašnjeg Saveznog ministarstva za telekomunikacije, preuzeti od strane pomenutog ministarstva. Ovi podaci obuhvataju izdate dozvole za radio-stanice na svim opsezima, kontrolno-mjerne podatke sa punktova u Crnoj Gori, planove FM i TV stanica, zatim izdate dozvole za vazduhoplove, plovila i strana pravna/fizička lica.

Sem gore navedenog, redovne aktivnosti Agencije za telekomunikacije uslovljavaju korišćenje softverskih rješenja koja pokrivaju ostale segmente poslovanja: knjigovodstvo, blagajna, finansijsko poslovanje, procedure javnih nabavki, arhiva. Takođe, dinamičan razvoj telekomunikacionog tržišta u Crnoj Gori nameće potrebu za novim pristupom po pitanjima referentnih interkonekcionih ponuda, zajedničkog korišćenja telekomunikacione infrastrukture, razvezivanja lokalne petlje, itd. Prilikom rješavanja ovih pitanja od ključne važnosti je kvalitetna podrška na strani informacionog sistema, odnosno sistema za upravljanje bazama podataka.

Sve ovo je uslovalo da Agencija za telekomunikacije planira u 2006. godini izradu Informacionog sistema, koji bi obuhvatio i na kvalitetan način podržao sve aspekte poslovanja Agencije. U toku su aktivnosti na izradi projektnog zadatka i glavnog projekta Informacionog sistema, nakon čega će se pristupiti realizaciji, koristeći najsavremenija softverska rješenja na polju administracije baza podataka.

5.9. SAVJET AGENCIJE ZA TELEKOMUNIKACIJE

Početkom 2004. godine, shodno odredbama Zakona o telekomunikacijama, konstituisano je stručno konsultativno tijelo – Savjet Agencije za telekomunikacije. Za predsjednika Savjeta imenovan je prof. dr. Ljubiša Stanković, rektor Univerziteta Crne Gore, dok su za članove Savjeta imenovani: prof. dr. Milica Pejanović Đurišić, prof. dr. Ivo Kostić, Slobodan Pavličić, Ljubomir Spasojević i Slobodan Vujadinović. Kao iskorak ka poštovanju i prihvatanju najviših međunarodnih standarda u odnosima prema slobodnom tržištu i potrošaču, krajem 2005. godine Agencija je pokrenula inicijativu da se za člana Savjeta imenuje i predstavnik nevladinih organizacija koje se bave zaštitom potrošača.

Savjet Agencije za telekomunikacije obavlja slijedeće poslove:

- Razmatra i ocjenjuje dostignuti nivo implementacije Zakona o telekomunikacijama, domaćih i međunarodnih standarda i propisa iz oblasti telekomunikacija i daje Agenciji mišljenje i sugestije u vezi s tim;
- Razmatra Predlog Plana razvoja telekomunikacija i daje sugestije za izmjene i dopune istih;
- Razmatra predloge regulative iz oblasti telekomunikacija;
- Ocjenjuje dostignuti nivo liberalizacije tržišta i stepen konkurencije i predlaže mjere poboljšanja;
- Učestvuje u javnom konsultativnom procesu kojeg vodi Agencija za telekomunikacije;
- Radi na organizaciji međunarodnih i regionalnih seminara i naučnih skupova vezanih za razvoj telekomunikacija i učestvuje u njihovom radu;
- Sarađuje sa međunarodnim organizacijama u oblasti telekomunikacija i u skladu sa posebnim ovlašćenjima reprezentuje Agenciju za telekomunikacije u tim organizacijama;
- Razmatra planove edukacije stručnog kadra Agencije i daje odgovarajuće predloge;
- Razmatra pojedina konkretna pitanja od vitalnog značaja za razvoj telekomunikacija sa stanovišta ostvarenja principa transparentnosti i nediskriminatornosti;
- Radi i na drugim pitanjima po predlogu članova Savjeta i stručnih službi Agencije za telekomunikacije.

Od osnivanja do kraja 2005. godine Savjet Agencije za telekomunikacije je održao deset sjednica i sve bile otvorene za javnost. Tokom 2005. godine na sjednicama Savjeta na osnovu dnevnog reda su se razmatrale sledeće teme:

- Razmatranje Programa rada Agencije za telekomunikacije za 2005. godinu;
- Razmatranje nacrtu Programa rada Savjeta za 2005. godinu;
- Informacija o rezultatima rada Agencije za telekomunikacije u periodu od 2001. do 2005. godine;
- Razmatranje Izvještaja o radu Agencije za telekomunikacije za 2004. godinu;
- Informacija o aktivnostima i vođenju javnih konsultacija:
 - na izradi Pravilnika o uslovima pružanja Internet servisa u Crnoj Gori,
 - na izradi Pravilnika o numeraciji, adresiranju i naknadama u telekomunikacijama
- Informacija o aktivnostima na izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu izdavanja i registru opštih i posebnih licenci;
- Informacija o nabavci opreme za potrebe kontrole i monitoringa radio-frekvencijskog spektra;
- Informacija o međunarodnoj konferenciji "Elementi liberalizacije telekomunikacionog tržišta" sa posebnim osvrtom na 3G i VoIP;
- Informacija o obavljenim javnim konsultacijama i upoznavanje sa finalnom verzijom teksta Pravilnika o numeraciji i adresiranju u telekomunikacijama i Pravilnika o uslovima pružanja javnih Internet servisa;
- Razmatranje Pravilnika o zajedničkom korišćenju telekomunikacione infrastrukture i Pravilnika o uslovima za postavljanje i korišćenje uređaja za ograničenje upotrebe mobilnih terminala;
- Razmatranje nacrtu Strategije sektora elektronskih komunikacija u Crnoj Gori;
- Pregled aktivnosti Agencije za telekomunikacije na izradi normativnih akata iz oblasti telekomunikacija u 2005. godini.

5.10. INFORMACIJA O MEĐUNARODNOJ KONFERENCIJI „ELEMENTI LIBERALIZACIJE TELEKOMUNIKACIONOG TRŽIŠTA“

Agencija za telekomunikacije Crne Gore je u sklopu XII festivala informatičkih dostignuća INFOFEST 2005, krajem septembra u Budvi, organizovala treći put za redom međunarodnu konferenciju „Elementi liberalizacije telekomunikacionog tržišta“. Na Konferenciji su pored eminentnih stručnjaka iz Evropske Unije iz oblasti zakonske regulative u telekomunikacijama, učešće uzeli i predstavnici regulatornih tijela, resornih ministarstava kao i predstavnici telekomunikacionih operatora iz Crne Gore i okruženja. Kada je riječ o složenoj zakonskoj problematici u telekomunikacijama, važno je istaći da je Konferencija okupila brojne relevantne subjekte kako iz naše zemlje tako i regiona. Veliki odziv predavača, interesantne i aktuelne teme, izuzetna posjećenost, pitanja i diskusije su faktori koji su učinili da ove godine Konferencija dobije na kvalitetu i značaju koji će imati ubuduće kada je riječ o regionalnoj regulatornoj djelatnosti u sektoru telekomunikacija.

Konferencija je bila organizovana u tri tematski zaokružene sesije. Moderator na cjelokupnoj Konferenciji je bila *prof. dr Milica Pejanović – Đurišić*, sa Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici.

Prvu sesiju Konferencije je otvorila g-đa *Cindy van den Boogert*, predstavnik Evropske Komisije, odsjek za Spoljne poslove sa temom „Uloga nacionalnih regulatornih tijela u liberalizovanom tržištu“. Govoreći o zadacima koji se postavljaju pred nacionalna regulatorna tijela u oblasti telekomunikacija, predstavnica Evropske Komisije je istakla da po evropskim standardima regulatorna tijela moraju imati izuzetno stručan i sposoban kadar, moraju biti nepristrasna, nezavisna od svih postojećih telekomunikacionih organizacija. Njihovo djelovanje treba biti javno, usmjereno na stvaranje uslova za razvijanje tržišta stimulisanjem konkurencije, sa pravom na sankcionisanje nepoštovanja svog autoriteta. Istakla je da upravo kompetentno regulatorno tijelo predstavlja bitan preduslov koji, između ostalih, utiče na dolazak novih pružalaca telekomunikacionih usluga na tržište.

Drugu sesiju je otvorio predstavnik Cullen International Instituta, g. *Jan Guettler*, koji je premijerno prezentirao izvještaj o stanju u oblasti telekomunikacija u deset zemalja regiona, namijenjen Evropskoj Komisiji. U izvještaju je dao pregled po zemljama telekomunikacionog tržišta, potrošnje po glavi stanovnika, zatim pregled nacionalnih regulatornih tijela, penetracije u mobilnim i fiksnim mrežama, odabiru i pred-odabiru operatora, prenosivosti brojeva, referentnoj interkonektivnoj ponudi, rebalansu tarifa, penetraciji Internet servisa i široko-pojasnog (*broadband*) pristupa.

U sklopu druge sesije, Agencija za telekomunikacije Crne Gore je održala

prezentaciju o procesu dodjele 3G licenci, sa osvrtom na namjeru Agencije da taj proces započne u Crnoj Gori. Dobru uvertiru za priču o mobilnim sistemima treće generacije napravile su kolege iz Hrvatske agencije za telekomunikacije, dajući prikaz stanja u sektoru telekomunikacija u Hrvatskoj, koja je proces dodjele 3G licenci okončala dajući tri licence za izgradnju i eksploataciju mobilnih sistema treće generacije (jednu više od broja u tom trenutku postojećih mobilnih operatora u Hrvatskoj). Takođe, predstavnik slovenačkog operatora Mobitel je govorio o prednostima koje nude 3G sistemi sa stanovišta i korisnika i operatora, obzirom da Mobitel ima razvijenu 3G mrežu, koja je u komercijalnoj eksploataciji već godinu i po dana.

Treću sesiju je otvorio g. *Ioaniss Konstas*, predsjednik INA SETA, koji je u svojoj prezentaciji „Način liberalizacije tržišta telekomunikacija kao instrument regionalne saradnje i razvoja“ istakao da liberalizacija telekomunikacionog tržišta može doprinijeti boljoj saradnji u regionu. Ukazao je i na uticaj koji nacionalna regulatorna tijela treba da imaju u procesu liberalizacije, kao i harmonizaciji nacionalnih regulativa iz oblasti telekomunikacija sa postojećim evropskim. To bi za posljedicu imalo bogatiju ponudu na telekomunikacionom tržištu, sa ciljem zaštite interesa krajnjeg korisnika.

U sklopu treće sesije, Agencije za telekomunikacije Crne Gore je održala još jednu zanimljivu prezentaciju koja se bavila problematikom regulacije VoIP-a uopšte, sa posebnim osvrtom na sprovođenje tog procesa u Crnoj Gori.

Kao rezultat uspjeha Konferencije, Agencija za telekomunikacije Crne Gore je i ove godine primila nagradu organizatora INFOFEST-a za izuzetan edukativni doprinos Festivalu informatičkih dostignuća – INFOFEST 2005 i organizovanju konferencije „Elementi liberalizacije telekomunikacionog tržišta“, uz ocjenu organizatora da je ovogodišnja Konferencija u pogledu kvaliteta nadmašila prethodne.

5.11. JAVNI KONSULTATIVNI PROCESI

Agencija za telekomunikacije Crne Gore, tokom 2005. godine, vodila je tri konsultativna procesa, i to u vezi:

1. Pravilnika o numeraciji i adresiranju u telekomunikacijama;
2. Pravilnika o uslovima i načinu pružanja javnih Internet servisa i
3. Pravilnika o uslovima za postavljanje i korišćenje uređaja za ograničavanje upotrebe mobilnih terminala

Javni konsultativni proces u vezi *Pravilnika o numeraciji i adresiranju u telekomunikacijama* odvijao se u dva navrata nakon što je Agencija uradila i stavila na uvid radnu verziju teksta Pravilnika. Prvi krug konsultativnog procesa vođen je u periodu od 04. do 30. maja 2005. godine. Nakon isteka roka za dostavljanje komentara, Agencija je uradila novu verziju Pravilnika, uzimajući u obzir sve pristigle komentare. Uslijedio je drugi krug konsultativnog procesa koji je bio otvoren u periodu od 26. jula do 15. septembra 2005. godine. Nakon isteka roka za

dostavljanje komentara, utvrđen je konačan tekst Pravilnika¹⁰. U konsultativnom procesu učestvovali su: Ministarstvo ekonomije Crne Gore, Telekom Crne Gore, ProMonte GSM i Monet d.o.o.

Nakon izrade nacrt *Pravilnika o uslovima i načinu pružanja javnih Internet servisa*¹¹, otvoren je konsultativni proces koji je trajao od 22. aprila do 23. maja. U konsultativnom procesu su primjedbe na tekst nacrt Pravilnika su dostavili: Ministarstvo ekonomije, Telekom Crne Gore, MNNews - Infomont i gospodin Srđan Mihaljević. Poslije razmatranja pristiglih primjedbi Agencija je izradila prečišćeni tekst Pravilnika i pokrenula drugi krug konsultacija koji je trajao u periodu od 22. jula do 19. septembra 2005. godine. U drugom krugu konsultacija dostavljene su primjedbe samo od Telekoma Crne Gore.

Shodno Dokumentu o vođenju otvorenog konsultativnog procesa u sektoru telekomunikacija, Agencija za telekomunikacije je inicirala i javne konsultacije u vezi *Pravilnika o uslovima za postavljanje i korišćenje uređaja za ograničavanje upotrebe mobilnih terminala*¹². U konsultativnom procesu koji je trajao od 12. jula do 31. avgusta 2005. godine učestvovali operatori mobilne telefonije u Crnoj Gori: ProMonte GSM i Monet d.o.o.

5.12. REGULACIJA POŠTANSKE DJELATNOSTI U CRNOJ GORI

Zakon o poštanskim uslugama koji je objavljen u „Službenom listu Republike Crne Gore“ broj 46/05 u julu 2005. godine stupio je na snagu 11. avgusta 2005. godine.

Zakonom o poštanskim uslugama se uređuju uslovi i način obavljanja univerzalne poštanske usluge i drugih poštanskih usluga, kao i ovlašćenja regulatornog organa za poštansku djelatnost.

Nadležnosti Agencije iz oblasti regulatorne funkcije za poštansku djelatnost utvrđene su u članu 63 ovog Zakona i iste se odnose na:

1. izdavanje i oduzimanje licenci (posebnih licenci i licenci) i rješenja za obavljanje poštanskih usluga u skladu sa ovim Zakonom (član 49 Zakona);
2. praćenje cijena sa stanovišta ravnopravnosti i njihove pristupačnosti i preduzimanje mjera za spriječavanje nepravilnosti u vezi sa cijenama;
3. davanje saglasnosti na uslove i cijene pristupa mreži univerzalnog poštanskog operatora;
4. davanje saglasnosti na posebne uslove za obavljanje poštanskih usluga;
5. praćenje razvoja poštanskih usluga;
6. vođenje registra poštanskih operatora;
7. obavljanje i drugih poslova u skladu sa Zakonom.

¹⁰ Pravilnik o numeraciji i adresiranju u telekomunikacijama objavljen je u «Službenom listu Republike Crne Gore» broj: 65/05 od 03.11.2005.godine.

¹¹ Pravilnik o uslovima i načinu pružanja javnih Internet servisa objavljen je u «Službenom listu Republike Crne Gore» broj: 65/05 od 03.11.2005.godine.

¹² Pravilnik o uslovima za postavljanje i korišćenje uređaja za ograničavanje upotrebe mobilnih terminala objavljen je u «Službenom listu Republike Crne Gore» broj: 65/05 od 03.11.2005.godine.

Zakonom o poštanskim uslugama je drugostепенost u odlučivanju povjerena resornom ministarstvu (član 28, tačka 6), kao i vršenje nadzora (član 64).

Prelaznim i završnim odredbama (član 69 stav 2 Zakona) utvrđena je obaveza Agencije za telekomunikacije i poštansku djelatnosti da uskladi Statut i organizaciju sa odredbama Zakona u roku od tri mjeseca od dana stupanja na snagu Zakona, a propise za sprovođenje tog Zakona, shodno članu 66 Zakona treba da donese Vlada Republike Crne Gore i nadležno ministarstvo (članovi 27 i 28 Zakona) u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu Zakona s tim što će se do donošenja tih propisa primjenjivati važeći propisi ako nijesu u suprotnosti sa Zakonom o poštanskim uslugama.

Ova Agencija je u vezi sa pomenutim odredbama iz Zakona uradila tekst nacrtu Izmjena i dopuna Statuta dopunom odgovarajućih odredbi iz Zakona o poštanskim uslugama u preambuli Statuta, izmjenom naziva u Statutu, te drugim izmjenama formalno-tehničke prirode, utvrdila organizacionu strukturu Agencije, kao i dopunila djelatnosti Agencije u dijelu poštanskih usluga, sredstva kojima raspolaže Agencija i njihove odvojenosti u računovodstvu Agencije.

Tekst nacrtu Odluke o izmjenama i dopunama Statuta Agencije je poslat na razmatranje 09. decembra 2005. godine u cilju dobijanja saglasnosti na tekst predloga Statuta. Nakon donošenja Odluke o izmjenama i dopunama Statuta, u Agenciji predstoji konačna izrada već pripremljene šeme izmjene i dopune Pravilnika o organizaciji rada i sistematizaciji radnih mjesta u Agenciji, kao i izmjene i dopune Pravilnika o načinu izdavanja i registru opštih i posebnih licenci, dok će ostale propise neophodne za sprovođenje ovog Zakona donijeti Vlada Republike Crne Gore i resorno ministarstvo shodno prelaznim i završnim odredbama iz Zakona.

5.13. MEĐUNARODNA SARADNJA

Agencija za telekomunikacije Crne Gore je u sklopu svojih redovnih i zakonom predviđenih aktivnosti ostvarila veoma obimnu i značajnu saradnju sa međunarodnim organizacijama na polju telekomunikacija. Od toga posebno ističemo:

- **Članstvo Agencije u Međunarodnoj uniji za telekomunikacije (ITU)**
Međunarodna unija za telekomunikacije (*International Telecommunications Union*), sa sjedištem u Ženevi, Švajcarska, predstavlja međunarodnu organizaciju, osnovanu od strane Ujedinjenih Nacija. ITU vrši koordinaciju sektora telekomunikacija na globalnom nivou, sa aspekta kako telekomunikacionih mreža tako i telekomunikacionih usluga. Posebno treba istaći da je ITU jedan od najvažnijih izdavača po pitanju standarda i regulative u telekomunikacijama, čije su preporuke maltene obavezujuće sa sve subjekte u telekomunikacijama.

Aktivnosti u ITU su organizovane u tri sektora:

- **ITU-R (Radio-communication sector)** – Sektor za radio-komunikacije, koji se bavi upravljanjem radio-frekvencijskog spektra i satelitskih orbita, tj. ograničenih resursa, odnosno servisima koji koriste te resurse (fiksne,

mobilne i satelitske komunikacije, radio-difuzija, istraživanje svemira, meteorologija, sistemi za globalno pozicioniranje, službe pomoći na moru i u vazduhu...).

- **ITU-T (*Telecom standardization sector*)** – Sektor za standardizaciju telekomunikacija, koji se bavi standardima, preporukama i regulativom u potpunom sektoru telekomunikacija.
- **ITU-D (*Telecom development sector*)** – Sektor (biro) za razvoj telekomunikacija, koji se bavi razvojem telekomunikacija na globalnom nivou, posebno u zemljama u razvoju.

Punopravno članstvo u ITU mogu steći međunarodno priznate države, dok status pridruženog člana mogu steći privatne kompanije, ali i državne/regionalne institucije koje se bave telekomunikacijama.

Pridružene članice mogu učestvovati u procesu pripreme komentara na Preporuke, prije nego što se te Preporuke usvoje. Takođe, pridruženim članicama je dostupna sva dokumentacija u okviru izabrane studijske grupe, kao i drugih grupa ukoliko je to zahtijevano programom rada.

Obzirom na dosadašnja iskustva u radu Agencije za telekomunikacije Crne Gore, zatraženo je članstvo u studijskoj grupi ITU-R SG1 (Upravljanje spektrom), ITU-T SG3 (Tarifni i računovodstveni principi po pitanju ekonomije i politike u telekomunikacijama), ITU-D SG1 (Strategije i politika razvoja telekomunikacija) i ITU-D SG2 (Razvoj i menadžment telekomunikacionih usluga i mreža).

Ovo predstavlja veliki iskorak u saradnji sa međunarodnom zajednicom na polju telekomunikacija i umnogome olakšava buduće aktivnosti Agencije na planu međunarodne saradnje. Takođe, tokom 2005. godine Agencije je nastavila sa aktivnostima neophodnim za dobijanje posebnog međunarodnog telefonskog koda za Crnu Goru (+382), za šta je nadležan upravo ITU.

- **Članstvo u SETA**

SETA (South European Telecommunication Association) je regionalna organizacija sa sjedištem u Grčkoj, koja se bavi razvojem i unapređenjem telekomunikacija u Jugoistočnoj Evropi. Počev od 2004. godine Agencija je punopravni član SETA, što podrazumijeva pristup podacima kojima raspolaže ova institucija, učešće u radu konferencija i sastanaka u njenoj organizaciji, te mogućnost aktivnog učešća u donošenju zaključaka, odluka i preporuke ove organizacije.

- **Saradnja sa Evropskom Unijom**

Agencija za telekomunikacije Crne Gore je učesnik projekta **Monitoring sektora telekomunikacionih usluga u Jugoistočnoj Evropi**, koji je finansiran od strane EU, a sprovodi ga **Cullen International** iz Brisela. Projekat podrazumijeva trogodišnji monitoring tržišta telekomunikacija u navedenim zemljama, u cilju sagledavanja stanja na tržištu telekomunikacionih servisa. Rezultati projekta će biti dostupni u vidu četiri 9-mjesečna izvještaja (prvi je već završen i na raspolaganju je zainteresovanim i može se naći na Internet prezentaciji Agencije na stranici: www.agentel.cg.yu/izvjestaji/izvjestaji.htm dok je drugi u završnoj fazi pred usvajanje).

Treba istaći da je istovjetan projekat rađen za zemlje kandidate za ulazak u EU prilikom proširenja sastava EU sa prvobitnih 15 članica na sadašnji broj od 25.

Takođe, rad na pomenutom projektu je nametnuo dalje proširenje regionalnih odnosa i saradnje, kako između regulatora u regionu, tako i između odgovarajućih resornih ministarstava. Naime, ukazano je na činjenicu da se regulatori u regionu sreću sa uglavnom istim problemima u svome radu, te da je veoma poželjno prilikom rješavanja takvih problema koristiti iskustva onih regulatora koji su ranije sa njima bili suočeni. Saglasno zaključcima II Samita projekta, održanog 04 - 08. 04. 2006. godine u Zagrebu, potrebno je da u narednom periodu saradnja među regulatorima i ministarstvima u regionu bude izdignuta na viši nivo. Modaliteti takve saradnje će biti dogovoreni u bliskoj budućnosti, najvjerovatnije kroz formiranje zajedničkog konsultativnog tijela, u čemu će ova Agencija dati svoj puni doprinos, u skladu sa svojim ranije zacrtanim razvojnim planovima.

5.14. ODNOSI SA JAVNOŠĆU

Agencija je u toku 2005. godine, kao i prethodnih godina, imala dobru poslovnu saradnju sa predstavnicima elektronskih i štampanih medija u Crnoj Gori. To potvrđuje podatak o zastupljenosti Agencije u gotovo svim medijima u Crnoj Gori.

Što se tiče dnevnih izdanja medija koji se štampaju u Crnoj Gori, podaci o objavljenim člancima koji su bili o ovoj Agenciji su sljedeći:

Vijesti	20 članaka
Pobjeda	13 članaka
Dan	10 članaka
Republika	5 članaka

Takođe, treba pomenuti elektronske medije koji su emitovali priloge o aktivnostima Agencije za telekomunikacije i to: RTV Crne Gore, Montena TV, IN TV, TV MBC, kao i informativna novinska agencija Mina Business.

U cilju boljeg i kvalitetnijeg informisanja javnosti, Agencija priprema i štampa Press biltene koji obuhvataju najznačajnije aktivnosti Agencije za određeni period a koje se razmatraju na sjednicama Savjeta Agencije. Takođe, izuzetno dinamičnu komunikaciju sa zainteresovanim pojedincima i firmama sprovodimo i putem e-maila, i na taj način razmjenjujemo informacije od interesa kako za Agenciju tako i za korisnike.

6. PLANIRANE AKTIVNOSTI AGENCIJE U 2006. GODINI

Zakonom o telekomunikacijama, Zakonom o poštanskim uslugama i Statutom Agencije za telekomunikacije utvrđene su nadležnosti Agencije koje se odnose na stvaranje uslova za zadovoljenje potreba korisnika telekomunikacionih i poštanskih usluga na teritoriji Republike Crne Gore, konkurenciju u telekomunikacijama i poštanskom saobraćaju, zaštitu interesa korisnika, obezbjeđivanje univerzalnog servisa, ekonomičnost i efikasnost u telekomunikacijama i poštanskom saobraćaju, otvoren pristup mrežama i servisima, efikasniju upotrebu i korišćenje numeracije i radio-frekvencijskog spektra kao ograničenih resursa u telekomunikacijama i drugo.

S obzirom na utvrđene nadležnosti, Agencija u okviru programskih aktivnosti u 2006. godini, planira sljedeće:

- Izdavanje novih licenci,
- Sprovođenje inspekcijskog nadzora i kontrolu subjekata telekomunikacionog i poštanskog tržišta,
- Zaštitu interesa korisnika telekomunikacionih i poštanskih usluga,
- Rješavanje sporova između operatera,
- Dalje normativno uređivanje sektora telekomunikacija i poštanskog saobraćaja donošenjem propisa i drugih akata iz nadležnosti Agencije, kao i učešće u pripremi propisa iz nadležnosti drugih organa (Vlade i resornog ministarstva),
- Donošenje Budžeta Agencije, radi obezbjeđenja finansijskih sredstava koja su neophodna za ispunjavanje planiranih i Zakonom predviđenih obaveza,
- Dalje materijalno-tehničko i kadrovske osposobljavanje Agencije radi izvršavanja Zakonom predviđenih nadležnosti (izgradnja informacionog sistema Agencije i formiranje baza podataka, izgradnja sistema za monitoring radio-frekvencijskog spektra, edukacija kadrova i dr.),
- Saradnju sa regulatornim tijelima drugih država, te međunarodnim organizacijama u oblasti telekomunikacija i poštanskog saobraćaja,
- Obavljanje drugih poslova utvrđenih Zakonom i drugim aktima koji regulišu ove oblasti, kao i tekućom i razvojnom politikom Vlade Republike Crne Gore.

Agencija će, zajedno sa resornim ministarstvom i Vladom, i u 2006. godini nastaviti, sa usaglašavanjem regulatornog okvira telekomunikacionog i poštanskog sektora sa nacionalnim zakonodavstvom, direktivama Evropske Unije, Međunarodne unije za telekomunikacije i aktima Svjetskog poštanskog saveza.

Saglasno navedenom, Agencija je utvrdila detaljan program aktivnosti po pojedinim segmentima, uz uvažavanje i činjenice da pojedine aktivnosti odnosno izradu dokumenata Agencija obavlja samostalno ili u saradnji sa drugim subjektima (Vlada, resorno ministarstvo i dr.).

6.1. PLAN BUDŽETA ZA 2006. GODINU

PRIHODI

I Poslovni prihodi

1. Mjesečna naknada za licence*	1.835.320,00 €
2. Jednokratna naknada za licence	20.000,00 €
Ukupni poslovni prihodi	1.855.320,00 €
II Oročeni depoziti	1.498.000,00 €
III Potraživanja od kupaca	200.000,00 €
Ukupno raspoloživa sredstva	3.553.320,00 €

RASHODI

I Poslovni rashodi

1. Zarade i ostala lična primanja	925.000,00 €
2. Ostali poslovni rashodi	599.000,00 €
Ukupni poslovni rashodi	1.524.000,00 €
II Investicije	
1. Oprema i uređaji za monitoring radio-frekvencijskog spektra	1.105.000,00 €
2. Izgradnja objekata za monitoring sa tehničkom dokumentacijom	615.000,00 €
3. Izrada informacionog sistema	80.000,00 €
Ukupne investicije	1.800.000,00 €
Ukupni rashodi	3.324.000,00 €
Višak prihoda	229.320,00 €

Prihodi u Budžetu Agencije za 2006. godinu planirani su na osnovu Zakona o telekomunikacijama o načinu finansiranja Agencije i ugovora Agencije i telekomunikacionih operatora za izdavanje posebne licence (mjesečna naknada 1% na ukupan prihod iz prethodne godine). Lična primanja i poslovni rashodi za 2006. godinu planirani su na nivou 2005. godine. Investiranje navedenih objekata započelih u 2005. godini izvršiti će se iz sredstava oročenog depozita i djelimično tekućeg priliva

Planom budžeta nijesu obuhvaćeni prihodi vezani za obavljanje nadležnosti Agencije kao regulatornog organa za oblast poštanske djelatnosti, jer se projekcija prihoda po osnovu izdavanja licenci i rješenje za obavljanje poštanskih usluga nije mogla dati obzirom da nijesu utvrđene visine jednokratnih i godišnjih naknada za licence i rješenja. Ovo je prouzrokovalo da u rashode nijesu ušla sredstva kompenzacionog fonda koja se koriste u svrhe predviđene Zakonom o poštanskim uslugama. Treba napomenuti da, shodno Zakonu o poštanskim uslugama, donošenje propisa kojima se utvrđuje visina pomenutih naknada nije u nadležnosti ove Agencije, kao i da je za pribavljanje posebne licence za obavljanje univerzalne poštanske usluge propisan rok od godinu dana od dana stupanja na snagu Zakona. Agencija će, nakon što budu obzbijedjeni pokazatelji na osnovu kojih je moguće planirati prihode i rashode po osnovu poštanske djelatnosti izvršiti rebalans budžeta za 2006. godinu.

* Pokazatelji poslovanja Telekomu Crne Gore A.D, Moneta i Interneta Crna Gora nijesu zvanični zbog kašnjenja Izvještaja nezavisnog revizora

8. PRILOZI

8.1. VAŽEĆA REGULATIVA U OBLASTI TELEKOMUNIKACIJA I POŠTANSKE DJELATNOSTI U CRNOJ GORI

RED. BR.	NAZIV DOKUMENTA	SLUŽBENI LIST RCG (BROJ/DATUM)
1.	Pravilnik o podacima i dokumentaciji koja se podnosi uz zahtjev za izdavanje dozvola za radio stanice	33 25. 05. 2006.
2.	Uputstvo o načinu popunjavanja obrazaca dozvola za radio stanice	26 25. 04. 2006.
3.	Pravilnik o dopuni Pravilnika o tarifama javnih telekomunikacionih servisa	13 03. 03. 2006.
4.	Plan numeracije	09 14. 02. 2006.
5.	Plan adresiranja	09 14. 02. 2006.
6.	Pravilnik o uslovima, programu i načinu polaganja stručnog ispita za izradu tehničke dokumentacije za telekomunikacione mreže	01 10. 01. 2006.
7.	Pravilnik o uslovima za izgradnju telekomunikacionih mreža	01 10. 01. 2006.
8.	Pravilnik o uslovima za postavljanje i korišćenje uređaja za ograničavanje upotrebe mobilnih terminala	65 03. 11. 2005.
9.	Pravilnik o zajedničkom korišćenju telekomunikacione infrastrukture	65 03. 11. 2005.
10.	Pravilnik o uslovima i načinu pružanja javnih Internet servisa	65 03. 11. 2005.
11.	Pravilnik o numeraciji i adresiranju u telekomunikacijama	65 03. 11. 2005.
12.	Zakon o poštanskim uslugama	46 03. 08. 2005.
13.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o zaštiti korisnika javnih telekomunikacionih servisa	40 04. 07. 2005.
14.	Pravilnik o uslovima korišćenja radio frekvencijskog opsega za implementaciju bežičnih pristupnih sistema uključujući lokalne radio mreže (WAS/RLAN)	40 04. 07. 2005.

RED. BR.	NAZIV DOKUMENTA	SLUŽBENI LIST RCG (BROJ/DATUM)
15.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu izdavanja i registru opštih i posebnih licenci	28 05. 05. 2005.
16.	Plan namjene radio-frekvencija u Crnoj Gori	11 01. 03. 2005.
17.	Pravilnik o tarifama javnih telekomunikacionih servisa	73 03. 12. 2004.
18.	Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o utvrđivanju visine naknada za registraciju i naknada za licence telekomunikacionih operatora i pružalaca telekomunikacionih servisa	68 05. 11. 2004.
19.	Pravilnik o uslovima za izradu tehničke dokumentacije za telekomunikacione mreže i telekomunikacionu opremu	61 07. 10. 2004.
20.	Pravilnik o dopuni Pravilnika o obrascima i naknadama za izdavanje dozvola za radio stanice	35 01. 06. 2004.
21.	Pravilnik o obrascima i naknadama za izdavanje dozvola za radio stanice	66 08. 12. 2003.
22.	Pravilnik o zaštiti korisnika javnih telekomunikacionih servisa	63 18. 11. 2003.
23.	Pravilnik o amaterskim radiokomunikacijama	30 16. 05. 2003.
24.	Pravilnik o uslovima pružanja servisa javnih telefonskih govornica	14 12. 03. 2003.
25.	Pravilnik o načinu izdavanja i registru opštih i posebnih licenci	08 15. 02.. 2002.
26.	Pravilnik o utvrđivanju visine naknada za registraciju i naknada za licence telekomunikacionih operatora i pružalaca Telekomunikacionih Servisa	08 15. 02. 2002.
27.	Statut Agencije za telekomunikacije	08 15. 02. 2002.
28.	Pravilnik o opštim uslovima ugovora o interkonekciji	36 24. 07. 2001.
29.	Zakon o telekomunikacijama	59 27. 12. 2000.

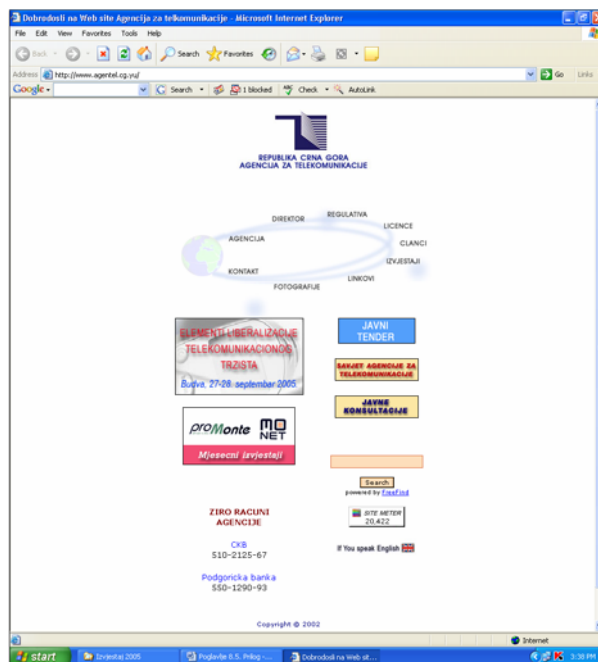
8.2. INTERNET PREZENTACIJA

Od momenta osnivanja Agencija je imala sopstvenu Internet prezentaciju na kojoj je prezentovala najznačajnije aktivnosti iz djelokruga rada. Internet prezentacija se nalazi na adresi www.agentel.cg.yu.

Osnovni linkovi prezentacije su sljedeći:

1. Agencija
2. Direktor
3. Regulatoriva
4. Licence
5. Članci
6. Izvještaji
7. Linkovi
8. Fotografije
9. Kontakt
10. Savjet Agencije za telekomunikacije
11. Javni tenderi
12. Javne konsultacije

Prezentacija je urađena na našem i engleskom jeziku.

8.3. NAGRADE DOBIJENE TOKOM 2005. GODINE

Tokom 2005. godine, Agencija za telekomunikacije je dobila dvije nagrade. Stručnim žiriji koji su odlučivali o dodjeli nagrada bili su sastavljeni od najistaknutijih predstavnika privrednih komora, univerziteta, privrede i informatičkih društava SiCG.

1. Nagrada INFOFEST 2005 za „izuzetan doprinos programskom kvalitetu Festivala informatičkih dostignuća“

Agencija za telekomunikacije Crne Gore je u sklopu XII festivala informatičkih dostignuća INFOFEST 2005, organizovala treći put za redom međunarodnu konferenciju „Elementi liberalizacije telekomunikacionog tržišta“, 27. i 28. septembra 2005. godine u Budvi. Na Konferenciji su pored eminentnih stručnjaka iz Evropske Unije iz oblasti zakonske regulative u telekomunikacijama, učešće

uzeli i predstavnici regulatornih tijela, resornih ministarstava kao i predstavnici telekomunikacionih operatora iz Crne Gore i okruženja. Kada je riječ o složenoj zakonskoj problematiki u telekomunikacijama, važno je istaći da je Konferencija okupila oko 130 predstavnika relevantnih subjekata kako iz naše zemlje tako i regiona. Veliki odziv predavača, interesantne i aktuelne teme, izuzetna posjećenost, pitanja i diskusije su faktori koji su učinili da ove godine Konferencija dobije na kvalitetu i značaju koji će imati ubuduće kada je riječ o regionalnoj regulatornoj djelatnosti u sektoru telekomunikacija. Konferencija je bila organizovana u tri tematski zaokružene sesije a moderator sve tri sesije je bila prof. dr Milica Pejanović – Đurišić, profesor na Elektrotehničkom fakultetu u Podgorici.

2. Posebno priznanje Diskobolos 2005 u kategoriji ICT Stručni skupovi za organizaciju Međunarodne konferencije „Elementi liberalizacije telekomunikacionog tržišta“.

U konkurenciji za ovogodišnju nagradu za kvalitet u organizaciji stručnih skupova i manifestacija pored Agencije za telekomunikacije u uži izbor su ušla renomirana preduzeća i institucije koje su kandidovale sljedeće skupove: Microsoft – stručni skup Sinergija, Vlada Republike Crne Gore i Biznis Link – Festival informatičkih dostignuća INFOFEST 2005, Elektrotehnički fakultet Beograd – stručni skup TELFOR 05, Cisco – skup CiscoExpo, Društvo za informatiku Srbije - skup Informatika 05 i Asocijacija za naftu i gas SiCG – stručni skup YUNG INFO 05. Za priznanje DISKOBOLOS ove godine kvalifikovalo se 73 ostvarenja i 6 inostranih partnera.

8.4. IZDATE LICENCE

Posebne licence

BR.	PREDUZEĆE	DATUM IZDAVANJA	PERIOD VAŽENJA	NAPOMENA
01.	"PROMONTE GSM" D.O.O.	20. 12. 2001.	15 godina	Posebna licenca za građenje, posjedovanje, eksploataciju i održavanje mobilne javne telekomunikacione mreže
02.	"MONET GSM" D.O.O.	26. 12. 2001.	15 godina	Posebna licenca za građenje, posjedovanje, eksploataciju i održavanje mobilne javne telekomunikacione mreže
03.	"TELEKOM CRNE GORE" A.D.	27. 12. 2001.	25 godina	Posebna licenca za građenje, posjedovanje, eksploataciju i održavanje javne fiksne telekomunikacione mreže u cilju pružanja javnih fiksnih telekomunikacionih servisa
04.	"POŠTA CRNE GORE" D.O.O.	27. 12. 2001.	2+8 godina	Posebna licence za pružanje servisa javnih telefonskih govornica
05.	"MONTENEGRO CARD" D.O.O.	27. 12. 2001.	2+8 godina	Posebna licenca za pružanje servisa javnih telefonskih govornica
06.	"LUKA KOTOR" D.D.	31. 03. 2002.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti
07.	REPUBLIČKI SEIZMOLOŠKI ZAVOD	01. 06. 2002.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija u cilju prenosa seizmičkih telemetrijskih podataka za potrebe svoje djelatnosti
08.	PLOVPUT, SAVEZNA JAVNA USTANOVA ZA UREĐENJE I ODRŽAVANJE POMORSKUH PLOVNIH PUTEVA	15. 10. 2002.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija u cilju obavljanja radio službe za zaštitu ljudskih života i bezbjednosti plovidbe na moru
09.	"ALIVODIĆ BASTON" D.O.O.	15. 04. 2003.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
10.	"ALO TAXI" D.O.O.	30. 04. 2003.	10 godina	Posebna licence za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
11.	"HEMOSAN" D.O.O. BAR	24. 06. 2003.	10 godina	Posebna licenca za korišćenje radio frekvencija u cilju predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti (Licenca stavljena van snage)
12.	SAVEZ RADIOAMATERA CRNE GORE	15. 07. 2003.	5 godina	Licenca za korišćenje radiofrekvencija u cilju ostvarivanja amaterskih radio veza
13.	"GUARD POPOVIC SECURITY" D.O.O.	20. 08. 2003.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti
14.	"RADIO EURO TAXI" D.O.O.	28. 11. 2003.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti

BR.	PREDUZEĆE	DATUM IZDAVANJA	PERIOD VAŽENJA	NAPOMENA
15.	"BOKA PILOT & TUG BOAT SERVICES" BIJELA	24. 12. 2003.	10 godina	Posebna licenca za korišćenje radio frekvencija u cilju predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti
16.	FAKULTET ZA POMORSTVO KOTOR	23. 04. 2004.	5 godina	Posebna licenca za postavljanje i kотиšćenje GMDSS radio opreme i korišćenje radio frekvencija za svoje potrebe
17.	"NAFA PEROVIĆ" D.O.O.	22. 03. 2004.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti (Licenca stavljena van snage)
18.	"CUCA COMMERCE" D.O.O.	01. 04. 2004.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
19.	KONZULAT SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA	01. 04. 2004.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti
20.	"BRISTOL" D.O.O. HERCEG NOVI	15. 06. 2004.	10 godina	Posebna licenca za pružanje telekomunikacionog servisa javnih telefonskih govornica na teritoriji opštine Herceg Novi
21.	"BEL PAGETE BELL MESSAGE" D.O.O.	17. 06. 2004.	10 godina	Posebna licenca za javnu telekomunikacionu mrežu za jednosmjerno pozivanje osoba i za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
22.	"ZRZ MONTENEGRO" D.O.O.	30. 07. 2004.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti (Licenca zamrznuta)
23.	"ZRZ MONTENEGRO" D.O.O.	30. 07. 2004.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti (Licenca zamrznuta)
24.	"ZRZ MONTENEGRO" D.O.O.	30. 07. 2004.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti (Licenca zamrznuta)
25.	"PROTECTOR" D.O.O. DRUŠTVO ZA BEZBIJEDNOST	15. 09. 2004.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija u cilju prenosa, predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti
26.	"HOTELS GROUP MONTENEGRO STARS" D.O.O	21. 10. 2004.	5 godina	Posebna licenca za korišćenje radio frekvencija u cilju predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti
27.	"SKY SAT" D.O.O.	27. 12. 2004.	10 godina	Posebna licenca za izgradnju, održavanje i iznajmljivanje telekomunikacione radio mreže
28.	"GUARDIAN" D.O.O. BUDVA	14. 01. 2005.	5 godina	Opšta licenca za korišćenje radio frekvencija u cilju predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti
29.	"BUM TEK" D.O.O.	01. 01. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
30.	"NOVEX TRADE" D.O.O.	15. 04. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti

BR.	PREDUZEĆE	DATUM IZDAVANJA	PERIOD VAŽENJA	NAPOMENA
31.	JZU "DOM ZDRAVLJA" PODGORICA	28. 04. 2005.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio-frekvencija za potrebe obavljanja svoje djelatnosti
32.	"PODGORIČKI LUX" D.O.O.	18. 05. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
33.	"KOMBINAT ALUMINIJUMA" A.D. PODGORICA	01.07.2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe svoje djelatnosti
34.	"ROYAL TAXI" PODGORICA	16. 08. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
35.	"LUKA BAR" A.D. BAR	01. 09. 2005.	5 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
36.	MINISTARSTVO ODBRANE UPRAVA ZA ODBRANU RCG	25. 10. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
37.	"DUVANSKI KOMBINAT" A.D. PODGORICA	15. 10. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
38.	"JAVNO PREDUZEĆE ZA NACIONALNE PARKOVE", PODGORICA	01. 11. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
39.	"DIREKCIJA ZA IZGRADNJU UTOPUTEVA" PODGORICA	20. 11. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
40.	UDRUŽENJE TAKSISTA "ELIT TAXI"	25. 11. 2005.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
41.	"AGENCIJA ZA KONTROLE LETENJA SRBIJE I CRNE GORE", D.O.O.	01. 01. 2006.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija u cilju obavljanja službe za bezbjednost civilnog vazduhoplovstva u vazдушnom prostoru Crne Gore
42.	"SECURITY GUARD MONTENEGRO" D.O.O. PODGORICA	15. 01. 2006.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
43.	"MAXI TRADE" D.O.O. NIKŠIĆ	01. 02. 2006.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
44.	RUDNIK UGLJA A.D, PLJEVLJA	15. 02. 2006.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
45.	OPŠTINSKA VATROGASNA JEDINICA, PODGORICA	20. 02. 2006.	10 godina	Posebna licenca za funkcionalnu radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
46.	"INTERNATIONAL PROTECTION TEAM " D.O.O. PODGORICA	20. 02. 2006.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti
47.	„BORKIS MARKOVIĆ I OSTALI" O. D. PODGORICA	03. 03. 2006.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja taksi djelatnosti
48.	INDUSTRIJI PIVA I SOKOVA PIVARA "TREBJESA" A.D. NIKŠIĆ	21. 03. 2006.	8 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti

BR.	PREDUZEĆE	DATUM IZDAVANJA	PERIOD VAŽENJA	NAPOMENA
49.	UPRAVA CARINA CRNE GORE, PODGORICA	30. 03. 2006.	10 godina	Posebna licenca za radio mrežu i korišćenje radio frekvencija za potrebe vršenja svoje djelatnosti

Opšte licence

BR.	PREDUZEĆE	DATUM IZDAVANJA	PERIOD VAŽENJA	NAPOMENA
01.	"INTERNET CRNA GORA" D.O.O. PODGORICA	15. 02. 2002.	5 godina	Opšta licenca za pružanje servisa mreža sa dodatom vrijednošću
02.	"PTT INŽENJERING" D.O.O. PODGORICA	15. 02. 2002.	5 godina	Opšta licenca za građenje, održavanje i unapređenje javne fiksne telekomunikacione mreže
03.	"TRANSINTERCOM" D.O.O. PODGORICA	30. 04. 2002.	5 godina	Opšta licenca za pružanje servisa mreža sa dodatom vrijednošću
04.	"INFORMATIKA MONTENEGRO" D.O.O. PODGORICA	15. 11. 2002.	5 godina	Opšta licence za pružanje servisa mreža sa dodatom vrijednošću
05.	"VODOVOD I KANALIZACIJA " D.O.O. NIKŠIĆ	18. 04. 2003.	2 godina	Opšta licenca za korišćenje radio frekvencija u cilju predaje i prijema poruka za potrebe svoje djelatnosti (Licenca nije preuzeta)
06.	"G NET" D.O.O. PODGORICA	09. 10. 2003.	5 godina	Opšta licenca za građenje, održavanje i unapređenje javne fiksne telekomunikacione mreže
07.	"NETWORK COMMUNICATION" D.O.O. TIVAT	24. 10. 2003.	5 godina	Opšta licenca za građenje, održavanje i unapređenje javne fiksne telekomunikacione mreže
08.	"TELEVEX" D.O.O. PODGORICA	01. 11. 2003.	5 godina	Opšta licenca za građenje, održavanje i unapređenje javne fiksne telekomunikacione mreže
09.	"INFOMONT" D.O.O. PODGORICA	08. 07. 2005.	5 godina	Opšta licenca za pružanje javnih Internet servisa
10.	"ZIREX" D.O.O. KOTOR	08. 07. 2005.	5 godina	Opšta licenca za pružanje javnih Internet servisa
11.	"NEBOELECTRONIC" D.O.O. HERCEG NOVI	08. 07. 2005.	5 godina	Opšta licenca za pružanje javnih Internet servisa
12.	"JAVNO PREDUZEĆE ZA PRENOS I EMITOVANJE RADIO DIFUZIONIH SIGNALA" D.O.O. PODGORICA	17. 11. 2005.	2 godine od početka pružanja odobrenog servisa	Opšta licenca za izgradnju, održavanje i iznajmljivanje javne telekomunikacione mreže